

Devlet Malzeme Ofisi

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-194

Nevi

19

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-194

OSMANLICA - TÜRKÇE

RESMÎ YAZIŞMALAR SÖZLÜĞÜ
OSMANLICA - TÜRKÇE

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-194

abide : anıt

acele : ~~şey~~ tezlik, ivedilik, hemen, ivedi, çabuk, tez,
tezedden, evme

acele etmek : ivmek, evmek.

âcil : çabuk, tezelden, geciktirilemez, ivedili : Bu, âcil
bir iştir = Bu, geciktirilemez bir iştir ya da bu,
ivedili bir iştir.

âcilen : öncelikle, tezelden, çabuk, ivedilikle, geciktirme-
den : Âcilen hareket etti = ivedilikle yola çıktı.
Âcilen müdahale edildi = Çabucak el kondu.

âciz : güçsüz, gücü yetmez, eli ermez, beceriksiz.

âdab-ı umumîye : kamu töresi : Âdabı umumîyeye mugayır bir
hareket = Kamu töresine aykırı bir davranış.

adab ü erkân, âdap : 1. yol yordam, yön yöntem : Her işin

âdabı var = Her işin yolu yöntemi var. 2. töre :

Âdaba muhalif = Töreye aykırı.

adap : bak. âdab-ü erkân.

adapte : 1. uyarlanmış, uyarılma : Fransızcadan adapte bir roman = Fransızcadan uyarlanmış bir roman. 2. uymuş : iklime adapte olmuş = iklime uymuş.

adapte etmek : uyarlamak.

adapte olmak : uymak.

adavet : düşmanlık, *yığılık*

adedmek : saymak : Olmuş addedilir = olmuş sayılır.

adem : yokluk, hiçlik.

ademi : 1. -sizlik : Ademi salâhiyet = Yetkisizlik.

2. -mezlik : Ademi mütabakat = Uyuşmazlık.

adem-i imtizaç : uyuşmazlık, bağdaşmazlık, geçimsizlik.

adem-i itimat : güvensizlik.

adem-i malûmat : bilgisi olmayış, haberi olmayış, habersizlik.

adem-i mesuliyet : sorumsuzluk.

ademi-i mevcudiyet : yokluk.

adem-i mutabakat : uymazlık, tutmazlık.

adem-i salâhiyet : yetkisizlik.

adem-i takip : kovuşturamazlık, tekipsizlik.

adem-i tecavüz : saldırmazlık.

adet : sayı, tane.

âdi : 1. bayağı, sıradan, olağan : Âdi günlerde burası ten-
ha olur = Bayağı günlerde burası تنها olur. 2. düş-
şük, aşağılık : Âdi bir muhit = Aşağılık ya da
düşük bir çevre.

âdil : adaletli, adalete uygun, haktanır, hakgözetir.

âdilik : bayağılık, düşüklük,

adli kuvvet : yargı gücü.

af : 1. bağışlama, 2. görevinden alıyma.

affetmek : 1. bağışlamak : Suçunu affediniz = Suçunu ba-
ğışlayınız. Affediniz, gelemiyecem = Bağışla-
yınız, gelemiyecem. 2. görevinden almak : Onu
memuriyetinden affetmişler = Onu görevinden almış-
lar.

afet : 1. kıran. 2. su baskını, sel. 3. deprem.

aff-ı umumî : genel suç bağışı.

ahali : kamu, topluluk, halk.

âhar : başka, başkası *dyre, dyrule.*

ahdetmek : andetmek, *kesim söz vermek.*

âheste : yavaş, ağır.

ahfat : torunlar.

ahir : son, en son.

âhir : sonra, en sonra, sonunda.

ahiren : sonradan, ~~son zamanlarda~~, son günlerde, bu yakınlarda.

ahit : 1. ant. 2. antlaşma.

ahitleşmek : antlaşmak.

ahitname : yazılı antlaşma.

âhize : almaç, alıcı.

ahlâk : töre, aktöre.

ahlâki : törel.

ahval : durum, ^{lar} haller, olup bitenler.

ahvali sıhhiye : sağlık durumu.

ahvali şahsiye : kişilik durumu.

ahzı malûmat etmek : bilgi edinmek.

aidat : ödenti.

aidiyet : değginlik, ilişkinlik, ilinti.

ait : (-e) ~~-e değgin~~, -in, ... için, -le ilgili, -e düşen,

.... Üzerine : Edebiyata ait = Edebiyata değgin,
Edebiyat Üzerine...., Bu kitap kime aittir? = Bu
kitap kimindir? Bu mektup kime aittir? = Bu mek-
tup kimin içindir? Bu vazife size aittir = Bu ödev
size düşer.

ajan : 1. iş görevlisi. 2. gizli görevli.

ajanda : andıç.

akabinde : hemen, hemen ardından, hemen sonra, arkasından,
arkadan, ardı sıra, ardınca.

aktalîyet : azınlık, azlık.

akamet : 1. verimsizlik. 2. sonuçsuzluk, başarısızlık :

Bu iş akamete neticelendi = Bu iş verimsizlik-
le sonuçlandı. Akamete uğradı = Başarısızlığa
uğradı.

akdem : Önce : Bundan akdem = Bundan önce.

akdetmek : (nikâh için) kıymak, (sözleşme, antlaşma için)

yapmak : Nikâhları akdedildi = Nikahları kı-
yıldı. Mukavele akdettik = Sözleşme yaptık.

akîbet : son, sonunda, eninde sonunda.

akide : inan, inanç ~~başr.~~

akim : kısır, verimsiz, ^{Görak} ~~sonuçsuz, başarısız.~~

akim kalmak : sonu gelmemek, ~~sona~~ çıkmamak, çıkmaza girmek,

başarı sağlamamak, ~~başarısızlık~~ : Bu iş akim kal-
dı = Bu iş suya düştü.

akis : yankı, yansı : Bu iş halkta kötü akis yapar - Bu iş halkta kötü yankı yapar.

akit : bağit : Mütahhit ile akit yapıldı - Mütahhitle bağit yapıldı.

akit : bağitçi.

aklı selim : sağduyu.

akraba : hisım, hisımlar, ~~ya~~ soydam olanlar, soy yakınları

aksam : bölükler, ~~bölük~~, parçalar

aksi : ters : ~~iş aksi gitti~~ = iş ters gitti.

aksine,

aksilik : terslik : aksilik ediyor - ~~terslik ediyor~~

aksülâmel : tepki.

aktüalite : günlük olaylar, ~~günlük olaylar~~

AKTÜEL : günlük, yeni, şimdiki, taze

alâka : ilgi, ilişik, ~~iliskilik~~, ~~ilinti~~.

alâkabahş : ilgi çekici, ilgilendirici, ilginç.

alâkadar : ilgili, ~~ilintili~~, ~~iliskili~~

alâkadar etmek : ilgilendirmek.

alâkadar olmak : ilgilenmek, ilgi göstermek.

alâkalanmak : ilgilenmek.

alâkalı : ilgili, ~~iliskili~~ olan, ~~iliskili~~ olan.

alâkası kat'olunmak : ilişiği kesilmek.

alâkayı kesmek : ilişiği^K kesmek, ilgiyi kesmek.

alâmeleinnas : herkesin içinde, herkesin karşısında, ^{önünde} ~~elinde~~
~~çinde, eleğine karşı~~

alâmetlik : açıklık, ~~görünümde~~

alâmet : belirti, iz.

Alâyiq :

alâdeavam : boyuna, biteviye, sürgit, ~~arabes~~, arasız.

alâlecele : çarçabuk, çabucak, ivedilikle, hemen.

alâlede : 1. olagelen, olağan, görülegelen : Bunlar alâlede vakalardır = Bunlar görülegelen olgulardır.

2. bayağı, sıradan : Alâlede bir yazı = Sıradan bir yazı.

alelekser : en çoğu, daha çok, ~~çokluk, çokluk,~~
çok kez.

alêhusus : özellikle, hele.

alêlittlak : ayırmadan, ayırdetmeden, ^{t=c} ~~salt~~ ^{Salt} olarak, genel olarak

alêlittlak : ~~Bu söz alêlittlak herkes için söylemeyiniz =~~
Bu söz ayırmadan herkes için söylemeyiniz.

alêlumum : genel olarak, genellikle.

alenen : açıktan açığa, herkesin önünde, gizlemeden.

alenî : açık, ~~açıkta~~, göğününde, herkese d,ekt.

aleniyet : açıklık, göğününde olma.

aleniyete vurmak : açığa vurmak.

aleyh : karşı, karşıt. : ~~Aleyhte bir vaziyet aldır~~ - Karşı

Bir durum takında:

aleyhe dönmek : ^{karşı yön seçmek} 1.-e ~~karşıt durum almak~~ : O da aleyhimize

döndü - O da bize karşıt durum aldı. 2. -e karşı

~~dönmek~~ : Vaziyet aleyhimize döndü = ~~Durum döndü~~

Karşı döndü.

aleyhinde bulunmak : yermek, çekiştirmek, kötülemek.

aleyhine olmak : ^{Karşı olmak, tutmamak,} yararına ^{aykırı} olmak.

aleyhtar : karşı, ^{alan} ~~karşıt~~ : Bu fikrin aleyhtarları = Bu

düşünceye karşı olanlar.

aleyhte olmak : karşı olmak, ^{tutmamak,} ~~karşıt olmak,~~

âli : yüce, yüksek, ulu.

âlim : bilgin, bilge.

âli tahsil : yüksek öğrenim.

almanak : yıllık.

âmâ : kör, göz süz.

âmâde : hazır, dnuak.

ambulans : cankurtaran.

amele : işçi.

amel etmek : davranmak : Bu kanuna göre amel edilir = Bu kanuna göre davranılır.

amelî : 1. iş üstü : Bir şeyi amelî olarak öğrenmek = Bir şeyi iş üstünde öğrenmek. 2. iş bakımından : Bunun amelî bir kıymeti yok = Bunun iş bakımından bir değeri yok. 3. elverişli, işe uygun,

kesvîye : En amelî usul = En kestirme, en elverişli ya da en uygun yöntem.

ameliye : eylem, işlem, çalışma.

Amil : yapan, etken, etmen, sebep olan : Bu işde Amil olan nedir? = Bu işde etken olan nedir? ya da bu işi yapan nedir?

Amir : buyurucu, üst, baş, başkan, buyuran.

Amme : kamu, halk.

Amme hükmi şahsiyeti : kamu tüzel kişiliği.

Amme nizamı : kamu düzeni.

Amme şahsî hükimleri : kamu tüzel kişileri.

Amme şahsiyet-i hükmiyesi : kamu tüzel kişiliği.

Amneyi müteallik : kamu ile ilgili.

analiz : çözümlene : Bunun analizi yapıldı mı? = Bunun
çözümlenmesi yapıldı mı?

anane : gelenek.

anarşi : kargaşa, kargaşalık.

ananevi : geleneksel.

ani : birden, ansızın, apansız, birdenbire, beklenmedik.

aniden : birden, ansızın, beklenmeyen.

anket : soruşturma, araştırma.

anormal : ~~anormal~~ Anormal solum

antant : anlaşma : Antant kalmak = Anlaşmaya vermek,
ic, uyupmak
atipati :

aplikasyon : uygulama.

araya umumiye : kamu oyu.

araz : belirtişler

arazi : toprak, yer.

arazi sahibi etmek : topraklandırmak.

arbede : dalas, kavga, patırdı, ~~çatışma~~.

ariza : 1. aksama, aksaklık, çaparız. 2. engel, (dalgalı
toprak) engebe.

arız olmak : gelip çatmak, tutulmak, yakalanmak, dadanmak,
bulanmak.

arızaya uğramak : aksamak, aksaklığa uğramak.

ariyet : ödünç, eğreti.

arizi : 1. sordudan katılan. 2. gelip geçici.

ari : ~~ari~~ : Hatadan ari = Vanlısınız.

ariz ve amik : enine boyuna, inceden inceye,

arozöz : sulama arabası, sulamaç.

arz (1) : en, genişlik.

Arz (1) : sunu, sunma : ~~Arz ederim~~ ~~Sunma~~.
Bir yüksek malkama

arz etmek : 1. saygı ile bildirmek, bilgisine sunmak.
2. sunmak. 3. göstermek.

arzu : istek, dilek.

arzu etmek : istemek, dilemek

arzuhal : dilekçe.

arza ve talele :

asaleten : köklü olarak, kökten : Asaleten tayin edildi =

Köklü olarak veya kökten atandı.

asar-i atika : eski yapıtlar, eski eserler.

asayis : güvenlik, düzenlik, düzen, güvem

asgari : enaz, en aşağı, en azından, en küçük

asistan : yardımcı.

asilsiz : asli olmayan, doğru olmayan, yalan, uydurma, *hoş.*

asli olmak : doğru olmak, gerçek olmak, *yalan olmamak.*

asli : temel, baş, ana, köklü : Onun asli vazifesi =
(başlık)
Onun temel görevi.

asikâr : açık, ~~bas~~belli, ortada.

asikâre : açıkça, açıktan açığa, saklamadan, *gözetilmeden*
verir.

atelye : işlik : Burası atelye olarak yapıldı = Burası
işlik olarak yapıldı.

atfen : dayanarak, *aldarak* : Bu işi neye atfen yaptınız? = Bu işi
neye dayanarak yaptınız? Anadolu Ajansının Reuter
Ajansına atfen verdiği haber = Anadolu Ajansının Re-
uter'e dayanarak verdiği haber.

atfetmek : bağlamak, yüklemek, *atmak*

âtiyen : ileride, gelecekte.

avanproje : ön tasara.

avans : *ödemeler, pey*

avdet : dönüş, *devir, geri dönüş,*

avdet etmek : dönmek, geri gelmek.

ayan : açık, belli.

âyan : 1. ileri gelenler. 2. senato üyeleri.

âyan meclisi : senato.

ayan beyan : apaçık, besbelli, açık seçik.

âyin : dinsel tören, kutlanma töreni.

aynen : olduğu gibi, tıpatıp.

aynı : ~~özer~~, tıpkı, tıpkısı, benzeri.

aynıyet : ~~şadeslik~~, ~~benzerlik~~, tıpkı olup, ~~bu şeye~~

aza : üye.

azamî : en çok, en yüksek, elden geldiğince. ol-pire

azimet : gidis.

azimet etmek : gitmek, yola çıkmak.

azletmek : görevden almak, görevden çıkarmak. uzaklaştırmak

B

badema : bundan böyle, bundan sonra, artık.

bahis : 1. konu : Bu bahis üzerine = Bu konu üzerine.

2. söz : O bahsi açma = O sözü açma. 3. konuş-

ma : Bahis esnasında = Konuşma sırasında.

Bahse girmek

bahsetmek : sözünü etmek, konuşmak, -den açmak, söylemek :

İsten bahsettik = İş üzerine konuştuk. Sen bundan

hiç bahsetme = Sen bunun hiç sözünü etme.

Bahse tutasmak:

bahusus : hele, özellikle, üstelik.

bakaya : kalıntı (lar), *artık(lar), geri kalan(lar)*

Bakire : Ergin kız, kıy öğlan kız, kız

bakiye : kalıntı, kalan, *artık,*

balığ olmak : varmak, ermek, bulmak : Masraf yüz liraya

balığ oldu = Masraf yüz liraya vardı.

2.-- Ergin yolda gelmek.

bap : bölüm : Bu kitap on baptır = Bu kitap on bölümdür.

bâr olmak : (birine) yük olmak : Bu masraf bana bâr olur =

Bu gider bana yük olur.

bâriz : açık, belirgin : Bariz bir hata = Açık bir yan-

lıs.

basiret : sağgörü.

basit : 1. yalın : Basit bir alet = Yalın bir araç.

2. kolay : Basit bir iş = Kolay bir iş.

3. sıradan : Basit bir amele = Sıradan bir işçi.

başkâtip : başyazman, *baş yazıcı.*

başkumandan : başkomutan.

başmuharrir : başyazar.

başmüddeiumumi : başsavcı.

başvekâlet : başbakanlık.

başvekil : başbakan.

Batıl

bayi : satıcı.

bazan : arada bir, kimi vakit, kimi kez : Bazan gelir =

Arada bir gelir (kimi ^{kez} ~~vakit~~ gelir).

bazı : 1. kimi : Bazı insanlar = Kimi insanlar ya da ki-

missi. 2. Öyle : Bazı günler olur ki = Öyle gün-

ler olur ki.... 3. birtakım : Bazı fikirler ileri

sürdü = Birtakım düşünceler ileri sürdü.

bazı bazı : arasıra, arada bir.

bazıları : birtakımı, *kimileri.*

bazısı : kimisi, kimi.

becayış : yer değiştirme.

becayis etmek : yer de~~gi~~stirmek : Benimle becayis etmek istedi = Benimle yer de~~gi~~stirmek istedi.

bedel : karşılık : Buna bedel şunu vereceğim = Buna karşılık şunu vereceğim.

bedelini ödemek : parasını vermek, karşılığını ödemek.

bekâret : erdenlik, kızlık, *keç öglanlık*

belediye reisi : belediye başkanı.

beraet : aklanma, temize çıkma. *derimmed.*

beraet etmek : aklanmak, *derimmedik,*

beraber : birlikte : Beraber yazalım = Birlikte yazalım.

berhayat : hayatta, sağ, *diri.*

bertaraf etmek : ortadan kaldırmak, gidermek, *kur yana atmak.*

berveçhi şti, berveçhi zir : aşağıdaki gibi, aşağıda olduğu üzere.

beyanat : demek.

beyan etmek : söylemek, bildirmek, ileri sürmek.

beyanname : bildirme, bildiri.

beynelmilel : uluslararası.

beyninde : arasında : İki kişi beyninde = iki kişi arasında

beyyine : kanıt, tanıt, tutamak, *delil.*

becayis etmek : yer değiştirmek : Benimle becayiş etmek istedi = Benimle yer değiştirmek istedi.

bedel : karşılık : Buna bedel şunu vereceğim = Buna karşılık şunu vereceğim.

bedelini ödemek : parasını vermek, karşılığına ödemek.

bekaret : erdenlik, kızlık, *keç öğlen kızlık*

belediye raisi : belediye başkanı.

beraet : aklanma, temize çıkma. *durummd.*

beraet etmek : aklanmak, *durummdk.*

beraber : birlikte : Beraber yazalım = Birlikte yazalım.

berhayat : hayatta, sağ, *diri.*

bertaraf etmek : ortadan kaldırmak, gidermek, *kur yana atmak.*

berveği eti, berveği zir : aşağdaki gibi, aşağda olduğu üzere.

beyanat : demec.

beyan etmek : söylemek, bildirmek, ileri sürmek.

beyanname : bildirge, bildiri.

beynelmilel : uluslararası.

beyninde : arasında : İki kişi beyninde = iki kişi arasında

beyyine : kanıt, tanıt, tutanak, *delil.*

bidayat : başlangıç.

bidayeten, bidayette : başta, başlangıçta, ilkin.

bigayri hakkin : ^{haksız yere} yersiz, haksız : Bigayri hakkin ceza gördü = Yersiz ceza gördü ya da haksız ceza gördü.

bihakkın : ^{Doşdoğru} 1. yerinde olarak : Bunu bihakkın ileri sürer. -
Bunu yerinde olarak ileri sürer. 2. gerçekten : 0,
bu işin bihakkın ehlidir = 0, bu işin gerçekten eridir.

bihuzur : tedirgin.

bilâ fasıla : ara vermeden, arsız arsız, aralıksız.

bilâshara : sonradan, daha sonra.

bilâstisra : ayrıksız.

bilâ kayd ü şart : kayıtsız şartsız, ^{haksız kopulsuz.}

bilâkis : tersine, ^{tam} tersine.

bilâncı : durum çizelgesi, sonuç çizelgesi.

bilâsebeb : hiç yektan, boş yere, ^{nedensiz.}

bilâvasıta : ^{ci} arsız, doğrudan doğruya, dolaysız.

bilâvâle : bütün, tüm.

? bilfiil : edimli olarak, ^{işleyerek.}

bilhassa : özellikle, hele, ^{de gör.}

bililtizam : bile bile, bile isteye.

bilistifade : yararlanarak, fırsat bilip.

bilistirak : ^{katılarak} ~~ortaklaşık~~, ortak olarak, birlikte.

bilmukabele : karşılık olarak.

bilümüne : 1. bütün : Bilümüne vatandaşlar kanun karşısında

müsavirdir - ^{ya da} Bütün yurttaşlar kanun karşısında

eşittir. 2. -in hepsi : Bilümüne vatandaşlar... =

Yurttaşların hepsi...

bilvasıta : 1. dolayısıyla. 2. birinin aracılığıyla : Bilva-

sıta bildirdim - Birinin aracılığıyla bildirdim,

ya da bir aracı ile bildirdim. 3. ^{dolaylı} ~~aracı~~ aracılı.

bina : yapı.

bina etmek : kurmak, çatmak, yapmak.

binaenaleyh : bundan dolayı, ^{bu nedenle} ~~bu nedenle~~ ötürü.

binnetice : sonunda, sonuç olarak, ^{sonucunda} ~~sonucunda~~

birbirini müteakip : ardı ardına, ^{ardından} ~~ardından~~, ^{ardından} ~~ardından~~

birbirini takiben : arka arkaya.

bitaraf : yansız, tarafsız, taraf tutmayan ^{uyg., üsks.}

bitaraflık : tarafsızlık, yansızlık.

bittabi : elbette.

bizar olmak : bezmek, bezginlik getirmek, usanmak.

bizatihi : kendisi, kendisinden, kendinden.

bizzarure : ister istemez.

bizzat : 1. kendi, kendisi : Vekil göndermeyerek, bizzat

bulundu = Vekil göndermeyerek, kendisi bulundu.

2. kendi - ile : Bizzat gördüm = Kendi gözümle

gördüm. Bizzat yazdım = Kendi elimle yazdım.

blok : birlik, birleşik, ağır kitle, bitişik.

bloke etmek : el koymak, bağlamak, yavaşlamak.

bonservis kâğıdı : temiz kâğıdı.

buluğa ermek : ergin olmak.

burhan : kanıt, belgiteleme.

C

camia : topluluk.

canip : yan.

cari : geçen, yürürlükte olan, olagelen : Cari kanunlar =
yürürlükte olan kanunlar.

carih : yaralayıcı, yaralayan.

cazip : çekici : Cazip bir teklif = Çekici bir öneri.

cebir : zor, zorlama.

cebren : zorla, gücün, zorlayarak.

cebretmek : zorlamak.

cebrî : zorlu, ~~zorlayıcı~~.

ceffelkalem : düşünmeden.

cehdetmek : çabalamak, *dürüşmele*

ceht : çaba, *dürüş*.

celbetmek : 1. çekmek. 2. getirmek.

celp : getirme.

celpname : geldiri.

celse : oturum.

cem olmak : toplanmak.

cemaat : topluluk.

cem'an : toplamı, tümü, topu.

cemetmek : toplamak.

cemi : toplama (matematikte).

cemi : bütün, -in hepsi, -in tümü.

cemiyet : 1. dernek. 2. topluluk.

cemiyet menfaati : toplum yararı, toplum çıkarı.

cemmigafir : büyük kalabalık.

cenin : düştü.

cenini sakıt : düşüt.

cenup : güney.

cephe : 1. alnaç. 2. savaş boyu. 3. yön, yan. 4. yüz, ön,
alın.

cephe almak : ^{karşısında peşmek} dinelmek : Birine karşı cephe almak = Biri-
ne karşı dinelmek, aykırı bir durum takınmak, karşı
bir durum almak.

cer : çekme.

cerayan : 1. akıntı, akım. 2. gidiş : işi kendi cerayanına
bırakınız = işini kendi gidişine bırakınız.

cereyan etmek : 1. akmak. 2. olmak, geçmek, yapılmak :

Bu iş böyle cereyan etti = Bu iş böyle oldu.

Cereyan eden muhabereden... = Geçen yazışmadan...

carh : yaralama.

carhetmek : 1. yaralamak. 2. çürütmek : Hadiseler bu iddi-

ayı carhediyor = Olaylar bu iddiayı çürütüyor.

carha : yara.

cesamet : büyüklük, irilik.

cesametli, cesim : iri, kocaman, koskoca.

ceste ceste : azar azar, bölük bölük.

ceşvel : çâzelge, çizgilik.

cevabi : karşılık ~~mak~~.

cevap : karşılık, yanıt.

cevap vermek : yanıtlamak, karşılık vermek.

cevaplandırmak : yanıtlamak, *Karşılıklamak.*

cezai müeyyide : ceza ~~yaptırması~~ *kesi, Ağa başkısıze*

cazri : hükten, temelden, *kesip atma ad.*

cibayet : toplama : Vergi cibayeti = Vergi toplaması.

cidden : gerçekten.

ciddi : ağırbaşlı, gerçek, sıkı, ~~önemli~~, ~~önemli~~
ağır, önemli.

ciddiyet : ağırbaşlılık, gerçeklik, önemli~~lik~~

cihaz : 1. çeyiz. 2. (makineler için) aygıt.
Kâhnelik

cihet : yön.

cihetinden : bakımından.

cihetine gitmek : yoluna başvurmak, yönüne gitmek, doğrulmak.

cinnet : delirme, delilik, ~~gılgımlık~~.

cinnet getirmek : delirmek, çıldırmak.

cins : çeşit, tür, soy.

cinsi : cinsel.

civar : yöre.

cumhurreisi : Cumhurbaşkanı.

cüretkâr : atak.

cüretli : atak.

cürmü meşhut : suçüstü.
Hı

cürüm : suç.

cüzi : azıcık, az.

cüzü : bülentü.

Q

çare : 1. yol : Cehaletten kurtulmanın çaresi = Bilgisizlikten kurtulmanın yolu.

2. kurtuluş yolu : Her derdin bir çaresi vardır =
Her derdin bir kurtuluş yolu vardır.

3. Çözüm yolu.

çare-i hal : çıkar yol, çözüm yolu : Bu işe bir çare-i hal bulmalı = Bu işe bir çıkar yol bulmalı (çıkarmadan başka, yerine göre ulaşma yolu, sonuçlama yolu v.b. denebilir.).

çarınca : ister istemez.

D

dâfi : savar : Tayyare dâfi topu = Uçaksavar topu.

daha evvel : Önceden.

dahil : 1. iç, içeri : Evin dahili = Evin içi. 2. ile birlikte, ... de öyle, ... de içinde : Müdafaa vergisi dahil = Savunma vergisiyle birlikte.
Yirmiden kırk yaşına kadar, kırk dahil... = Yirmi-
den kırk yaşına kadar, kırk da öyle....

dâhilde : 1. içerde. 2. yurt içinde.

dâhilen : içerden, *dışardan.*

dâhil etmek : koymak.

dâhili : iç : Dahili işler = iç işler.

dahiliye : iç, içişler.

Dahiliye Vekâleti : İçişleri Bakanlığı.

dahiliye vekili : İçişleri bakanı.

dâhil olmak : girmek, *katılmak.*

dâhli olmak : karışmış olmak, karışmak, (bir işte) parmağı
olmak.

daim : sürekli, sonsuz.

daima : sürgit, hep, bir düziye.

daimî : temelli, gedikli, sürekli.

dair : -e değgin, ... üzerine, -le ilgili, ... konusunda:

Buna dair bir yazı = Buna değgin bir yazı. Sanata

dair bir konuşma = Sanat üzerinde bir konuşma ya da

sanat konusunda bir konuşma.

dâva ikame etmek : dâva açmak.

davet : çağırma, çağrı, *okumak*.

davet etmek : *Okumak* çağırarak : Mahkemeye davet etmek = Mahkeme-
ye çağırarak.

davetiye : çağrı, çağrılık, *okumcalık*.

dayın : alacaklı.

defa : kez, yol.

defaten : birden, bir çırpıda, *bir kezden*.

defin : gümme.

defnetmek : gümme.

defteri mahsus : özel defter.

dehalet : sağınma.

dehalet etmek : sağınmak.

delâlet : aracılık, kılavuzluk, yol gösterme : Bu işte si-
zin delâletinizle muvaffak oldum = Bu işi sizin yol
göstermenizle başarabildim.

delâlet etmek : 1. kılavuzluk etmek, aracılık etmek, yol göstermek. 2. göstermek : Bu hal onun insaniyetine delâlet eder = Bu hal onun insanlığını gösterir. 3. demeye gelmek, anlamı anlatımında gelmek olmak) : Bu söz neye delâlet eder? = Bu söz ne demeye gelir ya da bu sözden ne anlaşılır?

delil : ^{kılavuz} kanıt, tanıt : Kuvvetli deliller olmadan hiçbir hüküm verilemez = Sağlam kanıtlar olmadan hiçbir yargıya varılamaz.

depo etmek : yığmak, ^{anlatılmak} depolamak.

dercetmek : koymak, geçirmek, ^{yağmak} yazmak.

derdest etmek : yakalamak, tutmak, ele geçirmek.

derdest olmak : ^{elde almak, ele alınmış olmak.} yapılmakta olmak : Muameleleri derdesttir = İşlemi yapılmaktadır.

derhal : birden, hemen, çabucak.

derkenar : çıkma.

dermeyan etmek : ileri sürmek, öne sürmek, ortaya koymak, ortaya atmak.

derpis etmek : öngörmek, gözönünde tutmak, ^{düşünmek}.

deruhte etmek : üstüne almak, yüklenmek.

devam etmek : sürdürmek, sürdürmek, sürmek.

devam ettirmek : yürütmek, sürdürmek.

devamlı : sürekli.

deveran etmek : ^{dömenek} dolaşmak : Deveran eden şayia = Dolaşan
söylenti.

devlet surası : danıştay.

devra : dönem.

devretmek : dönmek, vermek, ^{aktarmak} aktarmak

deyin : borç.

diğer : başka, öteki, öbür, ^{ayrak} ayrak.

diğer taraftan : öte yandan.

dikkate şayan : dikkate değer, ilgi çekici, ^{ilgi} ilgilidir.

dikkatini çekmek : 1. ilgisini çekmek. 2. uyarma.

dikte etmek : yazdırmak.

dirayet : yetenek, başarıma gücü, başarıcılık, ^{ince} ince hüsnüvika

direktif : yönerge.

direktör : yönetmen.

disiplin : düzen, düzenlik, sıkı düzen.

dispanser : bakımevi, ^{sağlık} sağlık bakımevi

divanı âli : yüce divan.

divanı haysiyet : onur kurulu.

divanı muhasebat : sayıstay.

divanı riyaset : başkanlık kurulu.

doküman : belge, belgeler.

duçar olmak : tutulmak, uğramak.

duhuliye : girmelik.

düstur : genel kural, baş yasa.

düyün : borçlar.

E

ebadında : çapında, ölçüsünde, büyüklüğünde : 30 x 40

ebadında = 30 x 40 çapında ya da ölçüsünde, büyüklüğünde.

ebadını almak : ölçüsünü almak : Odanın ebadını almak = 0-
danın ölçüsünü almak.

ebat : boyut, boyutlar : Bu dükkanın ebadı nedir ? = Bu
dükkanın boyutu nedir ?

ebediyet : sonsuzluk, sonsuzluk, ölümsüzlük.

ebeveyn : ana baba.

ehniye : yapı, yapılar.

edat : atalar : Edattan kalma âbideler = Atalardan kal-
ma anıtlar.

ecnebi : yabancı.

edisyon : baskı, basım.

editör : yayıncı.

efkârı umumiye : kamâ oyu, halk oyu.

efrat : bireyler, kişiler, erat.

ehem : (çok, daha, pek) önemli : Ehenni mühime tercih et-
mek = iki şeyden en önemlisini öne alma.

ehemmiyet : önem.

ehil : uz, er, yeterli : işi ehline bırakmak = işi yeterliye bırakmak.

ehli : evcil : Ehli hayvan = Evcil hayvan.

ehli hibre : bilirkisi.

ehli vukuf : bilirkisi

ehliyet : yeterlik, uzluk.

ehliyetli : yeterli.

ehliyetname : yeterlik belgesi.

ehliyetsiz : yetersiz.

ehven : 1. ucuz. 2. ~~daha az kötü, yeğ~~ : *daha hafif, daha kolay.* ikmale kalmak sınıfta kalmaktan ehvendir = Bütünlemeye kalmak sınıfta kalmaktan yeğdir.

ekâbir : ilerigelenler, büyükler.

ekalliyet : azınlık.

ekip : işçi takımı, takım.

ekonomi : tutum bilim, tutum.

ekonomik : 1. tutumsal, tutuma uygun, tutuma elverişli: Bu vasıta iktisadi değildir = Bu araç tutuma elverişli değildir. 2. tutumluluk, ... -i : iktisadi meseleler = Tutumluk veya tutumsal sorunlar ya da tutum sorunları.

ekser, ekseri : en çoğu, çoğu.

ekseriya : en çoğu, çoğu, çoğunca, çokluk, çoğu zannedir.

ekseriyet : çoğunluk.

ekseriyeti azime : ezici çoğunluk.

ekseriyeti mutlaka : salt çoğunluk.

ekser : uzman, bilirkisi.

elâstiki : esnek.

elemen : öge.

elhasıl : sözün kısası, kısaca

elyevm : bu gün, bugünkü günde, şimdi.

elzem : zorunlu, pek gerekli.

emanet : inam.

emanet etmek : inamlamak.

emare : ip ucu, iz, belirti.

emin : güvenli, güvenilir, inanılır, inak.

emin olmak : inanmak, iyice bilmek, güveni olmak, içi
kannak.

emir : buyruk.

emirname : yazalı buyruk, buyruk yazısı, buyrultu.

emir vermek : buyurmak.

emirber : emireri.

emlak : mallar, mal mülk.

emniyet : güvenlik, güven : Memleketteki emniyet = Yurt-
taki güvenlik.

emniyet etmek : güvenmek, güven göstermek, inanmak.

emniyeti suⁱistimal : güveni kötüye kullanma.

emniyetli : inanılır, güvenilir, güvenli : Emniyetli adam -
inanılır, güvenilir kimse.

emraz : hastalıklar, sayrılıklar.

emretmek : buyurmak.

emriyaki : olupbitti, olut, oldu bitti.

emsal : 1. benzer, benzerler, eşler : Emsali yok - Ben-
zeri ya da eşi yok. 2. (matematikte) kat sayı.

entia : mallar, mal.

entiaⁱ ticariye : tecim malları, tüccar malı.

emval : mallar.

emvali gayri menkule : taşınmaz mallar.

emvali menkule : taşınır mallar.

encümen : komisyon.

ender : seyrek, az *bu kemur, az görüldür.*

endeks : 1. içindekiler. 2. çizelge.

endişe : kaygı, kuşku.

enformasyon : haberleşme, haber alıp verme.

enkaz : yıkıntı, döküntü.

entellektüel : aydın.

enteresan : ilginç.

enternasyonal : uluslararası.

enterne etmek : gözaltı etmek, gözaltına almak.

enva : ^{türlü türlü} neviler, çeşitler demek olup halkça çeşit çeşit anlamına kullanılan envai türlü sözünde geçer.

envanter : demirbaş defteri

erkân : ^{ilerigelenler} 1. üstler, büyükler. 2. yol yordam.

erkân-ı devlet : devlet büyükleri, devlet ilerigelenleri.

erkânıharp : kurmay.

erkânıharbiye : kurmay.

erkânıharbiye-i umumiye : genel kurmay.

erozyon : aşınma, aşındırma, toprak aşınması, toprak kayması.

erzak : azık.

esami : adlar, ad : Esami defteri = Ad defteri.

esas : temel

esasen : temelinden, kökünden.

esasî olmak : doğru veya gerçek olmak, *bu temele dayanmak.*

esaslı : kökten, köklü, adamakıllı.

esassız : köksüz.

esbab-ı mucibe : gerekçe.

esbab : sebepler, araçlar.

esef etmek : yerinmek, üzölmek, üzüntü duymak, *deimmek.*

esefle : üzüntü ile, üzölerek, acınarak.

eser : yapıt. Değerli eserler topladım - Değerli yapıtlar topladım.

esir : tutsak.

eskiz : taslak.

esrarengiz : gizemli.

esantiyon : örneklük.

eshas : kişiler.

eshas-ı mazanneî sū : kötü kişiler, şüpheli kimseler.

eskâl : biçimler, biçim, dış yapı, *Kılık.* görünüş) : Hırsızın

eskâli tesbit edildi - Hırsızın biçimi (dış ya-

pası, görünüşü) saptandı.

esraf : ilerizelenler, *sayılalar.*

etraf : çevre, dolay, yöre.

etrafını almak : ortaya almak, kuşatmak.

etrafılı : eksiksiz, ayrıntılı, kapsayıcı, geniş.

ettit : inceleme, araştırma.

evleviyet : öncelik.

evsaf : nitelikler.

evvel : önce, *ilkim.*

evvelce : önce, önceleri, eskiden, *ilkim.*

evvel emirde : her şeyden önce, ilkin, en başta.

evvelâ : ilkin.

evveliyat : öncesi, önceleri, öncelik : Bu işin evveliyatı bilinmeden olmaz = Bu işin öncesi bilinmeden olmaz.

evvelki, evvelsi : Ötey : Evvelki gün = Ötey gün.

evvel ve âhır : hep, her zaman, Öteden beri, *Ömünde zamanında.*

ezcümle : bu arada, başlıca, özellikle : Toplantıda ezcümle şunları da söyledi = Toplantıda bu arada şunları veya özellikle şunları da söyledi.

F

faal : 1. çalışkan, hamarat. 2. canlı, kıpırdak. 3. etkin.

faaliyet : 1. çalışkanlık, çalışma, hamaratlık. 2. canlılık.
3. etkinlik.

faaliyet raporu : çalışma bildirisi.

fahiş : aşırı, ölçü dışı, pek aşırı : Fahiş fiyat = Öl-
çü dışı fiyat. Fahiş hata = Aşırı yanlışlık.

fahri : onursal : Fahri reis = Onursal başkan.

faide : yarar, *assc.*

faidelenmek : yararlanmak, faydalanmak.

faik : üstün, *yepin.*

faikiyet : üstünlük, *yepimlik.*

fail : 1. yapan, işleyen : Bu suçun faili = Bu suçu yapan,
işleyen. 2. (gramerde) Özne.

faili meçhul : yaparı bilinmeyen.

faili muhtar : başına buyruk.

faaliyet : etkinlik.

faiz : ürem, *assc.*

faiz olmak : vazgeçmek, çekilmek, el çekmek.

farika : ayırmaç.

fark : ayrılık, değişiklik, başkalık, ayırım, ayırım.

fark etmek : 1. seçmek, ayırt^{ttc}mak. 2. değişmek, başkalaşmak : Netice farketmek - Sonuç değişmez.

farklaştırmak : ayrı seçi yapmak, *ayırmaç.*

farklı olmak : başkalığı olmak,

farkına varmak, farkında olmak : gözüne ^açırpmak, gözüne ilişmek, sezmek.

fasıl : bölüm. ayırım.

fasıla : aralık, ara : içtimea fasıla verildi - Toplantıya ara verildi.

fasılasız : aralıksız, arasız, biteviye, durmadan, ara vermeden.

fasit olmak : bozulmak.

fasletmek : gözünlemek, *ayırmaç,*

fağ etmek : açığa vurmak, açınlamak, ortaya dökmek.

fayda : yarar, *assı.*

faydalanmak : yararlanmak, *assıldırmaç.*

fazla : artık.

acıklı
fecl : acı, korkunç : Feci bir ölüm - Acı (korkunç) bir
ölüm.

fedakâr : Özverili, esirgemez.

federasyon : 1. birlik, 2. devletler birliği. 3. kurumlar
birliği, kurullar birliği.

fehmetmek : anlamak, kafası almak, kavramak.

felce uğramak : mec. eli kolu bağlanmak, kötürümleşmek.

feragat : 1. vazgeçme, el çekme, çekilme. 2. gönül tokluğu.

feragat etmek : vazgeçmek, el çekmek, çekilmek.

feragat göstermek : gönül tokluğu göstermek.

feragatlı : gönüllü tok.

feragat sahibi : gönüllü tok.

ferağ etmek : (birine) çevirmek, geçirmek, (birinin) üstüne

çevirmek : Evini kızına ferağ etmiş - Evini
kızının üstüne çevirmiş.

ferağ muamelesi : çevirme işlemi.

ferd : birey, kişi, tek, bir.

ferdi : bireysel.

fer'i : ayrıntı soyundan, ikinci diziden.

feri : ayrıntı, dal.

fersude : eskimis, yıpranmış, eski püskü, eski.

fersatmek : düşemek, sermek.

fersiyat X düşeme işleri.

fert : birey.

fesat çıkarmak : ortalığı karıştırmak, ortalığı birbirine katmak, bozgunculuk etmek.

fesatçı : karıştırıcı, ara bozucu, bozguncu.

feshetmek : kaldırmak, yürürlükten kaldırmak, dağıtmak, bozmak.

fesh : 1. kaldırma, yürürlükten kaldırma. 2. dağıtma, dağıtılma : Parlamentonun feshi = Parlamentonun dağıtılması.

festival : şenlik, bayram, eğlence.

fevk : üst, yukarı.

fevkalâde : olaganüstü, görülmedik, duyulmadık, işitilmedik, çok güzel, çok iyi.

fevkinde : üstün, üstünde, yukarısında.

feyizli : verimli.

fihrist : içindekiler, sıralama, çizelge.

fıkdan : yokluk, eksiklik.

fiil : eylem, edim, iş.

fiilen : edimli olarak, eylemli olarak, *iş halinde.*

fiili : edimli, eylemli, edimsel, *iş halinde.*

fiiliyat : edim., edimler, iş.

fikir : düşünüş, düşünce.

fikrisabit : saplantı.

filhakika : gerçekten.

filtire : süzgeç, süzmeç.

filvaki : *Gerçi, perçek.* şu örnekte olduğu gibi kullanılabilir : Filvaki
gelmiş, ama kimseye görünmemiş - Gelmesine gel-
miş ama kimseye görünmemiş.

firar : kaçma.

firar etmek : kaçmak.

firari : kaçan, kaçkın, *kaçık.*

fiyat : *değer* eder : Bunun fiyatı nedir ? - Bunun ederi nedir?

fonksiyon : görev, iş görme.

formalite : gerekli işlem.

fuar : (esya için) sergi : İzmir Fuarı - İzmir Sergisi. *panayır*

fuzûli : yersiz, gereksiz.

fuzulî işgal : gereksiz tutma.

fü^c/eten : ansızın, birdenbire (ölüm).

Fürü : 1. ayrıntılar. 2. (birinden) inenler. ?

G

gadre uğramak : haksızlığa uğramak.

gaip : yitik, kayıp.

galebe çalmak : 1. ^{Sırmak} yenmek. 2. üstün gelmek.

galibiyet : yengi.

galip : 1. yenici, yenen. 2. baskın, üstün.

galip gelmek : yenmek, üstün çıkmak, ^{sırmak}.

garbi¹ : batı.

garp : batı.

gaspemek : zorla almak, kapmak, üstüne atılmak.

gaybubet : 1. ^{yitme} bulunmayış : Onun gaybubetinden istifade ederek.... = Onun bulunmayışından yararlanarak....

2. yokluk : İki ay devam eden gaybubeti sırasında....

da.... = İki ay süren yokluğu sırasında....

gaybubet etmek : ortada görünmez olmak, ^{ortadan yok olmak}.

gaybubetinde : bulunmadığı sırada.

gaye : erek, amaç.

gayet : pek çok, pek, çok.

gayr : başkası, özge, ^{dyruk}.

gayret : çaba.

gayret etmek : 1. sıkı davranmak : Biraz gayret edersen
yetiştirirsin = Biraz sıkı davranırsan ye-
tiştirirsin. 2. çalışmak : Bu işi bitirme-
ye gayret etmeli = Bu işi bitirmeye çalışma-
lı.

gayretli : davranışlı, çalışkan, uşenmez, *dürüşken.*

gayriahlâki : töreye aykırı, ahlâka aykırı.

gayricaiz : yaraşmaz, yaraşksız.

gayrihukukî : hukuk dışı.

gayriihtiyarî : istemeksizin, *elinde olmadan.*

gayriilmî : bilim dışı.

gayriiradî : istemsiz, *elinde olmadan.*

gayrikabil : olanaksız, olamaz, olmayacak, yolu yok.

gayrikabilî itiraz : söz götürmez : Gayri kabili itiraz

bir vesika = Söz götürmez bir belge.

gayrikabilî telâfi : yerine konulamaz, onarılmaz : Gayri

kabili telâfi bir kayıp = Yerine konulamaz bir

kayıp.

Gayrikabilî kıyas : ölçülemez, bambaşka.

gayrikabili sifa : onulmaz, iyileşmez

gayrikabil-i tahammül : çekilmez, dayanılmaz.

gayrikâfi : yetersiz, yetmez.

gayrimahdut : sınırsız, uçsuz bucaksız, *2* dârisiz.

gayrimalûm : bilinmez, bilinmedik.

gayrimemul : unulmadık, beklenmedik.

gayrimemnun : hoşnutsuz.

gayrimenkul : taşınmaz, göçümsüz : Gayri menkul mallar -
Taşınmaz (göçümsüz) mallar.

gayrimeskûn : boş, ıssız, şenliksiz, insansız, oturulmayan.
yerleşilmemiş.

gayrimesul : sorumsuz, sorumlu olmayan.

gayrimesru : töreye aykırı, yolsuz : Gayri meşru kazanç -
Yolsuz kazanç.

gayrimevkuf : tutuksuz.

gayrimezru : ekilmemiş.

gayrimuayyen : belirsiz.

gayrimuntazam : düzensiz, dağınık, gelişigüzel.

gayrimümkün : olamaz, olanaksız.

gayrimünbit : çokak, biteksiz, verimsiz.

gayrimüslim : İslâm olmayan, hristiyan.

gayrimütecanis : bağdaşamaz, ~~karışmanis~~. *birliğini tutmaz.*

gayriresmî : resmî olmayan.

gayrişahsî : kişilik dışı.

gayrisafî : karışık, katışık.

gayrisuuri : yaptığını bilmeyerek, *bilmeden.*

gayri tabii : doğaya aykırı, olağan dışı.

gayrivaki : olmamış, olmadık.

gayrivarit : hatıra gelmez, *akıl almaz.*

gayrivazih : anlaşılmaz, kapalı, örtülü.

gıda : besin, yiyecek.

giyaben : kendi yokken, yokluğunda : Giyaben hüküm veril-

di = Kendi yokken (yokluğunda) hüküm verildi.

giyabında : arkasından, kendi yokken : Giyabında konuşuldu =

Arkasından ya da kendi yokken konuşuldu.

giyabî : 1. yoklayın verilen : Giyabî hüküm : yoklayın

verilen yargı. 2. görüşmeden : Bizim tanışmamız

giyabî oldu = Bizim tanışmamız görüşmeden oldu.

grup : takım, öbek, topluluk, küme.

güya : sözde, sanki,... "-miş gibi" söylenene bakılırsa.

güzergâh : yol boyu, yol üstü, yol geçen.

güzide : seçkin, seçilmiş, seçme.

H

haberdar : haberli, duymus, bilgi edinmiş.

haberdar etmek : haber vermek, bildirmek, duyurmak.

haberdar olmak : haber almak, duymak, bilgi edinmek.

hacet : 1. ^{gözü}gereklik. 2. dilek.

hacet görmemek : gerekli saymamak, gerekli bulmamak.

hacir : kısıt.

hacir altına almak : kısıtlamak.

haciz : el koyma.

haczetmek : el koymak.

haddi kifayeyi bulmak : yeterini bulmak.

haddini aşmak : aşırı gitmek.

haddinden fazla : aşırı, gereğinden çok.

haddi zatinde : kendiliğinden, yaratılıştaki, aslında, oluşun-
da.

hademe : odacı.

hâdim : hizmet eden, yarayan, yarar.

hadise : olay.

hafi : gizli, saklı.

hafriyat : kazı.

hail : 1. engel. 2. gerekti, perde.

haiz olmak : taşımak, kendinde bulunmak : Ehemmiyeti haiz bir mesele = Önem taşıyan ya da önemli bir sorun. Haiz olduğu vasıflar = Kendinde bulunan nitelikler.

hakaret : kütlüleme, bayağlama, aşağılama, aşağısama, onur-kırma, küçük düşürme.

hakem : yargıcı.

hakikat : gerçek, gerçeklik.

hakikaten : gerçekten.

hakiki : gerçek.

hâkim : (1) 1. egemen. 2. başta gelen, üstün olan : Hâkim vasıf = Başta gelen nitelik. 3. yaygın : Hâkim olan kanaat = Yaygın olan kanaat. 4. yukarıdan gören : Çamlıca tepeleri Boğaziçine hâkimdir = Çamlıca tepeleri Boğaziçini yukarıdan görür. 5. sözünü geçiren : O bütün gençliğe hâkimdir = O bütün gençliğe sözünü geçirir.

hâkim : (11) yargıç.

hakkında : 1. üzerine : Edebiyat hakkında bir konuşma = Edebiyat üzerine bir konuşma. 2. için : Bu insanlar hakkında söylenmez = Bu insanlar için söylenmez.

hakki sükûti : sus parası, sus payı, susmalık.

hakkiyle : bak. bilhakkin.

halbuki : oysa.

halef : ardıl.

halen : şimdi, bugünkü günde.

hâli : boş, ıssız.

hâmile : gebe, yüklü.

hamule : yük.

hâne : ev.

hapishane : ceza evi.

harcırah : yolluk, yol parası.

hareket : davranış, yürüyüş.

hâricen : dışarıdan.

Hariciye Vekâleti : Dışişleri Bakanlığı.

hasar : yıkım, zarar.

hasebiyle : -den dolayı, -den ötürü, dolayısıyla : Killeti

hasebiyle ~ Azlığı dolayısıyla.

hasılat : verim.

hasıl olmak : olmak, çıkmak, kendini göstermek : Bu hastalık soğuktan hasıl olur = Bu hastalık soğuktan olur. Öyle bir netice hasıl olur ki...- Öyle bir sonuç çıkar ki.... ya da öyle bir sonuç kendini gösterir ki.....

hasmane : düşmanca,

hastahane : sağlık evi, *sağlık yurdu.*

hat : 1. çizgi. 2. yol : Telgraf hattı = Telgraf yolu.
3. yazı.

hataen : yanlış olarak, yanlışlıkla.

hata etmek veya yapmak : *yanlış yapmak.* 1. yanılmak. 2. yanlış davranmak.

hataya düşmek : yanılmak, yanlış vermek, *yanlış yapmak.*

hattı hareket : davranış yolu, tutulan yol.

havale etmek : 1. göndermek : posta ile para havale ettim = Posta ile para gönderdim. *Vermek* 2. ismarlamak, bırakmak, üstüne bırakmak : Bu işi bana havale ettiler = Bu işi bana ismarladılar ya da bana bıraktılar.

havali : dolay, yöre, çevre.

haysiyet : onur : haysiyetine dokundu = Onuruna dokundu.

haysiyet divanı : onur kurulu.

hayyen meyyiten : Ölü veya diri : Eşkiyayı hayyen veya meyyiten yakalamak için emir verildi. = Eşkiyayı Ölü veya diri yakalamalara için emir verildi.

hafzetmek : kaldarmak, çıkarmak, silmek.

hadeş : amaç, gidiş.

hemfikir : arkadaş ^{bir düşüncele.} : Ben onunla hemfikir değilim = Ben onunla arkadaş değilim.

heyelan : toprak kayması : Yağmurdan heyelan oldu = Yağmurdan toprak kayması oldu.

heyet : kurul.

? heyet-i ictimaîye : toplantı kurulu.

heyet-i ihtiyariye : mahalle kurulu, köy kurulu, muhtar kurulu.

heyet-i mecmua : tüm : Bu iş heyet-i mecmuasıyla ele alınmalıdır = Bu işi tümüyle ele alınmalıdır.

heyet-i umumîye : genel kurul.

heyet-i vekile : bakanlar kurulu.

hafzetmek : saklamak : Bu evraki dosyasında hafzediniz = Bu evraki dosyasında saklayınız.

hiyar hakkı : seçme hakkı.

hibe : bağış.

hibe etmek : bağışlamak.

hicret : göç, göçme.

Hidemat-ı amme : kamu hizmetleri, *Kolmu işleri.*

hidemat-ı ammeden memnu : kamu hizmetlerinden yasaklı.

hişfi hakikat : gerçeğe aykırı.

himaye etmek : korumak, esirgemek, kayırmak, elinden tutmak.

himayesine almak : koruyucusu olmak, kanadı altına almak.

hinterland : iç bölge, arka bölge : İzmir'in hinterlandı

çok geniştir - İzmir'in arka bölgesi ya da iç bölgesi çok geniştir.

hisse : pay.

hissedar : paydaş,

hitabe : söylev.

hitam : son.

hitam bulmak : sona ermek, bitmek.

hiyerarsi : aşama sırası. ?

hizip : bülentüç kölik.

hububat : tahıl.

hudut : sınır.

hukuk : türe, haklar.

hukukî : hukukla ilgili, türel.

hukuku amme : kamu hakları.

hulâsa : Özet, Öz ^{Kısaltma} ; Bu dosyanın hulâsasını çıkarınız = Bu dosyanın özetini çıkarınız. Davanın hulâsası nedir ? = Davanın özü nedir ?

hulâsa etmek : Özetlemek, ^{kısaltmak}.

hulâsaten : Özet olarak, kısaca.

husumet : 1. hasımlık. 2. düşmanlık.

husus : 1. konu : Bu hususta ne düşünüyorsunuz ? = Bu konuda ne düşünüyorsunuz ? Hiçbir hususta geri kalmıyor = Hiçbir konuda geri kalmıyor.

2. Özellik : Şu hususu da gözden uzak tutmamalı = Şu özelliği de gözden uzak tutmamalı.

hususî : Özel : Hususî muamele yapmayınız = Özel işlem yapmayınız.

hususiyet : 1. Özellik. 2. yakınlık, ahbablık : 0 adamla

hiçbir hususiyetim yoktur = 0 adamla hiçbir

yakınlığım yoktur.

hususiyile : hele, özellikle.

huzur hakkı : bulunma hakkı, bulunmalık.

hüccet : 1. belgıt. 2. kanıt.

hükmen : yargıcı kararıyle.

hükmi şahsiyet : tüzel kişilik.

hürmet : saygı.

hürmet etmek : saygı duymak, saymak, *saygı göstermek.*

hürriyet : özgürlük.

hüsnühal kâğıdı : iyi hal kâğıdı.

hüsnü niyet : iyi niyet.

hüsnü telâkki : iyi karşılama, iyi yorum.

hüviyet : kimlik : Hüviyet cüzdanı = Kimlik belgesi.

I

iskat : düşürme.

iskat etmek : düşürmek : idare heyeti iskat edildi - Yöne-
tim kurulu düşürüldü.

iskonto : indirim, kırma.

islah etmek : düzeltmek, iyileştirmek.

israr : direnme, ıstoleme, üstünde durma.

istilak : terim, bilim sözü.

istırarında kalmak : zorunda kalmak.

ittıla : bilgi edinme, bilgi.

ittıla kesbetmek : öğrenmek, haber almak.

ittılaine sunmak : bilgisine sunmak.

izarar : zarar verme, zarara sokma.

i

iade : geri verme, geri çevirme.

iade etmek : geri göndermek, *geri vermek, geri çevirmek.*

iane : yardım parası, yardımlık, yardım.

iare : ödünç verme, eğreti verme.

iase : *lıkma, lakım.* yeme içme, yedirip içirme, boğaz : Yedi kişinin

iasesi benim üstümde - Yedi kişinin boğazı benim

üstümde.

iase etmek : yiyeceğini vermek, geçindirmek, *lıkmak.*

iase ve ibate : yedirip barındırma.

ibadethane : tapınak.

ibaret : 1. ....(-lik) : Beş kişiden ibaret bir heyet - Beş

kişilik bir kurul. Bu işi ancak üç kişiden ibaret

bir ekip başarabilir. 2. ancak, yalnız : Bu bir

lâtifeden ibarettir - Bu ancak bir şakadır. Dilek-

lerim bunlardan ibarettir - Dileklerin yalnız bun-

lardır ya da dileklerim bu kadardır.

iblağ : ulaştırma, eriştirme, *gikardma* vardırma, yükseltme, *sunma*

*Bu işi ancak üç kişilik
bir ekip tek başına başarabilir.*

iblağ etmek : 1. ulaştırmak, eriştirmek. 2. -e çıkarmak :

Üç yüze iblağ edildi - Üç yüze çıkarıldı.

ibra : aklama, dritme.

ibra etmek : aklamak, temize çıkarmak, dritmek,

ibraname : aklama belgesi, dritme belgesi.

ibraz : gösterme, çıkarıp gösterme, meydana koyma.

icabeden : gereken.

icabet : uyma, (çağrıya) uyup varma, gitme, kabul etme,
olumlu karşılama.

icabet etmek : 1. (çağrı üzerine) gitmek : Beni de davet

ettiler ama icabet etmedim - Beni de çağır-

dılar ama gidemedim. 2. (çağrıya) uymak :

Askerlik şubesinin davetine icabet edemiyenler

= Askerlik şubesinin çağrısına uymayanlar.

icabına bakmak : gereğini yerine getirmek.

icabı veçhile : gereği gibi.

icabettirmek : gerektirmek.

icar : kira.

icap etmek : gerekmek.

icar etmek, icara vermek : kiraya vermek, (birine) kiralamak.

icbar : zorlama.

icbar etmek : zorlamak.

icmal : Özet, kısaltma.

icmalen : *özetleyerek, kısaltarak, kısaca.*

icmal etmek : Özetlemek, kısaltmak.

icra : 1. yapma, yerine getirme. 2. yürütme.

icra etmek : yürütmek, yapmak.

icraat : yapılan işler, (birinin) yaptığı işler, iş yapma,

iş görme : Bu icraat dikkati çekti = Yapılan iş-

ler dikkati çekti. Herkes kendi icraatından mesul-

dür = Herkes kendi yaptığı işlerden sorumludur.

Lâfın kıymeti yok, icraat lâzım = Lâfın değeri yok,

iş görmek gerek. Bu valinin epeyi icraatı vardır =

Bu valinin yaptığı epeyi işler vardır.

icra heyeti : yürütme kurulu.

icraî kuvvet : yürütme gücü.

icra vekilleri heyeti : bakanlar kurulu.

icthad : Özel görüş, kendi görüşü : Benim icthadım öyle-

dir = Benim kendi görüşüm öyledir.

ictime : toplantı, toplanma.

ictimâî : toplumsal, toplumca, toplum-i : ictimâî hadise-

ler = Toplumsal olaylar, toplumca olaylar, toplum

olayları.

ictimai muavenet : sosyal yardım.

ictinap : sakınma, kaçınma, çekimme.

ictinap etmek : sakınmak, çekinmek.

idam : ölüm cezası, öldürme, dsmak.

idam etmek : ölüm cezasına çarptırmak, dsmak, kursund dize.

idam cezası : ölüm cezası, dsmak, kursund dize.

idame : devam ettirme, sürdürme.

idame etmek : sürdürmek, öylece tutmak, -den geri kalmamak :

Bu vaziyeti idame ettirmeye çalışıyoruz - Bu du-

rumu öylece tutmaya çalışıyoruz. Yardımını idame

etmeye karar vermiş - Yardımdan geri kalmamaya

ya da yardımı kesmemeye karar vermiş.

idare : 1. yönetim. 2. tutum.

idareci : yönetmen, yönetici.

idare etmek : 1. çekip çevirmek, yönetmek. 2. kullanmak, yür-
rütme. 3. tutumlu kullanmak. 4. yetmek, yetiş-
mek, yeter olmak, örtbas etmek.

idare maslahat etmek : işi olurlu başlamak.

idareî örfiye : sikiyönetim.

idari : yönetimle ilgili, yönetsel.

iddiacı : (dediğinde) direnici.

iddia etmek : ileri sürmek.

iddia makamı : savcılık.

idrak etmek : 1. anlamak, kavramak. 2. erişmek : idrak

ettiğimiz bu mesut gün = Eriştığımız bu mut-
lu gün. 3. elde etmek.

ifa : yapma.

ifade : 1. anlatım, söz. 2. dedik : Onun ifadesine göre -

Onun dediğine göre... 3. deyiş, söyleyiş, dil :

ifadesi düzgün = Deyişi ya da dili düzgün.

ifade etmek : 1. söylemek. 2. değeri ya da önemi olmak : Bu

para hiçbir şey ifade etmez = Bu paranın hiçbir öne-

mi yoktur. 3. anlatmak, göstermek : Bu hareket

ne ifade eder = Bu davranış ne anlatır?

ifadeli taahhütlü : dönüplü karşılıklı bağıtlı.

ifadesini almak : bildiğini söyletmek, sorguya çekmek, di-

yeceğini dinlemek, dediklerini yazmak.

ifade vermek : bildiğini söylemek, konuşmak : Maznun ifade

vermek istemiyor = Sanık bildiğini söylemek istemi-

yor.

ife etmek : yapmak, yerine getirmek, ödemek.

ifham etmek : anlatmak.

iflâs etmek : 1. batmak. 2. mec. değerden düşmek.

ifna : yok etme.

ifne etmek : yok etmek.

ifrağ : çevirmek, kalitede düşme, hisim verme.

ifrağ etmek : çevirmek, hisim vermek, bir kalitede düşmek.

ifrat : aşırılık.

ifraz etmek : ayırmak, bölüp ayırmak.

ifsat : bozma, bozgunculuk.

ifsat etmek : bozmak, bozuşturmak, bozgunculuk etmek.

ifşa : açığa vurma, açıklama, ortaya çıkarma.
açığa vurmalar.

ifsaat : açıklama : Onun ifsaati işi meydana çıkardı = On-

unun açıklaması işi meydana çıkardı. Mühim ifsaat

= Önemli açıklama.

ifşa etmek : açıklama : Onlar her şeyi ifşa ettiler = On-

lar her şeyi açıkladılar.

iftira : suç atma, kara çalma, suç buluşturma : İrkikâp-

ta bulundu diye iftira ettiler = Para yedi diye suç attılar.

iftiracı : karaacı, ^{dijle kard.}
(yok yere)

iftira etmek : kara sürmek, ^{kedirildim de}

ifsal : aldatma, kandırma, ayartma, ^(kezi) baştan çıkarma, ^{kişiletme}

ihale : üsterme.

ihale etmek : üstermek : Bu iş ona ihale edildi = Bu iş
ona üsterildi.

ihamet : hayınlık, kötülük.

ihata etmek : 1. kuşatmak, sarmak, çevirmek. 2. kapsamak.?,
kavramak, anlamak.

ihbar : 1. bildirme, haber verme. 2. ele verme.

ihbarname: ^{bildiri, bildirme yazısı.}

ihdas etmek : çıkarmak, ortaya çıkarmak : Mesele ihdas
etti = Mesele çıkardı.

ihkak : hakkını verme.

ihkak-ı hak : haklı yerine getirme, ^{haklıya hakkını verme.}

ihlâl : bozma.

ihmal : savsama, ^{salıklık.}

ihmal etmek : savsaklamak, ^{salıklamak.}

ihraç : (dışarıya) çıkarma.

ihracetmek : çıkarmak.

ihraz : kazanma.

ihraz etmek : kazanmak, ulaşmak, elde etmek.

ihşas etmek : duyurmak, dndatmak, üstükdpede dndatmak, seydirmek.

ihşas ^İ rey etmek : düşüncesini duyurmak, düşünmesini belli etmek, ne düşünürüğünü seydirmek.

ihzar : uyarma : ihzar cezası = Uyarma cezası.

ihzafal : anma töreni.

ihzâl X ayaklanma, karışıklık.

ihzâr : vurgunculuk, ~~istifçilik~~.

ihzâs : aşırma, para çalma.

ihzâl etmek : arasına karışmak : Böyle adamlarla ihzâl
etmemeli = Böyle adamların arasına karışmamalı.

ihzâlden men etmek : karışından alıkoymak, tek başına kornak,
başkasıyla konuşturulmamak.

ihzâm : 1. olasılık. 2. (zarf olarak) belki, olâki, olabi-
lirlik.

ihzâm : özen, bakım : Bu iş ihzâm ister = Bu iş özen
ister.

ihzâm etmek : özenle bakmak, özenmek.

ihzâr : ~~türetme~~, yaratma, bulma, ilkin meydana kornak.

ihzâr beratı : ~~türetme~~ ^{Bulma} belgesi, kimse için bilmediğini
ilkin ortaya koyma belgesi.

ihzâm : saygı.

ihzâr : çekinme, sakınma.

ih_tisar etmek : kısaltmak.

ih_tisas : uzmanlık : ih_tisas vesikası = Uzmanlık belgesi.

ih_tiva : kapsama.

ih_tiva etmek : içine almak, kapsamak : Bu sözün ih_tiva ettiğ_i hakikat = Bu sözün içine aldığı gerçeklik ya da bu sözün içindeki gerçeklik ya da bu sözdeki gerçeklik ya da bu sözün kapsadığı gerçeklik.

ih_tiyaç : gerekseme, gereksinme.

ih_tiyar etmek : 1. seçmek, yeğ tutmak : Biz bu usulü ih_tiyar ettiğimize zahmetler Katlandığımız sı-kıntılar.
k - Biz bu usulü seçtik. 2. Katlamak:
ih_tiyar ettiğimize zahmetler =
kıntılar.

ih_tiyari : istemli, isteğe bağlı, *seçmeli*

ih_tiyat : ölçülü davranma : ih_tiyatı elden bırakmamalı = ölçülü davranmaktan geri kalmamalı. 2. sıkıntı.
3. yedek : ih_tiyat efrat = Yedek erat.

ih_tizar etmek : hazırlamak.

ika etmek : etmek, yapmak, vermek : Zarar ika etti = Zarar verdi.

ikame etmek : 1. dikmek, koymak. 2. yerine koymak, yerine kullanmak : Pancar yerine şeker kamışı ikame etmek = Pancar yerine şeker kamışı kullanmak
3. açmak : Dâva ikame etmek = Dâva açmak.
4. getirmek : Şahit ikame etmek = Tanık getirmek.

ikamei dâva etmek : dâva açmak.

ikamet : oturma.

ikamet etmek : oturmak, eğlenmek, kalmak, yerleşmek.

ikametgâh : konut.

ikaz : uyarma.

ikmal : bütünleme, tûleme, bitirme.

ikmale kalmak : bütünlemeye kalmak.

ikmal etmek : bütünlemek, bitirmek.

ikna : kandırma.

ikramiye : ödül : kazananlara ikramiye verilecek = Kazananlara ödül verilecek.

ikrar etmek : açıkça söylemek : Suçunu ikrar etti = Suçunu açıkça söyledi.

ikraz : ödünç verme.

ikraz etmek : ödünç vermek, borç vermek.

iktidar : 1. güç. 2. yetenek. 3. erk : İktidarda bulunanlar = Erkte bulunanlar.

iktidarlı : yetenekli, *güçlü.*

iktidarsız : güçsüz, yeteneksiz.

iktifa : yetinme.

iktifa etmek : yetinmek, yeter bulmak.

iktiran etmek : 1. yanasmak. 2. erişmek, ulaşmak : Cum-

hurbaşkanı'nın tasdikına iktiran etti = Cum-

hurbaşkanı'nın onayına erişti ya da ulaştı.

iktisada riayet etmek : tutumlu davranmak.

iktisadi : 1. tutumsal, tutuma uygun, tutuma elverişli :

Bu vasıta iktisadi değildir = Bu araç tutuma el-

verişli değildir. 2. tutumluk, tutum.... -i :

İktisadi meseleler = Tutumluk sorunlar ya da tu-

tum sorunları.

iktisadiyat : tutum, iktisat bilgisi.

iktisap : edinme, *kazanma.*

iktisap etmek : kazanmak, edinmek, elde etmek.

iktisat : tutum.

iktisat etmek : artırmak, *biriktirmek, bir yanda korumak, tutmak.*

iktiza etmek : gerekmek.

ilân : bildirme, anlatma.

ilân : duyuru.

ilân etmek : duyurmak, bildirmek, yaymak.

ilâ nihaye : sonuna kadar, her zaman, boyuna.

ilâve : katma, ek.

ilâve etmek : ulamak, katmak, eklemek.

ilga : kaldırma.

ilga etmek : (varlığını) kaldırmak.

ilim : bilim.

ilmî : bilimsel.

ilmûhaber : 1. alındı. 2. hal kâğıdı, hal belgesi.

iltica : sığınma, *hazınma,*

iltica etmek : sığınmak, *hazınmak.*

iltihak etmek : katılmak.

iltimas : 1. kayırma. 2. dilek.

iltimasçı : kayırmacı, arka.

iltimas etmek : 1. kayırmak. 2. dilemek.

arka çıkarmak.

iltimas : kayırılan, ^{kayırmalı} kayırımı, erkali.

iltisak : kavuşma, ^{lutizme, kesime}.

iltisak noktası : kavuşak, çat, çatak, ^{kesit}.

iltizam : kayırma, kesenek ?

iltizam etmek : 1. tutmak (şu yada bu yanı). 2. gerekli bulmak.

iltizamî : bile bile, bile bile yapılan, bile istiyeye : iltizamî olarak öyle konuştu - Bile bile öyle konuştu. iltizamî bir hareket - Bile istiyeye yapılan bir davranış.

iltizam etmek : söyleyecek söz bırakmamak, haksız düğürmek. ^{düğümü fırlatmak, susturmak.} ^{söz söyletmemek.}

imal : yapma, işleme, yapılma.

imalât : yapım, yapım işleri.

imalâthane : yapımevi.

imal etmek : yapmak, çıkarmak : Bu fabrikanın imal ettiği kumaşlar - Bu fabrikanın çıkardığı kumaşlar. Bu fabrikada imal edilen şeker - Bu fabrikada yapılan şeker.

imar : bayındırma, bayındırlık§ ^{Senlendirme}

imdad-ı sıhhi : cankurtaran.

imar etmek : bayındırmak, Demekmek, Yenlendirmek & işlemek, verimli hale getirmek.

imdat : 1. yardima yetişme. 2. yetişin.
yardım -

imha : yok etme.

imha etmek : yok etmek.

imhal : önel verme.

imkân : olur, olanak.

imkânsız : olursuz, olanaksız.

imlâ etmek : doldurmak, yazdırmak.

imtidat : süre, uzama.

imtidat etmek : sürmek, sürüp gitmek, uzatmak.

imtihan : sınav, sinama.

imtihan etmek : sinamak.

imtina etmek : kaçınmak, geri durmak.

imtisal : uyma, ayak uydurma.

imtiyaz : 1. ayrıcalık : Kimsenin öyle bir imtiyazı yoktur =

Kimsenin öyle bir ayrıcalığı yoktur. 2. gedik :

Otobüs işletme imtiyazı = Otobüs işletme gediği.

imtizaç : bağdaşma, kaynaşma, anlaşılmak, geçinme.

imtizaç etmek : bağdaşmak, uyusmak, kaynaşmak, anlaşılacak.
geçinmek.

Salt kendince

indî : kendince, keyfince : Onun birtakım indî fikirleri vardır = Onun kendince birtakım düşünceleri vardır.

infaz etmek : 1. (bir yargıyı) yürütmek, yerine getirmek.
2. (sözünü) geçirmek.

infikâk : ayrılma.

infisah : bozulma, daşılma.

infisal : ayrılma, çıkarılma, *bir fâzeden ayrılma. bildirme, isteme.*

inha : Önergi : Onu tayin için inha ettik = Onu atamak için Önergi verdik.

inhisar : tekel : Inhisarlar Vekâleti = Tekel Bakanlığı.

inhisara almak : tekele almak.

inhisarçı : tekelci : Inhisarçı bir zihniyet = Tekelci bir kafa.

inhisar etmek : sınırlanmak, sınırlı olmak.

inhizam : bozulma, yenilme, *yenilge, hezgun.*

iniket : 1. toplanma : Heyet iniket etti = Kurul toplandı.
2. birleşim : Bugünkü inikatta üç celse yapıldı = Bugünkü birleşimde üç oturum yapıldı.

inkâr etmek : yadsımak.

inkılâp : devrim.

inkılâpçı : devrimci.

inkılâp etmek : dönmek, dönüşmek, *ferretmek*.

inkısam : bölünme.

inkıtâ : kesilme, kısıntı, *kesinti*.

inkıtâa uğramak : kesilmek, *durmak*.

inkışaf : gelişme, gelişim, açılma.

inşâ : yapma.

inşaat : 1. yapı, yapı işleri. 2. yapım : Gemi inşaatı =
Gemi yapımı.

inşâ etmek : yapmak, kurmak.

intaç : sonuçlama, bitirme.

intaç edilmek : sonuçlanmak, *sonuçlandırılmak*.

intaç etmek : sonuçlamak, sonuçlandırmak, sonuç vermek, bir
sonuca başlamak, bitirmek.

intanî : mikroplu, mikroptan olan, *geçici, hulasıcı*.

intiba : izlenim : Ondan güzel intibalarla ayrıldım = On-
dan güzel duygularla, duygularla ya da güzel izle-
nimlerle ayrıldım.

intibak etmek : 1. uymak, kendini alıştırmak. 2. uygun gelmek.

intifa : yararlanma : intifa hakkı = yararlanma hakkı.

intihabat : seçim.

intihap : seçim, seçme.

intihap etmek : seçmek.

intihar : kendini öldürme.

intikal etmek : 1. geçmek. 2. anlamak, kavramak.

intisar : 1. yayılma. 2. çıkma. 3. yayımlanma.

intizam ⁱ _{HH} : kamu düzeni.

inzıman etmek : katılmak, üstüne gelmek, eklenmek, binmek :

Açlığa bir de hastalık inzıman edince... = Aç-

lığın üstüne bir de hastalık gelince.... ya da

açlığa bir de hastalık binince....

ipka etmek : yerinde bırakmak, ~~alıkeymek~~, *olduğu yerde tutmak.*

iptal etmek : kullanıktan ya da yürürlükten çıkarmak, geçersiz

kılmak, hükümsüz kılmak, *hopa fikretmek.*

iptidaf : 1. başlangıç. 2. önce, önceleri. 3. ilkel.

iptidaf madde : ham madde.

irat : gelir.

~~Da~~

irat etmek : söylemek : Nutuk irat etmek = Nutuk söyle-
mek.

irca etmek : çevirmek, döndürmek, *yapmak* & *aktarmak*.

irsal : gönderme, *yollama*.

irsal etmek : yollamak, göndermek.

irsaliye : gönderme belgesi, *göndermelik*.

irtibat : bağlantı, *bağ*.

irtica : gericilik : Bu bir irtica hareketidir = Bu bir
gericiliktir ya da gericilik davranışdır.

irtifa : yükseklik.

irtihal : ölüm, *ölme*, *göçme*.

irtihal etmek : ölmek, *göçmek*.

irtikâp : yiyicilik, *parayemek*, *suç işleme*.

irtikâp etmek : 1. ... kötülüğünü işlemek : Yalan söylemeği

irtikâp etmek = Yalan söyleme kötülüğünü

işlemek. 2. (kötülük) işlemek : O böyle

seyler irtikâp etmez = O böyle kötülükler

işlemez. 3. rüşvet almak, rüşvet yemek, yi-

yicilik etmek, *para yemek*.

irtisa : rüşvet alma, rüşvet yeme, yiyicilik.

irva : sulama, *Suvdurmd*

irva ve iska : ~~suya kandırma~~, *Sulamada ve Suvdurmd,*

isabet : yerindelik, yanlışlık : Bu sözünüzde isabet vardır = Bu sözünüz yerindedir ya da bu sözünüzle yanlış değilsiniz.

is'af : (bir dileği) yerine getirme.

is'af etmek : (bir dileği) yerine getirmek.

isal etmek : ulaştırmak.

isim : ad.

iska : sulama, *su yollara aktarma, dereler aktarma, bentler yapıp dereler aktarma.*

iskân : yurtlandırma, barındırma, yerleştirme.

iskonto : *kırmı* kırım, indirim.

isnat : suç atma, karacılık.

isnat etmek : 1. Üstüne atmak, yüklemek : Bu suçu ona isnat ettiler = Bu suçu ona yüklediler. 2. -den bilmek, *yor mük* -e vermek, : Bu hali rutubete isnat ediyorlar = Bu hali havanın neminden biliyorlar ya da bu hali havanın nemine veriyorlar. 3. yormak : Bu beyti falana isnat ederler = Bu beyti falana yorarlardır.

isnatta bulunmak : suç atmak, kara sürmek.

ispat : tanıtlama.

israf : tutumsuzluk, savurganlık, saçıp savurma.

istiap etmek : (içine) almak, (içine) sığdırmak.

istical : ivedilik.

istical etmek : ivedilemek, ~~if~~ ivmek.

isticar : kiralama.

isticar etmek : kiralamak, kira ile tutmak.

istivap : sorgu.

istivap etmek : sorguya çekmek.

istida : dilekçe.

istifa : çekilme.

istifade etmek : yararlanmak.

istifa etmek : işten çekilmek, çekilmek.

istifa ettirmek : işten el çektirmek.

istifasını vermek : çekildiğini bildirmek,

istihbar : haber alma.

istihbarat : 1. alınan haberler, öğrendik : istihbaratıma

göre = aldığım haberlere göre, öğrendiğime göre,

isittişime göre. 2. haber alma : istihbarat

bürosu = Haber alma masası.

istihbar etmek : haber almak, öğrenmek.

istihbaratta bulunmak : haber almak.

istihdaf : amaçlama, *amaç edinme*.

istihdaf etmek : amaçlamak, amaç edinmek, gütmek.

istihdam : çalıştırma.

istihdam etmek : (hizmette) kullanmak, çalıştırmak.

istihkak etmek : hak etmek.

istihlâf etmek : yerine geçmek, yerine gelmek.

istihlâk : yoğaltım, tüketim.

istihlâk etmek : yoğaltmak, tüketmek.

istihraç etmek : (anlam, sonuç) çıkarmak.

istihsal : üretim.

istihsal etmek : 1. elde etmek. 2. üretmek. 3. çıkarmak.

istihzar : hazırlama, tasarım.

istihzarat : hazırlık, hazırlıklar.

istikamet : yön, *doğrultu*.

istikbal : 1. gelecek (zaman). 2. karşı çıkma, karşılama.

istikrar : karar kılma, yerleşme, durulma.

istikraz : ödünç alma, borç alma.

istiksaf : kesifleme. ?

istiktap : dikte etme, yazdırma, *imlâ* etme.

istilâ : kaplama, yayılma, basma, *ele geçirme.*

istilâm : 1. bilgi, alma, sorma.

istilzam : gerektirme.

istilzam etmek : gerektirmek, gerekli kılmak.

istima : dinleme, kulak verme.

istimal etmek : kullanmak.

istinlâk etmek : kamulaştırmak, *içelenmek.*

istinzaç etmek : düşüncesini yoklamak.

istinabe : davanın görülmekte olduğu mahkemeye getirilmek üzere, başka bir yerde bulunan bir tanığın ora mahkemesince ifadesinin alınması.
Bir yargıcı vekil etme.

istinat etmek : dayanmak, yaslanmak.

istinkâf : çekinme, geri durma, el çekme, çekimsene.

istinsah etmek : suret çıkarmak, örnek çıkarmak.

istintak : sorgu.

istintak etmek : sorguya çekmek.

istirdat etmek : geri almak, kurtarmak.

istirham etmek : yalvarmak, yalvarıp yakarmak, dilemek.

istismar etmek : 1. sömürmek. 2. (bir durumdan) çıkar sağlamak.

istisna : ayrı tutma, ayrılık, dışarıda bırakma.

istisna etmek : ayrı tutmak, dışarıda bırakmak.

istisnaf : 1. olağan dışı : Bu istisnai bir vaziyettir. Bu
olağan dışı bir durumdur. 2. ayrı : istisnai
bir muameleye tabi tutmak = (ona karşı) ayrı
davranmak.

istişare : danışma, Kenkeş, danışık.

istişare etmek : danışmak, birbirine danışmak, danışık etmek,

istişare meclisi : danışma kurulu, Kenkeş.

istihat : tanık getirme.

istihat etmek : tanıklığını istemek, tanık gösterme.

istitraden : arasız olarak, komudan ayrılırsak, komudepi

istizah : 1. açıklama isteme. 2. gensoru.

istizah etmek : açıklama istemek, (bir işin) açıklanmasını
istemek.

istizan etmek : izin istemek, yetki istemek.

isyan : ayaklanma, *baş kaldırma*, yasadışı eylem.

isaa : yayma, duyurma.

isaa etmek : yaymak, ortalığa yaymak, herkese duyurmak.

ışar etmek : bildirmek.

ışgal etmek : 1. (birini) işten alıkoymak, oyalamak. 2. uğ-
raştırmak, vaktini almak. 3. (bir yeri) tutmak,
kaplamak, eli altına almak.

ışhat : tanıklama, *tanık gösterme*.

ışhat etmek : tanık göstermek, tanık tutmak.

ıştirak : *katılma* ortaklık, birlik : Menfaat یشtiraki = Yarar
birliği.

ıştirak etmek : 1. ortak olmak : Kâra da zarara da یشtirak
etmeli = Kâra da zarara da ortak olmalı.

2. Katılmak : O da bizim çalışmamıza işti-
tirak etti = O da bizim çalışmamıza katıldı.

3. paylaşmak : Birinin acısına یشtirak etmek
= Birinin acısını paylaşmak.

ita : verme.

ita amiri : verile amiri.

ita emri, itası : verile.

itfa : 1. söndürme. 2. bir borcu kapatma.

itham : suçlara.

itham etmek : suçlu görmek, suçlandırmak, suçlamak.

itibara almak : göz önünde tutmak, hesaba katmak, yer vermek.

itibar göstermek : saygı göstermek, saymak, yer vermek.

itibaren : ... baş^alıyarak, -den beri, -den sonra : Bu gün-

den itibaren : Bu günden baş^alıyarak, O gittiğın-

den itibaren = O gittikinden beri, O gittikten

sonra.

itibari : saymaca, tutmad.

itibariyle : bakımından : Malumat itibariyle - Bilgi baki-
mindan.

itibar olumak : sayılmak, yer verilmek.

itilâf : anlaşma, uyuşma.

itimat : güven.

itimat reyî : güven oyu.

itina : özen.

itinali : özenli.

itiraf : suçunu veya başka bir davranışını saklamaktan vazge-

çip söyleme, *doğruyu söyleme.*

Karşı çıkma.

itiraz : tartışma, diyecek : Buna itirazım yok - Buna di-

yeceğim yok.

itiyat : alışkanlık.

itizar : özür dileme.

itlâf : öldürme, *kurma, yok etme.*

itnâm : tamamlama, bitirme, tûmlene, *hütümlene.*

itmînan hasil etmek : gönüllü kanmak, tam inanmak, *indirmek.*

işinde kuşku kalmamaktır.

ittiba etmek : uymak.

ittifak : birlik, uyuşma, anlaşma.

İttifak etmek - Birleşme, uyuşmak, anlaşmak.

ittihaz etmek : 1. saymak, tutmak : Bir sözü senet itti-

haz etmek = Bir sözü senet saymak. 2. al-

edinmek.

mak) : Tedbir ittihaz etmek = Tedbir almak.

izafe etmek : bağlamak, mal etmek, *üstüne atmak.*

izah, izahat : açıklama.

izahat vermek : açıklamada bulunmak, nedenini açıklamak.

izah etmek : açıklamak.

izale : giderme, yok etme, kaldırma.

izale etmek : yok etmek, gidermek, kaldırmak.

izale-i suyu : ortaklığı bozma, ortaklığı kaldırma.

izam etmek : göndermek.

izam etmek : büyütmek, büyük göstermek ; kafasında büyütmek, aldığından büyüğe almak.

izdiham : kalabalık, yığılışıma, yığılışıma, sıkışıklık.

izdivaç : evlenme.

izhar etmek : göstermek, belli etmek, ağıza vurmak.

izin istihsal etmek : izin almak.

K

kabahat : suç.

kabahatli : suçlu.

kabil (kâbil) : olabilir, olunaklı, olur.

kabil : gibi, çeşit, olarak.

kabile : uruk, boy, oymak.

kabilî telif olmak : bağdaşmak, *bağdaş* *olunmak*.

kabiliyet : yetenek, *olun*,

kabiliyetli : yetenekli, *olunlu*.

kabule sayan : onanırlar.

kabul etmek : onamak.

kadar : 1. değin, dek : 0 gelinceye kadar = 0 gelene

değin. 2. denli, gibi, : Onun kadar = 0 denli veya

onun gibi anlayışlı.

kademe : basamak, aşama.

kadim : eski, çoktanki, yıllanmış, *krayot*.

kâffesi : hepsi, topu, *tümü*.

kâfi : yeter.

kâfi gelmek : yetmek.

kâhil : erişkin, yaşını bulmuş, *algun.*

kahir : ezici, *pek büyük.*

kaide : 1. taban : Bir müsellesin kaidesi - Bir üçgenin tabanı. 2. Kural : Askerlik kaideleri - Askerlik kuralları.

kain olmak : yerine geçmek, yerini tutmak & yürümek, *başlı olmak.*

kalbetmek : çevirmek : ....haline getirmek : Burayı daireye kalbediniz = Burayı daireye çeviriniz ya da daire haline getiriniz.

kalem-i mahsus : Özel kalem.

kâmilan : bütün, tüm, hep, hepsi, tamamıyla, *olduğu gibi.*

kanaat getirmek : kanmak, inenmek, akli yatmak.

kanun : yasa.

kanunî : yasaya uygun, yasalı.

kanuniyet kesbetti : yasalasmak, kanunlaşmak

kaparo : pey akçası.

kapasite : alma gücü, alabilme gücü, *Kavrolmadı gücü, güç.*

karar ittihaz etmek : karar almak.

karîne : ip ucu, belirti.

karîne ile anlamak : sözün gelişinden anlamak,

kasıt : erek, güdek, kıymak isteği. ?

kasten, kasıtle : bile bile : Onu şaşırtmak için kasten öyle söyledim = Onu şaşırtmak için bile bile öyle söyledim.

kastetmek : 1. demek istemek : Bununla ne kastediyorsunuz ? = Bununla ne demek istiyorsunuz ? ... için söylemek : Ben kimseyi kastetmiyorum = Ben kimse için söylemiyorum. 3. kıymak : Bu hareketinle bana kastetmiş oluyorsun = Bu davranışınla bana kıymış oluyorsun. 4. kıymak istemek : Canına kastettiler = Canına kıymak istediler.

katetmek : 1. kesmek : Memuriyetle aîkasını katetti = Memurlukla ilgisini kesti. 2. (yol) almak, gitmek : Saatte yüz km. kaâeder = Saatte yüz km. alır ya da gider.

katı alâka etmek : ilişkisini kesmek.

kat'î : kesin, kesenkes.

katil : öldürme.

katil (kaatil) : öldüren, öldürücü.

katileşmek : kesinleşmek.

kâtip : yazman, yazıcı.

katiyen : hiçbir zaman, kesin olarak, kesinlikle.

katiyet : kesinlik, kesinlikle.

katiyet kesbetmek : kesinleşmek.

Kavi : dayanıklı, güçlü, herke, sağlam.

kavil : söz.

kaybetmek : yitirmek.

kaybolmak : yitmek.

kaydetmek : 1. yazmak, deftere geçirmek : Çocuğu mektebe kaydettiler = Çocuğu okula yazdılar. 2. karşılamak : Bu sözünüzü sevinçle kaydediyorum = Bu sözünüzü sevinçle karşılıyorum. 3. sağlamak : Hiçbir muvaffakiyet kaydedemedi = Hiçbir başarı sağlayamadı ya da gösteremedi.

Kaydihayat sartiyle : ömrü boyunca, yaşadıkça, ölmeyecek.

kayd-i ihtirazi, kayd-i ihtiyati : sakıncalık, sakınca.

kayıp : yitik.

Kayıt : 1. yazılma : Kayıt müddeti bitti = Yazılma süresi geçti. 2. kütüğe geçirme : Evrakın kaydı yapıldı = Evrak kütüğe geçirildi. 3. bağlanış, bağ : Seyahat

ilgi

için hiçbir kayıt konmamıştır = Gezi için hiçbir
bağlanış konmamıştır. Bunun için hiçbir kayıt ve
şart yoktur = Bunun için hiçbir bağ ve koşul yok-
tur. Bilâ kaydü şart = Bağsız koşulsuz.

kayıtlı : (kütükte) yazılı, bağlanışlı, bağılı.

kaza : 1. (davaları görme işi anlamına) yargılama, yargı.
2. ilçe. 3. kaza : Otomobil kazası.

kaziye : 1. iş, konu. 2. yargı, 3. dard; sorun.

kefalet : kefillik, yükümlenme, yüklenme.

kemiyet : nicelik.

kere : kez, yol : Üç kere söyledim = Üç kez ya da üç
yol söyledim.

kesbi kanuniyet etmek : kanunlaşmak.

kesbi katiyet etmek : kesinleşmek.

keşp etmek : kazanmak, edinmek, elde etmek, ...leşmek,
....lileşmek.

keside : çekiş, çekiliş.

keside etmek : çekmek : Piyangonun kesidesi bu ay = Piyangonun çekilişi bu ay.

kıyfiyet : nitelik.

kıdem : görevde eskilik : Onun kıdemi ötekinden fazladır -

Onun görevindeki eskiliği ötekinden çoktur.

kıdemli : görevde eski, öncül.

kıdemsiz : görevde yeni.

kısım : bölüm, bölüm, kısım, parça, takım.

kısmi intihap : ara seçimi.

kıstas : ölçü.

kıyas : karşılaştırma, tasım, örneksene, ölçme.

kıyas etmek : bir tutmak, karşılaştırmak, ölçmek.

kıymet : değer.

kıymetli : değerli, ağır : Kıymetli hediyeler - Değerli armağanlar.

kıymetsiz : değersiz.

kıfayet : yeterlik.

kıfayet etmek : yetmek.

kıfayetli : yeterli.

kıfayetsiz : yetersiz.

kıfayetsizlik : yetersizlik.

kılûkal : dedikodu.

kitabe : yazıt.

kitabət : yazmalık, yazma, yazıcılık.

kollektif iş mukavelesi : toplu sözleşme.

kongre : kurultay.

kroki : taslak.

kudret : güc, erk.

kumandan : komutan.

kur'a çekmek : ad çekmek.

kutsi : kutsal.

kutsiyet : kutsallık.

kuvve-i müeyyide : yaptırım gücü, bekitme gücü.

kuyudat : kayıtlar.

küfretmek : sövmek, aizzını bozmak.

küfüv : denk, eş, benzer.

kül : bütün, tüm.

külfetli : zor, yorucu, sıkıcı, emekli.

külfetsiz : kolay, sıkıntısız.

kül halinde : olduğu gibi, tümü ile, bütünü ile, toptan.

külliyen : bütün bütün, büsbütün.

külliyetli : pek çok.

küşat resmi : açılış töreni.

kitle

kütü : küme, yığın.

kütüphane : kütüphane, kitap evi.

L

lâakal : en az, en azdan, en aşağı, hiç olmazsa.

lâalettayin : gelişi güzel, hangisi olursa olsun, her hangi
(bir).

laşvetme : kaldırma.

laşvetmek : kaldırmak.

lâhik : şimdiki, yeni gelen, *zavzadın katılm.*

lâkaydi : ilgisizlik, aldırmazlık, *salıkibek.*

lâyiha : tasarı.

lâyık : yarasır, değer : Takdire lâyık = Takdire değer.

Bu iş size lâyık değil = Bu iş size yarasmaz.

lâzım : gerek, gerekli.

lâzım gelen : gereken.

laf : ilâştirme : Bu yazıyı da ona leffederak gönderiniz =

Bu yazıyı da ona ilâştirerek gönderiniz.

leffen : birlikte (olarak), ilâşik olarak, bilece, ekli
olarak.

lehte dönmek : -den yana dönmek : O da lehimize döndü = O
da bizden yana döndü.

lehinde bulunmak, lehinde söylemek : ondan yana konuşmak,
iyiliğini söylemek.

lehine olmak : (biri) için iyi olmak, yararına olmak : Bu
iş sizin lehinizedir = Bu iş sizin iyiliği-
nizedir ya da yararınızadır.

lehte olmak : ^(kurşinden) yana çıkmak : Lehte olanlar çoktu = Yana
çıkanlar çoktu.

lehte söylemek : iyi söylemek, ^{kurşinden} (ondan) yana söylemek.

levazım : gereç, gereçler.

leyli : yatılı : Leyli talebe = Yatılı öğrenci.

lisan : dil : Ecnabi lisanı = Yabancı dil.

liyakatli : değerli, değerli, yordarslı.

liyakatsiz : değimsiz, değersiz, yordarsız.

lüzum : gerek, gereklik.

lüzumlu : gerekli.

lüzumsuz : gereksiz.

lüzum tezkeresi : gereklik tezkeresi.

M

maahaza : bununla birlikte, böyle olmakla birlikte, böyle ise de.

maalesef : yazık ki, ne yazık ki, acınarak söylüyorum, üzülerek söylüyorum.

maalmemnuniye : memnulukla, seve seve, sevine sevine, *kıvançla*.

maamafih : bununla birlikte, böyle iken, şu varki, yine de.

maarif : eğitim.

Maarif Vekâleti : Millî Eğitim Bakanlığı.

Maarif Vekili : Millî Eğitim Bakanı.

maatteesüf : bak. maalesef.

madde : uzayda yer dolduran varlık, özdek : Bu madde doğru değildir - Bu özdek doğru değildir.

madde-i iptidaiye : ham madde.

maddeten : özdekçe : Buna maddeten imkân yoktur = Bu özdekçe imkânsız.

maddî : özdeksel : Maddî imkân bulunamadı = özdeksel imkân bulunamadı.

madun : 1. ast : Amir madununa iyi muamele etmelidir = Amir
astına iyi davranmalıdır. 2. kendinden aşağıda olan
birinden
alt kademedeki

madut olmak : sayılmak.

mafevk : üst, üstün olan.

mağdur : kıygın.

mağdur etmek : kıyginlığa uğratmak.

mağduriyet : kıyginlık.

mağlubiyet : yenilgi, Sengim.

mağlup : yenilmiş, yenilen, yenik, Sengim, Semek.

maşsus : karışık, *değerini düşürülmüş.*

mahal : 1. yer : işi mahallinde tetkik etmeli = iş yerin-
de incelemeli. 2. gereklik : Buna mahal yok = Bu-
na gereklik yok.

yer ver memele, meydan ver memele.
mahal bırakmamak : yer bırakmamak, gereklik bırakmamak.

mahalli : 1. yerli, yöresel : Bu mahalli bir tabir olsa
gerek = Bu bölge için bir deyim olsa gerek. 2.

oranın-i : Mahalli hükümet memurları = Oranın
hükümet memurları.

maheur : kısıtlı : Bu mallar maheurdur = Bu mallar kısıt-
lidir.

tedbir müessir olmadı = Bu tedbir sonuç vermedi,
sonuçlu olmadı ya da etkili olmadı.

müessis : kurucu.

müessisan meclisi : kurucu meclis.

müeyyide : bak. kuvvei müeyyide. *Berkitici, lükiten.*
asseli

müfit : 1. yararlı. 2. anlatımlı.

müfrez : ayrılmış, bölünüp ayrılmış, lütünden ayrılmış.

müffrit : aşırı, oransız.

müfsit : karıştırıcı, *hoşguncu.*

müftehir olmak : övünmek, kıvanmak.

müfteri : kara çilici, suç bulandırıcı, *döğük ord.*

mühim : önemli.

mühlet : önel.

mühmel : özensiz, bakımsız, *salkık.*

mükâfat : ödül, *karpık.*

mükâleme : konuşma.

mükellef : yükümlü, ödevli.

mükellefiyet : yüküm, yükümlülük.

mükemmel : eksiksiz, kusursuz, yetkin, *lütün.*

mahcuz : hacizli : Mahcuz eşya = Hacizli eşya.

mahdut : 1. sınırlanmış, sınırlı, kısıntılı. 2. sayılı.

mahdut iratlı : dar gelirli.

mahfil : dernek, çevre : Siyasi mahfilde söylendiğine göre... = Siyasi çevrelerde söylendiğine göre...

mahfuz : 1. saklanmış, saklı, korunmuş : Burası soğuğa karşı mahfuzdur = Burası soğuktan korunmuştur.

saklı
2. korunmuş : Mahfuz haklar = Korunmuş haklar.

saklıdır
Hakkınız mahfuzdur = Hakkınız korunmuştur.

mahfuzen : tutuklu olarak : Mahfuzen İstanbul'a göndermişler = Tutuklu olarak İstanbul'a göndermişler.

mahiye : aylık.

mahiyet : nelik, ne olduğu : Meselenin mahiyeti anlaşılma-
dı = İşin neliği veya ~~veya~~ ne olduğu anlaşılamadı.

mahkeme : yargı yeri.

mahkeme-i temyiz : yargıtay.

mahkûm : hükümlü.

mahkûmiyet : hükûm giymişlik.

mahlût : katışık, karışık.

mahpus : hapis olunmuş, kapatılmış.

mahpushane : cezaevi.

mahrec : çıkıt, çıkak : Bu telin mahreci neresidir ? = Bu

telin çıkıtı neresidir ?

mahrem : gizli : Mahrem evrak = Gizli evrak.

mahrakat : yakacak, yakıt.

mahrumiyet : yoksunluk : Birçok mahrumiyetlere katlandı =

Birçok yoksunluklara katlandı.

mahsuben : tuta, hesabına, hesabına sayılmak üzere : Bor-

cuma mahsuben yüz lirasını kestim = Borcuma tuta

yüz lirasını kestim.

mahsul : ürün.

mahsulât : ürünler.

mahsup etmek : saymak, tutmak, kesmek.

mahzur : sakınca.

mahzurlu : sakıncalı.

maili inhidam : çökebilir, çökmesi yakın, kağısak.

maiset : geçim, geçinme.

maiyet : buyruk altı : Maiyetiyle birlikte gitti = Buyru-

ğu altındakilerle birlikte gitti.

maiyyetinde : 1. buyruğu altında. 2. yanında : Bu seyahatte
maiyyetinde kimse yoktu = Bu gezide yanında kim-
se yoktu.

makable samil olmak : ^{önceye fitmek} geriye yürümek : Bu kanun makable şa-
mil değil = Bu kanun geriye yürümez.

makam : kat, ^{yer} orun : Makamında ziyaret ettim = Orununda
ziyaret ettim.

makbuz : alındı.

maksat : amaç, erek.

makta : kesit.

maktu : kesim
kesik, kesilmiş : Fiyat maktudur = Fiyat kesik-
tir.

maktul : öldürülen, öldürülmüş.

malûm : bilinen, bildiğimiz.

malûmat : bilgi.

malûmat almak : bilgi edinmek.

malûmatı olmak : haberli olmak, ^{bilgisi} olmak.

malzeme : gereç.

manafih : bununla birlikte.

mamul : 1. yapılmış : Topraktan mamul = Topraktan yapılmış. 2. işlenmiş : Mamul demir = İşlenmiş demir.

mamulât : yapımlar : Bu fabrikanın mamulâtı = Bu fabrikanın yapımları.

mamur : bayındır.

mahsus : 1. özgü, vergi, ayrılmış, ayrılan. 2. tek, yalnızca. 3. bile bile, istiyeye istiyeye, istiyerek. 4. şakadan, şalancıkdan.

malûliyet : sakatlık.

mana : anlam.

manen : anlamca, *işlem, iş yüzden.*

manevî : maddedışı olan, tinsel.

mâni : 1. engel : Hiçbir mâni yok = Hiçbir engel yok.

2. önleyici : Mâni tedbirler = Önleyici tedbirler.

mânîdar : anlamlı, düşündürücü.

mâni olmak : önlenmek, önüne geçmek, önünü almak, engellemek. Bu işe mâni olamadık = Bu işi önleyemedik ya da bu işin önüne geçemedik.

marifetiyle : eliyle : Dış işler sefirler marifetiyle yapılır = Dış işler elçiler eliyle yapılır.

marşandiz : yük katarı.

marif : tanınmış, bilinen, belli, angın.

maruzat : sunuş : Maruzatı varmış = Sunuşu varmış.

maruz kalmak : ^{uğramak.} karşılaşmak, görmek : Maruz kaldığımız muamele = Karşılaştığımız davranış ya da gördüğümüz davranış. Güneşe maruz kalan taraf = Güneş gören yön ya da güneşin vurduğu yön.

masarif : giderler, gider.

masarif-i zaruriye : zorunlu giderler.

maslahat : iş.

maslahatgüzar : isgüder.

masnu : yapma, düzme.

masraf : 1. gider. 2. harç. 3. harcama.

masum : suçsuz.

masun : korunmuş.

masun olmak : korunmuş olmak.

masuniyet : 1. korunmuşluk. 2. dokunulmazlık.

masuniyet-i teşriiye : yasama dokunulmazlığı.

matbaa : basımevi.

matbaacı : basımcı.

matbu, matbua : basılı, basma.

matbuat : basın.

matlubat : alacaklar, alacak.

matlup : 1. istenilen : Matlup dereceyi bulmadı = İstenilen dereceyi bulmadı. 2. alacak : Ne kadar matlubumuz var = Ne kadar alacağınız var.

mâtufl olmak : yöneltilmiş olmak, -e olmak : Bu söz bana

mâtuftur = Bu söz banadır.

mazanne-i sî erbabı : kötü tanınmış kimseler.

mazbata : tutanak.

mazeret : özür.

mazeretli : özürlü.

mazhariyet : ergi.

mazhar olmak : erişmek, *elde etmek.*

maznun : sanık.

mazruf : zarflı.

mazul : azledilmiş, görevden çıkarılmış, *Çıkarılmış, ayrılmış.*

mazur : özürlü.

meblağ : para tutarı, tutar, *para.*

ötürü

mebni : -den dolayı, -i dolayısıyla : Hastalığına mebni -
Hastalığından dolayı ya da hastalığı dolayısıyla.

mebus : milletvekili, saylav.

mecburen : 1. gücün, zor altında, zorda kalarak.

2. ister istemez : Bu iş mecburen öyle olacak - Bu iş ister istemez öyle olacak.

mecbur etmek : 1. .... zorunda bırakmak : Beni söylemeye

mecbur etti = Beni söylemek zorunda bıraktı. Söylemeye mecbur muyum ? = Söylemek zorunda mıyım ?

2. zorda bırakmak : Beni mecbur ettiği için öyle yaptım = Beni zorda bıraktığı için öyle yaptım.

mecburi : 1. zoruna : *istemesiz,* Mecburi iş = Zoruna iş. 2. yük-

kümlü : Mecburi hizmet = Yükümlü hizmet. 3. ister istemez, gücün.

Mecburiyet : 1. zor : Hiçbir mecburiyetim yok = Hiçbir

zorun yok. 2. zorunluk : Bunu öyle yapmaya mecburiyet var = Bunu öyle yapmaya zorunluk var.

mecburiyetinde kalmak. : zorunda kalmak.

meccanen : parasız (olarak), karşılıksız (olarak), ödemesiz (olarak), *calleden.*

parâsiz, Cahadan

meccani : Ödemesiz : Meccani leyli = Ödemesiz yatılı.

meclis-i mîessesan : kurucu meclis.

meclû : bütün, hep(si), toplam, kamu, tüm.

meclûna : dergi.

meclûh : yaralı *yalovme fikri.*

meçhul : bilinmez, bilinmeyen, bilinmedik.

meçhul kalmak : bilinmemek, öğrenilmemek, anlaşılmamak.

meçhuliyet : bilinmezlik.

medenî : uygar.

medlul : anlam.

medyun : borçlu, verecekli.

meşahir : övünceler.

meşhum : kavram.

meşruat : düşeme, *laya-döze.*

meşuh : dağatılmış, kapatılmış, *kaldırılmış.*

meşaz : kaynak.

mekân : yer, yurt.

mektep : okul.

mektepli : öğrenci.

mektup : gizli, saklı.

melce : sığınak, barınak.

melfuf : bağlı, ilişik, ekli.

melhuz : beklenir, düşünülür, akla gelir.

melûf : alışık.

memnu olmak : yasak olmak.

memnuiyet : yasak, yasaklık, yasaklanma.

memnun : kıvançlı.

memnuniyet : kıvançlık.

memul : umulur, beklenir.

memul etmek : ummak.

memur : isyar.

memur etmek : görevlendirmek.

memuriyet : isyarlık.

men : yasak, alıkoyma, önleme.

menafici amme : kamu yararı, kamu dssesi.

menafici umumiye : kamu yararı, kamu dssesi.

menetmek : 1. yasak etmek. 2. engel olmak, önlemek : Onu bu

hareketinden menedemedim = Onun bu davranışına

engel olamadım.

menfa : sürgün yeri.

menfaat : yarar, çıkar, ol SSC.

menfaat⁷₇ i umumiye : kamu yararı, kamu ol SSC.

menfi : 1. sürgün, sürülmüş (kimse). 2. olumsuz : Bu iş

menfi netice verdi = Bu iş olumsuz sonuç verdi.

3. kötümser, kara : Menfi fikirler = Kara fikir-

ler. Menfi bir adam = Kötümser bir adam. 4. yıkı-

ci : Menfi icraat = Yıkıcı işler. 5. kötüleyici :

Menfi tenkit = Yıkıcı eleştirme.

menfur : iğrenç, tiksiniç.

menkul : 1. taşınır, taşınan. 2. aktarılmış. 3. söylenmiş,
söylenegelmiş.

menolunmak : yasak edilmek, önlenmek.

mense : kök, köken, çıkış, kaynak.

mephas : bölüm.

mer'a : otlak.

merasim : tören, yol yordam.

merbut : bağlı, ilişik.

merhum : rehinde olan, tutulu.

mer'i : yürürlükte.

mer'i olmak : yürürlükte olmak, geçer olmak.

mer'iyet : yürürlük, geçerlik.

mer'iyete vaz'edilmek : yürürlüğe konmak.

meriyül icra olmak : yürürlüğe girmek.

merkez-i hükümet : başkent.

merkum : adı geçen.

merateb : aşama, sıra, basamak.

mesaha etmek : ölçmek.

mesaha-i sathiy : yüzölçümü.

mesai : çalışma, çalışmalar, iş, emek.

mesail : sorunlar.

mesaj : demec.

mesalih : işler.

mesbuk : geçmiş.

meselâ : ⁱⁿ Örneğin, söz gelisi, söz gelimi.

mesale : ^{Konu, i.p.} sorun : Bu meselede benim fikrim yok - Bu sorun-
da benim düşündüğüm yok.

mesken : konut, barınak.

mesnebatıma göre : duyduğuma göre, işittiklerime göre.

MESNET : dayanak : Mesnetsiz bir dâva - Dayanaksız bir dâva

mesruk : çalınmış.

mestur : örtülü.

mesture : örtülü (ödenek).

mesul : sorumlu.

mesuliyet : sorum, sorumluluk.

mesuliyetli : sorumlu.

meşgale : iş güç, uğraş.

meşgul : 1. tutulmuş, tutuldu : Bu oda meşguldür = Bu oda tutulmuştur. 2. bak. meşgul olmak.

meşgul etmek : 1. vaktini almak, oyalamak, alıkomak, *eğlenmek.*
2. uğraştırmak, iş yaptırmak.

meşgul olmak : 1. işi olmak : O şimdi meşguldür, kimseyi kabul edemez = Onun şimdi işi var, kimseyi yanına almaz. 2. ele almak, uğraşmak : Bu işle biraz meşgul olsanız = Bu işi biraz ele alınız. Onun meşgul olmadığı hiçbir iş yok = O-nun uğraşmadığı hiçbir iş yok. 3. iş yapmak : Siz ne ile meşgulsünüz ? = Siz ne iş yaparsınız ?

meşguliyet : iş güç : Şimdi meşguliyetim var = Şimdi işim var.

meşhûr : görülmüş.

meşhûr cürüm halinde yakalanmak : suçüstü yakalanmak.

meşkûk : şüpheli.

mesru : yasalı, töreli, yolunca, *yasaya uygun.*

mesruhât : çıkma, açıklama.

mesrut : koşula bağlı, koşullu.

methal : 1. giriş. 2. bak. methali olmak.

methaldar : eli olan, parmağı olan, karışmış.

methali olmak : (bir işde) eli olmak, parmağı olmak, karışmış olmak.

metot : yöntem, yol, usûl.

metruk : 1. bırakılmış, kullanılmayan.

metrukât : kalıntılar.

mevudiyet : varlık : *Hiçbir mevcudiyet gösteremedi = Hiçbir varlık gösteremedi.*

mevcut : 1. bulunan, elde bulunan, eldeki : Mevcut imkân-
lara göre = Eldeki imkânlara göre. 2. sayı : Ta-
lebe mevcudu üç yüze çıktı = Öğrenci sayısı üç yü-
zü buldu.

mevcut olmak : var olmak, olmak, bulunmak : Burada mevcut olan herkes = Burada bulunan herkes. Öyle bir şey dünyada mevcut değildir = Öyle bir şey dünyada bulunmaz ya da yoktur.

mevduat : yatırım.

mevkuf : 1. vakfedilmiş. 2. alıkonulmuş. 3. tutuklu. 4. *kağıt.*

mevkufiyet : tutukluluk.

mevkut : süreli, çağlık, *belli sürede.*

mevkute : süreli yayın, *belli süreli yayın.*

mevrut : gelen : Mevrut evrak = Gelen evrak.

mevsuk : *tdmkle, belgeli* doğru, doğruluğuna güvenilir, sağlam : Bu havadis mevsuk mu? = Bu havadis doğru mu? Evet, mevsuk bir yerden duydum = Evet, sağlam bir yerden duydum.

mevzu : 1. konu. 2. konulmuş.

mevzuat : yasalar, yürürlükteki yasalar.

mevzu bahis : söz konusu.

mezkûr : adı geçen, anılan, anılmış, yukarıda adı geçen, demin söylenen.

mezmum : çirkin, kötü, yerilmiş : Mezmum bir iptilâ = Çirkin bir tutku.

mezru : ekilmiş, ekili, ekime yarar.

mezun : 1. izinli. 2. yetkili : Bunu müzakere etmeye mezun değilim = Bunu konuşmaya yetkili değilim. 3. çıkmış, bitirmiş : Hukuktan mezun = Hukuktan çıkmış.
Hukuku bitirmiş.

mezuniyet : izin, yetki, çıkış, bitirme : Mezuniyet imtihanı = Çıkış sınavı, bitirme sınavı.

mintaka : bölge, çevre.

mintıkavi : bölgesel.

miat : 1. belli vakit : Miadında yetişmek = Vaktinde yetişmek. 2. ^{belli} süre : Miadını doldurmak = Süresini doldurmak.

mihmandar : konukçu.

mikdar : tutar, sayı, nicelik.

mikyas : ölçek, ölçü.

millet : ulus.

millî : ulusal.

miras : kalıt : Büyük miras bıraktı = Büyük kalıt bıraktı.

miri : beylik.

miriye maletmek : devletleştirmek.

misal : örnek.

misil : 1. eş, benzer. 2. kat.

monopol : tekel.

montaj : kurma.

monte etmek : kurmak.

muadil : değişik, *değiştirilmiş,*

muadelet : eşitlik, denklik, değer eşitliği.

muadil : eşit, denk, eş değerli.

muaf : bağışık.

muafiyet : bağışıklık.

muahhar : sonraki, daha sonraki.

muakkip : 1. *izleyen,* arkasından koşan. 2. (iş) yürüten.

mualliel : sakat, eksik, *eksikli.*

muallim : öğretmen.

muamele : 1. davranma, davranış : Bize olan muamelesi =

Bize olan davranışı. 2. yol iz : Bu adam muame-

le bilmiyor = Bu adam yol iz bilmiyor. 3. alış

veriş, iş : Borsada muamele hararetlendi = Bor-

eylem

sada alış veriş hızlandı ya da kızıştı. 4. işlem :

Bu evrakin muamelesi henüz bitmedi = Bu evrakin

işlemi daha bitmedi. Muamele vergisi = işlem

vergisii.

muamelâtta ^İ zatiye : Üzülük işleri.

muarız : karşı koyan, karşı söyleyen, karşıcı : Muarızla-

rı iskât etti = Karşı koyanları susturdu.

aykırı düşünmek.

muarız olmak : karşı gelmek, doğru bulmamak : Ben bu fikre

muarızım = Ben bu düşünceye karşıyım ya da ben bu

düşünceyi doğru bulmuyorum.

muasır : 1. çağdaş, 2. şimdiki, bugünkü.

muattal : işlemsiz, görevsiz, *hoş.*

muattal kalmak : işlemsiz kalmak, görevden kalmak, *işlemey*
almak.

muavenet : yardım.

muavin : yardımcı.

muayyen : belirli, *belli.*

muayyenâyet : bellilik.

mubayaa : satın alma.

muçibî şer : yüz kızartıcı, *utandırıcak.*

muçibî hayâ : yüz kızartıcı, *utandırıcak.*

mucibince : gereğince.

mucip : gerektirici.

mucip olmak : 1. gerektirmek. 2. yol açmak.

mucip sebep : gerekçe.

mudî : (para) yatırıci.

mudil : çapraşık, karmaşık.

mufak^{rak}rat : ayrılma, ayrılış.

mufassal : ayrıntılı, uzun uzun, emine koyunda.

mufassalan : uzun uzağıya, uzun uzun, emine koyunda.

mugayir : aykırı, uymaz.

müher : gücenmiş, gücenik, küskün, kırılgan.

muhabere : haberleşme.

muhaceret : göç, göçme.

muhacir : göçmen.

muhafaza etmek : 1. saklamak. 2. gözetmek, korumak, kollamak.

muhafız : kolcu, kollayıcı, gözetleyici, bekçi, gözcu

muhakkak : 1. doğruluğu kesin, kesin : Bu işi onun yaptığı
muhakkak değil = Bu işi onun yaptığı kesin değil.

Bu haber muhakkak mı? = Bu haberin doğruluğu

kesenkes

kesin mi? 2. her halde, ne olursa olsun : Muhakkak gitmek lâzım = Her halde (ya da ne olursa olsun) gitmek gerek. 3. şüphesiz, sağlam : Böyle kalırsa muhakkak yıkılır = Böyle kalırsa sağlam yıkılır.

muhakkik : soruşturucu.

Karşı koyma, aykırılık.

muhalefet : karşılık, karşı gelme : Muhalefet partisi =

Karşılık partisi. Onun muhalefeti üzerine = Onun karşı gelmesi üzerine.

muhalefet etmek : karşı gelmek, karşı durmak, aykırılık etmek.

muhalif : 1. karşı : Ben bu fikre muhalifim = Ben bu

fikre karşıyım. Ben muhalif kaldım = Ben karşı

kaldım. 2. aykırı : Kanuna muhalif = Kanuna

aykırı.

muhallef : yeminli.

muhallefat : Ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler, Kalıntılar.

muhallet : sürekli, sonsuz, *ölümsüz.*

muhammen : oranlı.

muhammin : oranlıyan.

- muharref : *kozulmuş,* kalem oynatılmış, değiştirilmiş : Muharref bir
zabit = Kalem oynatılmış bir tutanak. Muharref
bir metin = Değiştirilmiş bir metin.
- muharrer : *yazgı,* yazılmış, yazılı.
- muharrik : kışkırtıcı yürüten.
- muharrir : yazar.
- muhasara : kuşatma, sarma, gevirme.
- muhasebat divanı : sayıştay.
- muhasebe : 1. hesaplama, sayışma. 2. saymanlık.
- muhasebeci, muhasip : sayman.
- muhasin : düşman olarak karşılaşılanlardan her biri.
Karşı taraf, dava püdesi, davacı.
- muhassala : 1. elde edilen sonuç. 2. Fiz. bileşke.
ürün, elde.
- muhassas : ayrılmış, özgülenmiş.
- muhassasat : ödenek.
- muhassenat : iyilikler.
- muhatap : *karşı* söz yöneltilen : insan muhatabına göre konuşmalı =
insan söz yönettiği kimseye göre konuşmalı.
- muhatap olmak : (kendisine) söz yöneltilmek : Ben size muha-
tap olamaz = Siz bana söz yöneltemezsiniz.

Muhbir : 1. bildirici, haber verici, haberleyici : Muhbir

Şraz : Bildirici belirtiler. 2. ele verici.

Muhik : haklı, doğru, yerinde.

Muhil : bozucu, kırıcı. ?

Muhit : 1. çevre, 2. dolay. 3. çevreleyen, saran, kapsayan, yöre.

Muhrup : ^{Vuruçu} küçük savaş gemisi.

Muhtar : Özerk (kendi başına anlamında), hasında buyruk.

Muhtariyet : Özerklik, hasında buyruluk.

Muhtasar : kısa, kısaltma, özetli, özetlenmiş, kısaltılmış.

Muhtasasan : kısaca, kısaltarak.

Muhtasar müfit : kısa ve anlatımlı, öz özet.

Muhtekir : istifçi, vurguncu.

Muhtel : bozuk, bozulmuş.

Muhtelif : türlü, çeşit çeşit, ayrışık, hasked hasked.

Muhtelit : karma.

Muhtemel : olası.

Muhterem : sayın, saygıdeğer.

Muhteri : ~~türetici, türeten.~~ Erşiz yoldatıcı, yaktam çıkardım.

muhteşem : saygıdeğer, tantanalı, görkemli.

muhteva : 1. iç, içindeki. 2. öz : Muhteva ve şekil = Öz
ile biçim.

muhtevi olmak : içine almak, kapsamak.

muhteviyat : içindekiler.

muhtıra : andıç, andırı.

mukabele : 1. karşılık. 2. karşılaştırma.

mukabelebilmisil : dengiyle karşılama.

mukabil : karşı, karşılık : Buna mukabil ne diyacaksınız -
Buna karşı ya da buna karşılık ne diyacaksınız.

mukaddem : önce gelen, önceki, ilk.

mukaddema : önce, eskiden, önceden, ilkin,

mukadder : (alma) yazılı.

mukadderat : alinyazısı, yazgı.

mukaddime : başlangıç, ~~baş~~ önsöz.

mukannen : belli, belirli, şaşmaz.

mukarrer : kararlaşmış.

mukassaten : bölek bölek.

mukavele : sözleşme.

mukavemet : dayanma ; karşı durma, karşı koyma, direnme.

mukavemetli, mukavim : dayanıklı.

mukayese : karşılaştırma, ölçüştürme.

mukayyet : 1. yazılı. 2. bağlanışlı (bak. kayıtlı), *kağıt*.

mukim : eşleşik, oturan, *yaşaydm*,

mukim olmak : oturmak, eşleşmek, *yaşaydm*.

muktaza : gerek, gereken, gerekli.

muktazasınca : gereğince.

muktedir olmak : güçlü yetmek.

muktezi : gerek, gerekli, gereken.

mumailayh : sözü geçen.

munhasıran : sırf, yalnız, salt.

Muntazam : düzgün, düzenli, derli toplu.

muntazaman : şaşmadan, aksamadan, sırasını şaşırmaksızın.

munzam : katılmış, katma, ek. *diğerince*

murabaha : tefecilik.

murabahacı : tefeci.

murafaa : duruşma.

murahhas : delege.

murakabe : denetleme.

murakabe etmek : denetlemek.

murakip : denetçi.

murakiplik : denetçilik.

musaddak : onaylanmış, onaylı.

musahhah : düzeltici.

musanna : 1. uydurma, 2. sanatlı.

musannif : sıralağ.

musarrah : belirtik, *defik, belirtilmiş.*

musir : direnen, bekinen : Fikrinde musir bir adam = Fikrinde direnen bir adam.

musirren : direnerek, bekinerek, üstünde durarak, üsteleryerek.

mutabakat : 1. uygunluk, 2. uyuşma, bağdaşma.

mutabik : 1. uygun, 2. uyuşmuş, bağdaşık.

mutabik kalmak : uyuşmak.

mutalebat : istekler.

mutat : alışılmış, her zamanki.

mutavassit : 1. aracı, 2. orta, ortalama.

mutavattın : yerleşmiş, yurtlanmış, yurt tutmuş.

mutazarrır olmak : zarar görmek, zarara uğramak.

muteber : saygın, değerli, yürürlükte olan.

muteber olmak : 1. değer taşımak : Bu vesika muteber değil =
2. yürürlükte olmak.

Bu belge değer taşımaz. 2. yürürlükte olmak.

muteber olmak üzere : -den sayılmak üzere : Bu günden mute-

ber olmak üzere = Bu günden sayılmak üzere.

mutedil : orta, ölçülü, ilımlı.

mutemet : (sıfat olarak) güvenilir.

muttali : haberli, bilen.

muttali olmak : öğrenmek, haber almak.

muvecehe : yüzleşme.

muvecehe ettirmek : yüz yüze getirmek, yüzleştirmek.

muvecehesinde : karşısında, önünde.

muvafakat : 1. onama, uygun görme. 2. uyarlık.

muvafakatini istihsal etmek : onayını almak.

muvaffakiyet : başarı.

muvaffakiyetli : başarılı.

muvaffak olmak : başarmak.

muvafık : 1. uygun, yerinde : Bu muvafık bir hareket değildir - Bu uygun ya da yerinde bir davranış değildir.

2. uyar, uyarlı : Muvafık rey = Uyarlı oy.

muvakkat : geçici, işreti.

muvakkaten : bir zaman için, geçici olarak, şimdilik.

muvasala : 1. gidis, gelis. 2. ulaşım.

muvasala hatları : gidis gelis yolları, ulaşıma yolları.

muvasalat : varis, ulaşma.

muvazaa : danışık, gizli anlaşma, gizli uyuşma.
muh anlasmada, örtülü uyuşma.

muvazaalı : danışıklı.

muvazene : denge, denkleşme, denk gelme.

muvazeneli : 1. dengeli. 2. ölçülü, tartılı.

muvazzaf : ödevli, ödevlenmiş.

muvazzah : açık, açıklanmış.

muzeaf : katmerli, iki kat.

muzır : zararlı.

muztar kalmak : 1. ...zorunda kalmak. 2. darda kalmak, sıkışmak, zora gelmek.

mübadele : deşis, deşis tokuş.

mübahase : konuşma, *bir konu üzerinde konuşma.*

mübaseret : başlama, girişme, el atma.

mübayenet : ayrılık, tutmazlık, aykırılık.

mübayin : birbirini tutmaz, karşıt, *aykırı.*

mübeyyin : bildiren, anlatan.

mübrem : kaçınılmaz, vazgeçilmez, geçilmez.

mücadele : savaşma, uğraş, *didişme.*

mücaveret : yakınlık, komşuluk.

mücavir : yakın, komşu.

mücazat : ceza, cezalandırma.

mücbir : zorlayan, zorlayıcı.

mücehhez : 1. denanmış, 2. hazırlıklı, *yordaklı.*

mücehhez olduğu : taşıdığı, kendinde bulunan : Mücehhez

olduğu evsaf / = Taşıdığı nitelikler.

mücerrep : denenmiş, sinanmış.

mücmel : kısa, kısaltılmış, özetli, *özetleme.*

mücerim : suçlu.

mücerimiyet : suçluluk.

müçtemi : toplanmış, toplu.

müctemian : topluca, toplu olarak, hep birden, birlikte.

müdafaa : savunma.

müdafaa etmek : savunmak.

müdafi : savunucu.

müdahale : 1. el sokma. 2. araya girme, karışma.

müdavat : hastaya bakma, bakım, emleme, ondurma.

müdavele^H efkâr etmek : oylasmak, kemek etmek, düşünme
düz verisimde bulunmak.

müdavi : sağıltan, iyileştiren, Onduram.

müdavin : devam eden, devamlı.

müddea : sav : Onun müddeası doğru değildir = Onun savı
doğru değildir.

müddei : dâvacı.

müddeialeyh : dâva edilen (yerine göre dâvalı, sanık ya da
borçlu).

müddeiumuni : savcı.

müddeiumumilik : savcılık.

müddet : süre.

müdekkik : inceleyici, araştırmacı.

müdellet : kanıtlı, tamikli.

müdevven : derlennis, dergin. ?

müdevver : çevrilmiş, aktarılmış.

müdiriyyet : yönetmenlik.

müdrük : anlamış, kavradı mı?

müdrük olmak : anlamak, kavramak.

müdüür : yönetmen.

müdüürlük : yönetmenlik.

müebbeden : sonsuzca, sonsuzlayın, *sonsuz,*

müebbet : 1. sonsuz, sonu gelmez, sonu yok. 2. yaşadıkça :

Müebbet kürek cezası = Yaşadıkça kürek cezası.

müeccel : ertelennis, sonraya bırakılmış, geri bırakılmış.

müeddî olmak : yol açmak, gerektirmek.

(mü'lem) müellim : acıklı, acı, üzücü.

müemmen : saklanmış, güven altında.

müesses : kurulu.

müessese : kurum, kuruluş.

müessif : üzücü.

müessir olmak : 1. etkisi olmak, kolaylaştırmak : Bu işde

o da müessir oldu = Bu işe onun da etkisi

oldu. 2. sonuç vermek, etkili olmak : Bu

- mükerrer : tekrarlı, üstelenmeli.
- müktesep : kazanılmış, edinilmiş, elde edilmiş.
- mülâhaza : düşünce, düşünük. görüş
- mülâkat : buluşma, kavuşma, görüşme^e.
- mülâki : buluşan, kavuşan.
- mülâki olmak : buluşmak, kavuşmak.
- mülga : kaldırılan, kapatılan.
- mülhak : bağılı, katılmış.
- mülhakat : katmalar, ulantılar.
- mülhak bütçe : katma bütçe.
- mülkiyet : iyelik.
- mülteci : sığınan, sığınak^{mva}.
- mültezim : kesenekçi.
- mümanaat etmek : engellemek, engel olmak, bırakmamak.
- mümarese : el yatkınlığı, yatkınlık, alışıklık.
- mümasil : benzer, benzeş.
- mümbit : bitek, verimli,
- mümessil : temsilci.
- mümeyyiz : 1. ayırt edici, 2. ayırtman.

mümkün : olurlu, olanaklı,

mümkün kılmak : olurlu kılmak, olanaklı kılmak, sağlamak.

mümkün merteye : olabildiği ^{nce} kadar, elden geldiğince.

mümkün olmak : olabilmek, olanağa olmak, sağlanabilmek.

mümkün olmamak : olamamak, olanağı olmamak, sağlanılmamak.

müntaz : 1. üstün tutulmuş, 2. seçkin.

münteziç : uyusmuş, kaynaşmış, *hüleşmiş, anlaşılmış.*

münzi : imzalayan.

münakalât : ulaştırma işleri.

münakalât vekâleti : ulaştırma bakanlığı.

münakalât vekili : ulaştırma bakanı.

münafi : uymaz, aykırı.

münakale : 1. ulaşma, 2. aktarma.

münakasa : eksiltme.

münakaşa : tartışma.

münakit : kurulmuş, toplanmış.

münasebat : aradaki ilgiler : iki devletin münasebatı =

iki devletin arası ya da iki devletin arasındaki

ilgiler.

münasebet : 1. ilişik : Onunla hiçbir münasebetimiz kalmadı
= Onunla hiçbir ilişikimiz kalmadı. 2. alışve-
riş, alıp verecek : Onunla hiçbir münasebetim
yok = Onunla hiçbir alıp vereceğim yok. 3. ko-
ilgi
~~nuya ilişik~~ : Bu sözün münasebetini anlayamadım =
ilgisini
Bu konu ile olan ilişikimi anlayamadım.

münasebet almak : uygun düşmek, yeri olmak : Böyle bir söz
hiç münasebet alır mı ? = Böyle bir söz hiç uygun
düşer mi? Böyle bir sözün yeri mi ?

münasebetiyle : dolayısıyla.

münasebet kurmak : ilgi kurmak.

münasebetli : yakışık alan, hale uygun, yerinde.

münasebettar : ilişkili, *ilgili*

münasip : 1. uygun : Münasip bir zamanda = Uygun bir za-
zamanda
manda. 2. yerinde : Gitmeniz münasip olur = Git-
meniz yerinde olur.

münasip surette : yolu ile, yolunca.

münavebe : nöbetleşme, sıralaşma, alması, *kerpiç.*

münazaa : kavga, çekişme.

münazara : bilimsel tartışma, *Karşılıklı & söyleşme.*

münceer olmak : -e dökülmek, varmak : İş kavgaya münceer
oldu = İş kavgaya döküldü ya da kavgaya vardı.

mündemig : içinde bulunma, işin.

münderecat : içindekiler.

münderic olmak : yer almış olmak, alınmış olmak : Kitapta
İçinde almak-
bu bahis münderic değil = Kitapta bu bahis
yer almış değil ya da kitap bu bahsi alıyor.

münzenze : uzak, arı.

münfail olmak : gücünmek, darılmak.

münferiden : teker teker, ayrı ayrı, tek baş(lar)ına.

münferit : *dyr* 1. tek : Bu münferit bir vakadır = Bu tek bir
olgudur. 2. tek tük : Bezi münferit hadiseler =
tek tük birtakım olaylar.

münferit bir halde : tek başına, yalnız olarak.

münfesih : bozulmuş, dağılmış.

münfesih olmak : dağılmak.

münhal : (yer, görev için) açık.

tek, Gevrekmiş, kurutulmuş, teke özgü.

münhasır : 1. yalnız, ... üzerine : Konuşmamız bu meseleye
münhasır kaldı = Konuşmamız yalnız bu konu üzeri-
ne oldu. 2. yalnız.... üstünde : Bu müsabaka
çocuklara münhasır olmalı = Bu yarışma yalnız ço-
çuklar arasında olmalı.

Salt

münhasıran : yalnız : Münhasıran bu işle uğraşır = Yalnız
bu işle uğraşır.

münhat : çöktük, basık, ingin.

münhedim : yıkık, yıkılmış.

münhemik : düşkün.

münhezim : bozgun, bozguna uğramış, senik, bozulmuş,
yenik.

münkazi olmak : (vâde) bitmek, sona ermek, günü gelmek,
günü geçmek.

müntahap : seçme, seçilmiş, seçkin.

münteha : son, uç, bitim.

müntehip : seçmen.

müntehir : kendini öldüren, kendi edminden kıydm.

müntesip : 1. (bir topluluğa) girmiş. 2. kapılmış, çat-
mış.

müntesir : 1. yaygın, yayılmış. 2. yayımlanan, yayımlanmış, *çıkarmış, çıkmış.*

müphem : kapalı, örtülü, anlaşılmaz, *belirsiz.*

müptedi : yeni başlamış, acemi, çirak, *toy, tecrübesiz.*

müptelâ : 1. uğramış, tutulmuş, 2. düşkün, *vazgeçmiş.*

müptezel : orta mali, ortaya düşmüş, *bayağı.*

müracaat : başvurma.

müracaat etmek : başvurmak.

müreccah : yağ, *üstüm.*

mürekkep : 1. bileşik, bileşmiş. 2. meydana gelmiş : Beş azadan mürekkep bir heyet = Beş Üyeden meydana gelmiş bir kurul.

mürettep : 1. dizili. 2. dâişukli, uydurma. 3. sonradan *düzenlenmiş.*
kurulmuş : Mürettep farka (Tümen).

mürevvîc : destekleyici, *geçirici.*

mürselünileyh : kendisine gönderilen, *gönderilmiş olan.*

mürsil : gönderen.

mürteci : gerici.

mürtefi : yüksek.

mürtekip : ~~yiyci, rüsvetçi.~~ *Para yiyen, kötüyü yüklenen.*

mürtesi : yiyci, rüsvetçi, *rüsvet yiyen.*

mürur : geçiş.

müruriye : geçmelik, geçiş akfesi.

müruruzaman : zaman aşımı.

müsaade : 1. izin. 2. elverişlilik : Vaktin müsaadesi nis-
betinde = Vaktin elverişliliği ölçüsünde.

müsabaka : yarış, yarışma.

müsabık : yarışçı.

müsademe : çatışma, çarpışma.

müsadere : el koma, zoralmı.

müsadere etmek : elinden almak, el kormak.

müsadif : raslıyan, düşen, rasgelen, uğnadım, düş olan.

musait : uygun, elverişli.

müsaıt davranmak : göz yummak, elverişli davranmak, uysallık
göstermek.

müsamaha : hoşgörü, hoş görürlük, hoş görme.

müsamahakâr : hoşgörür, hoş görücü.

müsaraaat etmek : koşmak, kendini atmak, can atmak, ~~it~~ ivmek.

müsavat : eşitlik.

müsavî : eşit.

müsebbip : sebep olan, yol açan : Bütün fenalıkların müsebbibi kendisidir = Bütün bu kötülöklere yol açan kendisidir.

müseccel : kütüme geçirilmiş, kütüme yazılmış, kütüklü.

2.-

müsellâh : silâhlı, yâzâklî.

müsellem : söz götürmez, herkesçe kabul edilmiş.

müselcel : ardı ardına, zincirleme, zordama.

müsmir : verimli, sonuçlu.

müsmet : yüklemiş dayatılmış, dayatılmış.

müspet : 1. olumlu. 2. denenmiş, denemeli, deneyli : ?

Müspet bir hakikat = Denenmiş bir gerçek. Müspet

ilimler = Deneyli bilimler. 3. yapıcı : Müs-

pet tenkitler = Yapıcı eleştirmeler.

müstacel : ivedili, evgin, Galuk.

müstacelen : ivedilikle, Galuktan.

müstaceliyet : ivedilik, evginlik, Galukluk.

müstahak : hak etmiş.

müstahdem : hizmetli,

müstahsil : yetiştirici, üretici, üretmen.

- müstahzar : hazırlanmış, hazırlama, ^{hazır-} : Müstahzar ilaç =
Hazır ilaç.
- müstakar : kararlı, durulmuş.
- müstakbel : gelecek, gelecekteki.
- müstakil : 1. bağımsız. 2. ayrı : Müstakil eve çıktı =
Ayrı eve çıktı.
- müstakilen : tek başına, ^lbağımsız.
- müstamel : kullanılmış.
- müstecir : kiracı.
- müstedî : dilekçi, dilekçeci.
- müstefit : yararlanmış, yararlandırılmış, ^lassılammış.
- müstefit olmak : yararlanmak, ^lassılammak.
- müstehcen : açık saçık, edep dışı, ^layıp.
- müstehlik : yoğaltıcı, tüketici, harcıyıcı.
- müstelzim : gerektiren.
- müstemirren : ara vermeden, arasız, bir düziye, ^llin seviye.
- müstemleke : sömürge.
- müsteniden : dayanarak.
- müstenit : dayanan, dayanmış.

müstenkif : çekimser.

müstesna tutmak : ayrı tutmak, ayırmak, dışarıda bırakmak

müsteşrik : şarkiyatçı, oriyentalist.

müşahade etmek : gözlemek, görmek.

müşahit : gözleyici, gözlemci.

müşavere : danışma, danış, danışık, kenker.

müşavere etmek : aralarında danışmak, demuruk etmek.

müşavir : danışman.

müşevveş : karışık, düzensiz, dağınık.

müşevvik : ayartan, kıskartan, yelteyem.

müşkül : güç, zor, engel.

müşkülât : güçlükler, zorluklar, (çok zaman tekil anlamda)
güçlük.

müşteki : şikâyetçi, davacı.

müştemilât : eklentiler, bağlantılar. ?

müşterek : 1. ortak, ortaklaşa : Bu suçta her ikisi de aynı derecede müşterektirler = Bu suçta her ikisi de bir ölçüde ortaklardır. Müşterek bir tarlaları var = Ortaklaşa bir tarlaları var. 2. birlik, elbirlikli : Bu işde sen de onlarla müştereksin =

Bu işde sen de onlarla birliksin.

müstereken : ortaklaşa ; hep birlikte.

müsterek içtima : birleşik toplantı, *Ortak toplantı.*

müsteri : alıcı, satın alan.

mütaakiben : ardından, ondan sonra, arkasından, arkadan.

mütaakip : 1. arkadan gelen. 2. -den sonra, -den hemen

sonra : Dersi mütaakip dışarı çıktı = Dersten

hemen sonra dışarı çıktı.

mütaallik : ilgili, ilişik, ilişkin.... Üzerine (olan) ;

Askerliğe mütaallik hususat = Askerlikle ilgili

işler. Edebiyata mütaallik fikirler = Yazın

üzerine düşünceler.

mütaarrız : 1. saldırcı, saldırgan. 2. satışçı, satışgan. *Satışçı*

mütalâa : 1. okuma. 2. inceleme. 3. düşünce, oy.

müteaddit : çok, çok sayıda.

müteahhit : üstenci.

müteammim : yaygın, genelleşmiş.

mütebaki : geri kalan, kalan.

mütebariz : beliren, belirmiş, belirgin, *belirli*

mütebayin : birbirini tutmaz, uyusmaz, birbirine aykırı.

mütebeddil : değişken, kararsız.

mütecannis : türdeş, bağdaşık, bir cinsten : Azası müte-
cannis olmalıyan bir heyet = Üyeleri türdeş olmalı-
yan bir kurul.

mütecasir : kalkışan, yeltenen.

mütecaviz : 1. satasın, saldırgan. 2. -den çok. 3. aşan,
geçen.

mütedahil : 1. girişik (iş v.b.). 2. birikmiş (aylık v.b.).

mütedair : değgin, üzerine, konusunda, ilişik, ilgili.

mütedavil : 1. döner : Mütedavil sermaye = Döner ana para.
2. geçer : Mütedavil para = Geçer para.

müteferrik : 1. ayrı ayrı : Orada müteferrik birtakım evler
var = Orada ayrı ayrı birtakım evler var.

2. dağınık; : Müteferrik kuvvetler = Dağınık kuv-
vetler.

mütehalif : birbirine uymaz, uyusmaz, aykırı-

mütehassis : uzman.

mütehassislük : uzmanlık.

mütehavvil : değişken, değişik, kararsız.

mütekabil : karşılıklı.

mütekabiliyet : karşılıklı^l almd.

mütekabiliyet esasi üzerine : karşılıklı olarak.

mütekait : emekli.

mütekâmil : olgun, olgunlaşmış, gelişmiş.

mütekâsif : 1. sıklaşmış. 2. koyulaşmış. 3. toplaşmış.
yoğunlaşmış

mütemadi : sürekli, kesiksiz.

mütemadiyen : ara vermeden, artsız arsız, biteviye, *her düzeye.*

mütemarız : yalandan hasta.

mütemayil : eğilimli, gönül yatırmış, gönül yatmış.

mütemayiz : sivrilen, *belirli, zirvilemiş, kendini göstermiş.*

mütemeddin : uygarlaşmış, uygar.

mütemekkin : yerleşmiş, yerleşik.

mütemerrit : dik kafalı, direngen.

mütemevvic : dalgalı.

mütemmin : tamamlayıcı, bütünleyici.

mütenakız : çatışık, çelişik, *fatmadyan.*

mütenasip : 1. uyumlu, düzgün, uygun, -e göre : Ağzı
burnu mütenasip bir çehre = Ağzı burnu uyumlu
ya da düzgün bir yüz. Bu baş bedenle mütenasip
değil = Bu baş bedene göre değil. 2. oranlı :
Mesaisiyle mütenasip bir bedel = Çalışmasıyla
oranlı bir karşılık.

mütenebbih olmak : uslanmak, aklı başına gelmek.

mütenevvi : türlü, çeşit, çeşitli, çeşit çeşit.

müterakim : birikmiş, toplanmış.

mütercim : çevirmen, çevirici.

müteredit : duraksar, kararsız.

mütesanit : dayanışık.

mütesaviyen : eşit olarak, eşitçe.

müteselsil : zincirleme.

mütesebbis : girişken, iş adamı.

mütesekkil : kurulu.

mütesekkil olmak : meydana gelmek, kurulmak.

mütevakkıf : bağlı.

mütevakkıf olmak : bağlı olmak, bağlı bulunmak.

mütevalli : ard arda (gelen), üst üste (gelen).

mütevazın : denk, dengeli.

mütevaccih : çevrilmiş, doğrulmuş, yönelmiş.

mütevaccihen : *yönelerek, doğru.*
-e gitmek üzere : İstanbul'a mütevaccihen

hareket etti = İstanbul'a gitmek üzere yola
çıkta.

müteveffa : ölü, ölmüş.

mütevellit : doğmuş, doğan, ileri gelen, meydana çıkan.

müteyakkız : *sak*
uyanık, tetikte, kulağı kırışte : Her hale
karşı müteyakkız olmalı = Her hale karşı uya-
nik bulunmalı ya da tetikte olmalı. O daima mü-
teyakkız bekliyor = O hep kulağı kırışte bekl-
yor.

mütezayit : artan, artarak giden, çoğalan.

müttefikân : el birliğiyle, oy birliğiyle.

müttehâm : suçlanan.

müttehâm (müttehîm) olmak : Suçlu tutulmak, *suçlu olmak,*
suçlanmak.

müttehîden : birlikte, birlik olarak.

müttehîm : suçlayan.

müttehit : birleşik, birleşmiş.

müvacehe : yüzleşme.

müvacehesinde : karşısında.

müvezzi : dağıtıcı.

müzaharet : yardım, arkalama, *arka, destek*

müzaharet etmek, müzahir olmak : arka olmak, elinden tutmak,

yardım etmek, *desteklemek*

müzahir : tutan, arka olan, yardımcı, *destek, arka.*

müzahrefat : süprüntü, *Gerçöp, döküntü.*

müzakerat : görüşmeler.

müzakere : görüşme, oylama, *konuşma.*

müzakere etmek : konuşmak, oylamak.

müzayaka : sıkıntı, darlık, parasızlık, *sıkıntı.*

müzayede : artırma.

müzevvir : ara bozucu, fitleyici, *yalan dolan.*

müzeyyen : bezenmiş, süslü.

müziç : bunaltıcı, sıkıcı, tedirgin edici.

müzmin : süren.

N

naçiz : değersiz, önemsiz, hiç sayılan.

naçizane : önemsiz olan, önemsiz olarak, pek küçük.

nadim : pişman, dövünen.

nafaka : geçimlik : Mahkeme kadına nafaka bağladı = Mah-
keme kadına geçimlik bağladı.

Nafia Vekâletâ : Bayındırlık Bakanlığı.

nafi : yarar, yararlı, *nisile*.

nafiz : sözü geçen, *ötküm*

nahak : *hoş* haksız, yersiz : Nahak yere ceza gördü = Haksız
yere ceza gördü.

nahak yere : haksız yere, boşuna, boşu boşuna.

nahiye : 1. bölge, 2. bucak.

nail olmak : ermek, erişmek, *elde etmek.*

nakden : paraca, para olarak : Nakden ödedi = Para ola-
rak (paraca) ödedi.

nakdi ceza : para cezası.

nakil : *aktarımda* 1. iletme, taşıma, geçirme. 2. göç, taşıma.

3. anlatma, söyleme (bak. nakletmek) *çevirme.*

nakisa : eksiklik, eksik.

nakit : para, *pesim para*.

naklen : 1. aktararak, 2. anlatarak.
aktararak, duyduarak

naklen söylemek : *başkasından duyup söylemek*
duyduğunu söylemek : Ben ondan naklen söy-
lüyorum = Ben duyduğumu söylüyorum.

nakletmek : 1. taşımak, geçirmek : Dosyaları öteki dolaba
naklediniz = Dosyaları öteki dolaba taşıyınız ya da
geçiriniz. 2. taşınmak, göçmek : Karşıdaki eve
nakledeceğiz = Karşıkı eve taşınacağız ya da göçe-
ceğiz. 3. aktarmak : Suyu kazana naklederken = Su-
yu kazana aktarıırken. 4. almak : O eserden naklet-
tiğim bu cümle = O eserden aldığım bu cümle. 5. an-
latmak, hikâye etmek : Arkadaşımızın naklettiği
vaka = Arkadaşımızın anlattığı olay.

5. Gevirmek

nakliyat : taşıma işleri.

nakliye : taşıma parası, taşımlık *karşılığı*.

nakliyeci : taşımacı, taşıyıcı.

nakliyecilik : taşımacı işi, taşımacılık.

nakzetmek : bozmak, tutmamak : Hükmi nakzetmek = Yargı-
yı bozmak.

nam : 1. ad. 2. sar.

namahrem : 1. mahrem olmıyan. 2. nikâh düşmeyen. 3. yabancı erkek tarafından görülmesi caiz olmakla, kaçılan.
4. yabancı.

namalûm : bilinmiyen,

namı diğer : Ebûr adıyla.

namzet : 1. aday. 2. sözlü, nişanlı, *yavuklu*

nasp : atama, *dikme*.

nasp etmek : atamak, *dikme*.

nasir : çıkaran, yayan, yayıcı.

nâtamam : eksik.

nazaran : göre, bakarak, bakınca : Bana nazaran bu iş
bakımından
yanlıştır = Bana göre bu iş yanlıştır.

nazarı dikkate almak : önem vermek, gözönünde tutmak, he-
katmak
saba almak : Benim işini nazarı dikkate almadılar = Benim işime önem vermediler.

nazarı dikkati celbetmek : göze çarpmak, dikkati çekmek.

nazarında : önünde, gözünde : Bu iş onun nazarında hiçtir = Bu iş onun önünde (gözünde) hiçtir.

nazari : kuramsal : Bu işi nazari olarak düşünelim = Bu işi kuramsal olarak düşünelim.

nefer : kişi, (askerlikte) er.

nefiy : sürgün.

nefyetmek : 1. sürmek, sürgüne göndermek. 2. uzaklaştırmak, ortadan kaldırmak : Bu vaziyet o ihtimali de nefyeder = Bu durum o olanağı da uzaklaştırır.

nehari : yatsız, gündüzlü (okul, öğrenci).

nesep : ^{Soy} baba soyu : Nesebi gayri sahih çocuklar = Baba soyu belli olmayan çocuklar.

nesil : 1. döl : Nesli kalmadı = Dölü kalmadı. 2. göbek, kuşak : Üç nesil ötesi = Üç göbek ya da üç kuşak ötesi. Yeni nesil = Yeni kuşak.

neşet etmek : çıkmak, ileri gelmek, dönmek : Hangi okuldan neşet etmiş = Hangi okuldan çıkmış.
Bu iş şundan neşet ediyor = Bu iş şundan ileri geliyor.

nesir : yayma, çıkma, yayın : Nesir vasıtasıyla bildirilir. Yayın yoluyla bildirilir.

neşren : yayın yoluyla : Neşren hakaret = Yayın yoluyla hakaret.

neşretmek : yaymak, yayımlamak, *Çıkarmak*

neşriyat : yayın : Yeni neşriyat = Yeni yayınlar.

netice : sonuc, son.

neticede : *Sonucunda* : Neticede bir şey elde edemedi = So-
nunda bir şey elde edemedi.

neticesinde : *Yüzünden, nedeniyle* : Hastalık neticesinde zayıf düştü =
Hastalıktan zayıf düştü.

nevi : 1. çeşit : Bu nevi işler = Bu çeşit işler.

2. tür : Nebat neveleri = Bitki türleri.

nezd : yan, kat : Reisin nezdindeki zevat = Başkanın ya-
nındaki kişiler.

nezetmek : elinden almak, çekip almak : Bu hakkı ondan
nezetmişler = Bu hakkı onun elinden almışlar.

nisif : 1. yarı : Nisfi senin, @ nisfi onun = Yarısı senin,
yarısı onun. 2. yarım : Nisif maaş = Yarım maaş.

nihai : son, en son, kesin : Verilen bu son karar da nihai bir karar olamaz = Verilen bu son karar da kesin bir karar olamaz.

nihayet : 1. son : Bunun nihayeti nereye varacak ? = Bunun sonu nereye varacak ? 2. sonunda, ne deş olsa: Nihayet o da can taşıyor = Ne de olsa o da can taşıyor.

nihayet bulmak : sona ermek, bitmek, *tükenmek*

nikbin : iyimser.

nisab^I_{III} ekseriyet : yeter çoşunluk.

nisap : yeter sayı.

nispeten : 1. *Oranla* başkalarına göre, yanında, başkalarına bakınca: Nispeten elverişli bir teklif = Başkalarına göre elverişli bir önerme. 2. aşağı yukarı, az çok: O adam nispeten muvaffak olmuş sayılır = O adam aşağı yukarı ya da az çok başarıya ermiş sayılır.

nispi : -e göre : Bu gün halinde nispi bir salâh var = Bu gün halinde dünküne ya da eskisine göre bir iyilik var.

nizam : düzen, yol : Bu işin nizamı bozuldu = Bu işin dü-
zeni bozuldu. İş nizamına koymalı = işi yoluna
koymalı.

nizamca : *yolunca, düzene göre*
1. usulünce, törece. 2. tüzükçe.

nizamî : yasanın veya tüzüğün gösterdiği, tüzükçe, yasaca :
Nizamî müddeti altı aydır = Tüzüğün gösterdiği süre
(tüzükçe süresi) altı aydır.

nizamli : düzenli, yolunca.

nizamname : tüzük.

nizamname-i dahili : içtüzük.

nizamsiz : düzensiz, yolsuz, *hasırahane*

noksan : eksik, eksiklik.

noktay-i nazar : görüş : Onun noktayı nazarı bu değildir =
Onun görüşü bu değildir.

noktay-i nazarından : *açısından*
bakımından : Bu iş kanun noktaya naza-
rından doğru değildir = Bu iş kanun bakımından
doğru değildir.

normal : [?] doğal, düzgün : Görevinde normal çalışıyor =
Görevinde düzgün çalışıyor. Bu netice normaldir =
Bu sonuç doğaldır.

nutuk : söyleve

nüfuzu olmak : ^{Sözünü geçirmek} sözünü geçirebilmek.

nükûl : ^{Cayma, dönmek} vazgeçme : Bu işten nükûl doğru değildir = Bu iş-
ten vazgeçme doğru değildir.

nükûl etmek : sözünden dönmek, caymak : Sözünden nükûl etti-
Sözünden döndü (caydı).

nümayiş : gösteri : Büyük nümayişler yapıldı = Büyük gös-
teriler yapıldı.

nümaune : ^{Çesit} örnek : İhaleye girmek için nümaune göstermek şart-
tır = İhaleye girmek için örnek göstermek gerektir.

0

organ : örgen, öğe.

organize etmek : düzenlemek, yönetmek, *tekerdüzenlemek*

orijinal : özgün : Orijinal bir fikir = özgün bir düşünce.

orijinalite : özgünlük, *özgünlük*,

otorite : yetke, yetkili, yetki

3

örf : töre, gelenek. *yal-yordam*

örfi idare : sikiyönetim.

P

Paralel : koşut.

pakt : antlaşma.

parantez : ayraç.

pasaport : geçiş belgesi.

patron : işveren.

personel : görevli (ler) *kişiler*

paye : aşama, derece.

personel işleri : Üzüm işleri.

pesin hüküm : önyargı.

peyderpey : azar azar, bölüm bölüm, *arka arkaya, ardarda*

peyk : 1. uydu : Amerika semaya bir peyk gönderdi - Ameri-

ka uzaya bir uydu gönderdi. 2. ardaç : Büyük dev-

letlere küçük devletler peyk oluyor - Büyük devlet-

lere uydu oluyor!

plân : tasar.

plasman : yatırım.

polemik : yazılı tartışma, *konuşma*.

poligon : atış yeri.

politika : siyasa.

prensip : ilke : Atatürk prensipleri = Atatürk ilkeleri.

proje : tasarı, ön tasarı.

projeatör : işildak.

prova : deneme, sinama, *kararname, dizgi örneği*
(basında) düzeltmelik.

projektör : püskürteç.

R

rabıta : bağ, bağlılık, ılıntı, ılılık, ilgi

rabıtalı düzgün, derli toplu, yerli yerinde.

radde : kerte.

raddelelerinde : sularında, soralarda.

rağbet : beğani, ilgi, dilek, iŖkele

dilemek, iŖkele duymak

rağbet etmek : iŖtek göstermek, tutmak ; Halk bu ĖeŖit

filimlere rağbet etmez = Halk bu ĖeŖit filim-

leri tutmaz.

rağbet görmek : iŖtekle karŖılanmak, tutulmak.

rağbetsizlik : tutulmazlık : Mecmuaların ĖoĖu rağbetsizlik

yüzünden kapanır = Dergilerin ĖoĖu tutulmaz-

lık yüzünden kapanır.

rağmen : ... ile birlikte, - -diği halde, ama yine de :

Söz vermesine rağmen gelmedi = Söz verdiği halde

gelmedi ya da söz verdi, yine de gelmedi. HırĖın ol-

masına rağmen insafli bir adamdır = HırĖın olmakla

birlikte insafli bir adamdır ya da hırĖındır ama yine

de insafli bir adamdır.

rahmet : 1. acıma, esirgeme, yarlıgama. 2. yağmur.

rakım : yükselti : Şehrin denizden itibaren rakımı... =
yükselik, denizyüzünden yükseklik.

Şehrin denizden başlıyarak yükseltisi....

ramak kalmak : pek az şey kalmak (arada), azıcık kalmak.
Kil kadar kalmak

randıman : verim.

rapor : bildiriş söz

raportör : sözcü.

raptetmek : bağlamak, tutturmak, iliştiirmek.

raptiye : başlaç.

rasat : gözleme, gözlem, gözetme.

rasathane : gözlem evi, gözetme yeri

rasit : gözleyici, gözetleyici

rasime : tören, töre gereği.

rayic : sürüm değeri, değer

razi etmek : gönlünü etmek : Razi ettik, gelecek = Gönlünü yaptım
lünü ettik, gelecek.

razi olmak : 1. gönlü olmak, gönlü yatmak : Razi oldu, kitabı verecek = Gönlü oldu, kitabı verecek.

Ben bu işe razı değilim // = Benim bu işe gönlüm

yoktur. 2. boyun eğmek, katlanıvermek : Ne

yapsın, razı oldu = Ne yapsın katlanıverdi.

realite : gerçek, gerçeklik.

reddetmek : 1. kırganmak : Yardım etmeyi reddediyor =

Yardım etmeyi kırganıyor. 2. geri çevirmek.

Gelen ziyaretçiler reddedilmez = Gelen ziyaret-

çiler geri çevrilmez. 3. yetkisizlemek : Maz-

nun hâkimi reddetti = Sanık yargıcı yetkisizledi.

refaha kavuşmak : kalkınmak.

refakat : ^{eslik,} yandaşlık : Vekile refakat edenler = Bakanak

yandaşlık edenler ya da yanında bulunanlar.

refakat etmek : 1. arkadaşlık etmek, birlikte gitmek, koşulmak

2. (müzikte) eşlik etmek.

refakatinde olmak : yanında olmak, koşulmak, eş olmak

referandum : halk oyu : ^{Kamu oyu, tüm oy} Referanduma müracaat edildi = Halk

oyuna başvuruldu.

ref'etmek : kaldırmak, gidermek.

refika : eş, karış Bayan arkadaş

rehber : kılavuz.

rehin : tutu.

rehine : tutak.

reis : 1. başkan, 2. elebaşı.

reis/cumhur : Cumhurbaşkanı.

reis muavini : asbaşkan, başkan yardımcısı.

rekabet : 1. yarışma : *yarış, üstünlük gütmeye* iki şirket arasında rekabet vardır =
iki ortaklık arasında yarışma vardır. 2. üstünlük
yarışı, yarışıcılık : iki devlet arasındaki re-
kabet = iki devlet arasındaki üstünlük yarışı.

rekabet etmek : yarışmak, üstünlük gütmek.

rektör : Üniversite başkanı.

rekzetmek : dikmek.

remiz : simge :

rencide olmak : *fönlü* kalbi kırılmak, kırılmak, incinmek.

reorganizasyon : yeniden örgütlenme, yeniden düzenleme.

re'sen : kendi başına, ilgiliye danışmaksızın, *hissina buyruk.*

re'sikâr : iş başı : Re'sikârda bulunanlar = iş başında
bulunanlar.

resmen : resmî olarak.

resmi geçit : geçit türü.

resmiyet : resmîlik.

re'sûlmal : anamalğ *anapora*

resit : ergin.

reva : yaraşır, yaraşık, yerinde, uygun.

revaç : sürüm, geçerlik.

rey : oy.

reye müracaat : oylama.

reye müracaat edilmek : oylama yapılmak, *oylanmak*

reye vazedilmek : oylanmak, oya konulmak.

reye vazetme : oylama.

rey istihsali : oylama.

rıza : gönül hoşluğu, gönül isteği : İki tarafın rızasıyla =
İki tarafın gönül hoşluğu ile. Kendi rızasıyla ayrıl-
dı = Kendi gönül isteğiyle ayrıldı.

rızası olmak : gönüllü olmak, gönüllü yatmak : Onun rızası
olmayınca bu iş yapılmaz = Onun gönüllü olmayınca bu
iş yapılmaz.

rızasını tahsil etmek : gönül hoşluğunu sağlamak,

riayet : 1. uyma, *Sayma* saygı gösterme : Usule riayet etmeli =
Usule uymalı ya da saygı göstermeli. 2. ağırlama :
Onlarda riayet gördük * = Onlarda iyi ağırlandık.

rica : dilek.

ricai : büyükler, büyük kişiler, dolamalar, devlet adamları

risale : broşür.

rivayet : söylenti, deme.

rivayet edilmek : söylenmek : Halk arasında şöyle bir şey

rivayet ediliyor = Halk arasında şöyle bir şey söyleniyor.

riya : iki yüzlülük, yüze güllüceülük.

riyakâr : iki yüzlü, yüze güllüceü.

riyaset : başkanlık.

riyaset-i cumhur : cumhurbaşkanlığı.

ruhsat : izin.

ruhsatname : izin kâğıdı.

rumuz : simge.

ruzname : gündem.

rücu etmek : dönmek & caymak.

rüçhan : üstünlük, üstün olma, yeğlik.

rüesa : başkanlar.

rûsum : vergi, vergiler.

rûst : erginlik.

rûtbe : aşama, hesapmak & ayak-

rûyet : görme, görün.

rûyet etmek : bakmak, görmek.

S

sabık : geçen, bir önceki, eski.

sabıka : geçmişte suç, *eski suç*

sabıkalı : geçmiş suçlu.

sabit : 1. durucu, durak~~an~~, 2. oynamaz, değişmez. 3. ta-
nitlenmiş.

sabotaj : baltalama.

sadece : yalnız, ancak, *salt*.

sadet : konu, konu sınırları.

sâdir : çıkan.

sâdira defteri : çıkan defteri.

sâdir olmak : çıkmak.

saf : dizi, sıra.

safha : evre.

saha : alan.

sahabet etmek : korumak, kayırmak.

sahi, sahih : doğru, gerçek.

sahte : düzme, düzmece, yapmacık.

sahtekâr : düzmeçi, sahteci.

sahtekârlık : sahtecilik, *dişmecilik*

saikasıyle : *yüzünden, ötürü* dolayısıyla : ihtiyaç saikasıyle = İhtiyaç dolayısıyla.

sair : başka, öteki, öbür.

saire §: başkaları : Şu, bu vesaire = Şu, bu ve başkaları.

sâkit : düşük.

sakin olmak : oturmak, bulunmak, eğlenmek.

salâhiyet : yetki.

salâhiyettar : yetkili.

salih : elverişli, yararlı, yarar.

salname : yıllık.

sarahat : açıklık, bellilik.

sarahaten : açıkça, açık açık, açıktan açığa.

sarf etmek : 1. harcamak : Para sarf etmek = Para harcamak. 2. vermek : Emek sarf etmek = Emek vermek.

sarfı/azar : vazgeçme.

sarfı/azar etmek : vazgeçmek, caymak, saymanak.

sarfiyat : harcaş, harcanış.

sarfiyatı muvakkate : geçici giderler.

sarih : açık, belli, belgin.

sâ-y : çalışma, emek, çabalama.

sebebiyet vermek : yol açmak : Bu hareket karışıklığa

sebebiyet verir = Bu davranış karışıklığa yol

açar.

sebe-p : neden : Bu sebeple = Bu nedenle.

sebketmek : geçmek, geçmiş olmak, *daha önce geçmek.*

seddetmek : kapamak.

sefaret : elçilik.

sefir : elçi.

sehim : pay.

sehiv : yanlışlık, yanlış.

sehven : yanlışlıkla.

sekene : oturanlar, eşleşenler,

sekreter : yazman.

sekteye uğramadan : sekmeden, *duraklamadan*

selâhiyet : yetki.

selâhiyettar : yetkili.

engel olmak.

selbetmek : kaldırmak, kaçırmak, yok etmek : Bu gürültü rahatımızı selbediyor = Bu gürültü rahatımızı kaçırıyor.

selef : öncel.

sembol : simge.

semere : ürün, sonuç, verim.

semere vermek : sonuç vermek, verimli olmak, başarılı olmak : Bu teşebbüs semere vermedi = Bu girişim başarılı olmadı.

sene : yıl.

senet : belgit.

senevî : yıllık.

serbes : özgür, erkin.

serdetmek : ileri sürmek, *söylemek, bildirmek.*

seremoni : tören.

sergerde : elebaşı.

serhat : sınır boyu.

seri : çabuk, hızlı.

serian : çabucak, tezelden.

serkeş : dikbaşlı, *başkaldıran.*

serlevha : başlık.

sermaye : ana mal, ana para.

servis : hizmet, iş, işler, iş nöbeti.

setretmek : örtmek.

sevk : güdümlü, sürme, götürme.

sevk etmek : göndermek, yollamak, sürmek, güdümlenmek.

sevkiyat : yollama işleri. *Camle Camuz*
Mal yollama. *yollanmış asker veya mal*

sevki idare : güdümlü, çekip çevirme.

seyahat : gezi, yolculuk.

seyrüsefer : gidiş gelis.

seyyah : gezgin.

seyyanen : eşit olarak, eşitçe.

seyyar : gezginci, gezici.

seyyar satıcı : gezgin satıcı.

seyyibe : dul (kadın).

seyyie : kötülük, kötü sonuç.

sıhhat : 1. sağlık, esenlik. 2. doğruluk, gerçeklik : Bu
haberın sıhhatı şüpheli = Bu haberın doğruluğu
şüpheli.

sıhhiye : sağlık işleri, sağlık.

sihriyet : dümürlük, *hisimlek, evlilik akordateliği*

sıkıt : düşük, çocuk düşmesi.

siklet : 1. ağırlık, yük. 2. sıkıntı.

siyanet etmek : korumak, kayırmak.

sicil : kütük.

sipariş : ismarlama.

sirayet etmek : geçmek, bulaşmak.

sirkat : hırsızlık, çalma.

sirküler : genelge.

sistem : dizge, öğreti.

sitayışkâr : övücü, öven.

siyaset : siyasa.

siyasi : siyasal.

sosyal : toplumsal, toplumlu, toplumca.

sual : soru.

sual takriri : soru önergesi.

sudur etmek : çıkmak.

suîniyet : kötü düşünce, kötü tasarı, kötü niyet.

suîstimal : kötüye kullanma : Vazifesini suîstimal
etti = Görevini kötüye kullandı.

suîşöhret : kötü san, kötü ad.

suîşöhret sahibi : adı kötüye çıkmış.

suîtelâkki etmek : kötüye almak, kötüye yormak.

suîtelâkkiye uğramak : kötü anlaşılmak.

suîzan : kötü sanı : Suizan altında kaldı = Kötü sa-
nı altında kaldı.

sulh : barış.

sulh olmak : uyusmak, uzlaşmak, *barış olmak, barış yapmak.*

sunutaksir : suç : Bu işte onun sunutaksiri yoktur =
Bu işte onun suçu yoktur.

sübjektif : öznel.

sübut bulmak : 1. tanıtılmak. 2. meydana çıkmak.

sühulet : kolaylık.

sühumet : sıcaklık.

sülûsan : üçte iki.

§

şahadet : 1. tanıklık : Mahkemede şahadet ettim - Mah-
kemede tanıklık ettim. 2. şehit düşme.

şahadetname : belge, diploma.

şahıs : kimse, kişi.

şahit : tanık.

şahitlik : tanıklık.

şahsî hükmi : tüzel kişi.

şahsî : 1. özlük, kendi : Şahsî esya - Özlük esya.

Bu benim şahsî fikrimdir - Bu benim kendi düşün-
cemdir. 2. kişice, kişisel : Şahsî teşebbüsle-
ri kolaylaştırmak - Kişicâ girişimleri kolaylaş-
tırmak.

şahsiyetli hükmiye : tüzel kişilik.

şaibe : kir, leke.

şaki : haydut, soyguncu.

şamil : 1. içine alan, kapsayan : Bütün insanlara şa-
mil bir hal - Bütün insanları içine alan ya da
kapsayan bir ^{durum} hal. 2. geniş, geniş alanlı, yay-

9 | gın : Tesiri şamil bir hüküm = Etkisi geniş
ya da geniş alanlı bir yargı.

şamil olmak : içine almak, kapsamak : Bu kelimenin şa-
mil olduğu manalar = Bu kelimenin içine aldığı
ya da kapsadığı anlamlar.

santiye : yapı işliği, işlik, tezgâh.

sark, şarkî : doğu.

sart : koşul : Ben bu şartlarla çalışmam = Ben bu
koşullarla çalışmam.

sartname : şartlaşma. *Koşul kâğıdı.*

sayan : yaraşır, *yökürür, değer-*

sayan-ı hayret : şaşılacak, şaşılması.

sayan-ı hürmet : saygıdeğer, sayılır.

sayan-ı itimat : güvenilecek, güvenilir, inanılır, *imal,*
inak.

sayan-ı merhamet : acınacak, acınası.

sayan-ı taktir : alkışa değer, alkışlanacak.

sayet : eğer.

sayia : yayıntı, söylenti, *gerçekleşmemiş haber*
kulaktan duyma haber.

sayi olmak : yayılmak, ortalıkta söylenmek, dillere
düşmek.

secere : soy ağacı, *Kütük.*

sef : 1. önder. 2. baş.

sek : kuşku, şüphe.

sekavet : haydutluk, soygunculuk.

sekil : biçim.

seklen : 1. şekilce, biçimce. 2. şekle, biçime uyarak
3.- *Dış yüzünden, görünüşte*

sekva : yanıkma, yakınma, sızlanma.

senaat : alçaklık, iğrençlik, *çirkinlik.*

seni : alçakça, *pek çirkin-*

serait : koşullar.

seref azası : onur üyesi.

serh : açıklama.

serhetmek : açıklamak.

serik : ortak.

sifahen : ağızdan, sözle, *sözlü olarak.*

şifahi : sözlü, ağızdan : Şifahi imtihan = Sözlü ^{im} ~~im~~
~~im~~

şimal : kuzey.

şimali : kuzey.

şirket : ortaklık.

şöhret : ün, san, *Çdv*

şube : kol : Ziraat Bankası yeni bir şube açtı = Zira-
at Bankası bir kol açtı.

şuray-ı devlet : danıştay.

şuray-ı devlet başmüddeiummisi : danıştay başsavcısı.

şuray-ı devlet müddeiummisi : danıştay savcısı.

şümül : 1. alan : Meskenler bu kanunun şümülüne girer =
Konutlar bu yasanın alanına girer. 2. değinti :
bu emrin bize şümüllü yok = Bu buyruğun bize de-
ğintisi yok.

şümülu içine almak : kapsamak.

şüphe : işkil, kuşku.

şüphelenmek : kuşkulanmak.

şüyu bulmak : yayılmak, duyulmak, dile düşmek,
herkesin kuldağında fitmek.

T

taahhüt : yüklenme, *üstüne alma, boynuna alma.*

taahhüt etmek : yüklenmek, üstüne almak, boynuna almak.

taahhütlü : bağıtlı.

taalluk etmek : ilişiği olmak, ilişiği bulunmak, ilgilendirmek.

taammüden : bile bile, tasarlayıp kurarak.

taammün : yayılma, genelleşme.

taammüt : tasarlama, tasarlayıp kurma.

taannüt : direnme, ayak direme, *inat etme.*

taarruz : sataşma, saldırma.

taarruzdan masun : dokunulmaz.

taarruzdan masun olmak : dokunulmamak.

taayyün : belirme, belli olma.

tabetmek : basmak.

tabı : bası, baskı.

tâbi : basıcı.

tabı : 1. bağılı. 2. uyruklu.

tabif : doğal, doğaca.

tâbiyet : uyrukluk : Türk tâbiyetinde olanlar =
Türk uyrukluğunda olanlar ya da Türk uyru-
ğu olanlar.

tabi olmak : bağılı olmak.

tabip : hekim.

tâbir : deyim.

tâbir etmek : demek, ... adı vermek : Buna atım tâbir
ederler = Buna atım derler ya da atım
adını verirler.

tâcil : hızlandırma.

tâcil etmek : hızlandırmak, çabuklaştırmak, ivedirmek,
önceye almak.

tâciz etmek : sıkmak, sıkıntı vermek, tedirgin etmek.

tâdat : sayma, sayım.

tâdat ve tasnif : sayım ve döküm.

tadil, tadilât : değişiklik : Kanunda bazı tadilât
istendi = Kanunda birtakım değişiklikler
yapılması istendi.

tâdil etmek : 1. değişiklik yapmak : Nizamnameyi tâdil
etmek = Tüzükte değişiklik yapmak.

2. hafifletmek, yumuşatmak, yatıştırmak : Cezayı tâdil etmek = Cezayı hafifletmek. Mutalebatını tâdil etmek = İsteklerini yumuşatmak. Hiddetini tâdil etmek = Öfkesini yatıştırmak.

tâdilen : değiştirerek, değiştirilerek.

tafsilât : 1. ayrıntılar : İşin tafsilâtını bilmiyorum = İşin ayrıntılarını bilmiyorum ya da İşi ayrıntılarıyla bilmiyorum. 2. yeter açıklama : Bu hususta tafsilât yok - Bu konuda yeter açıklama yok.

tafsilât vermek : ayrıntılı anlatmak, ayrıntılarıyla anlatmak, ayrıntılara girmek : Bu hususta tafsilât vermedi - Bu konuyu ayrıntılı anlatmadı ya da bu konuda ayrıntılara giremedi.

tafsil etmek : ayrıntılarıyla anlatmak, ayrıntılı anlatmak, ayrıntılarına girmek : Bu bahsi biraz tafsil etmeli = Bu konuyu biraz ayrıntılı anlatmalı. Meseleyi tafsil etmeye hacet yok - İşin ayrıntılarına girmeye gereklik yok.

tagallüp : zorbalık, zorbalasma.

tagayyür etmek : değişmek, başkalaşmak.

tağsis : ~~katırtma~~ ^{değerinden düşürme.} kalplasma & saflığına
fideme, iyiyi kötüyü karıştırmak.

tagyir etmek : değiştirmek, başkalaştırmak, bozmak.

tahaddüs etmek : olmak, çıkmak, ortaya çıkmak : Yeni

bir mesele tahaddüs etti = Yeni bir iş ortaya

çıktı.

tahaffuz : barınma, korunma, ^{sakınma.}

tahaffuz etmek : barınmak, korunmak, ^{sakınmak.}

tahaffuz yeri : barınak, korunak, sığınak.

tahakkuk : gerçekleşme.

tahakkuk etmek : 1. gerçekleşmek : Bu proje tahakkuk e-

demedi = Bu tasarı gerçekleşemedi. 2. doğru çık-

mak : Haber tahakkuk etti = Haber doğru çıktı.

3. Meydana çıkmak, anlaşılmak : Bu işi onun yap-

tığı tahakkuk etti = Bu işi onun yaptığı meydana

çıktı ya da anlaşıldı.

taharri : arama.

taharri etmek : aramak, araştırmak.

taharriyat : araştırma.

taharriyatta bulunmak : arama yapmak, *araştırmak*
Bir kaleye, bir yere sığınmak,
tahassün etmek : çekilip dayanmak : Mukavemet kuvvetle-
bir zıncıya kapılmak, korunmak
rinin tahassün ettikleri dağlar = Karşı koyan
kuvvetlerin çekilip dayandıkları dağlar.

tahassüt : yitirmek.

tahassüt etmek : yitirmek yapmak, *toplanmak*

tahavvül : değişme, dönüşme : Havadaki tahavvül = Ha-
vadaki değişme. Maddenin kuvvete tahavvülü =
Maddenin kuvvete dönüşmesi ya da dönmesi.

tahdidat : sınırlama, kısıntı.

tahdiîfî : sınırlayıcı.

tahdit etmek : sınırlamak, çevrelemek, daraltmak.

tahfif : hafifletme, azaltma.

tahkik : soruşturma, gerçekleştirme.

tahkik etmek : soruşturmak, doğruyu araştırmak : Mese-
leyi henüz tahkik edemedim = İşî daha soruştura-
madım. Siz bu işî tahkik ediniz = Siz bu işin
doğrusunu araştırınız.

tahkikat : soruşturma.

tahkir etmek : küçük düşürmek, aşağılamak.

tahlif : and içirme.

tahlil : çözüm, çözümlenme.

tahlis : kurtarma.

tahlisiye : cankurtaran, kurtarma : Tahlisiye sandalı -
Cankurtaran sandalı.

tahliye : 1. boşaltma : Evi tahliye etti - Evi boşalt-
ti. 2. salıverme : Mevkufu tahliye ediniz -
Tutukluyu salıveriniz.

tahmil : yükleme.

tahmin : oranlama.

tahminen : oranla, aşağı yukarı.

tahmin etmek : 1. oranlamak. 2. sanmak : Geleceğini tah-
min edemedim - Geleceğini sanmadım.

tahmini : 1. oranlamaya dayanan. 2. oranla, aşağı yukarı.

tahribat : yıkıntı : Fırtananın yaptığı tahribat - Fır-
tinanın yaptığı yıkıntı.

tahrif : değiştirme, bozma.

hoşlamak

değirmek

tahrif etmek : kalem oynatmak, değiştirmek : Asıl me-

tin tahrif edilmiş = Asıl metinde kalem oynatıl-

mış. ifadesini tahrif ederek zaptetmişler = Sözü-

nü değiştirerek tutanağa almışlar.

tahrik : 1. kımıldatma. 2. yola çıkarma. 3. kışkırtma.

4. uyandırma : Birinin arzusunu tahrik etmek -

Birinin arzusunu uyandırmak.

tahrikâmiz : kışkırtıcı, körükleyici, kızıştırıcı.

tahrikât : kışkırtma, körükleme, kızıştırma.

tahrip : yıkma.

tahrip etmek : yıkmak, kırıp geçirmek.

tahrir : yazma.

tahrirat : yazı, yazı işleri.

tahriren : yazı ile, yazılı olarak.

tahrir heyeti : yazı kurulu.

tahriri : yazılı.

tahsil : 1. öğrenim. 2. (para) toplama.

? tahsilât : para alımı : Bu gün hiç tahsilât olmadı - Bu
gün hiçbir para alımı olmadı.

tahsildar : 1. alımcı, 2. vergici.

tahsil etmek : 1. öğrenmek, bilim edinmek. 2. (para, vergi) toplamak *elde etmek.*

tahsis : ayırma.

tahsisat : ödenek.

tahsis etmek : 1. ayırmak : Burasını yazı işlerine tahsis ettik = Burasını yazı işlerine ayırdık.
2. başlamak : Kendisine iki yüz lira maaş tahsis edildi = Kendisine iki yüz lira aylık başlandı.

tahsidat : yığınak.

tahsit : yığma.

tahsit etmek : yığmak.

tahtelhıfız : tutuklu olarak : Tahtelhıfız gönderilmiş = Tutuklu olarak gönderilmiş.

tahtie etmek : kusurlu bulmak, kusurlu çıkarmak, kınamak.

tahvil etmek : *değiştirmek* çevirmek : Parasını altına tahvil etmiş = Parasını altına çevirmiş.

takaddüm : öncelik : Onun takaddüm hakkını nazarı itibara almamışlar = Onun öncelik hakkını saymamışlar.

takaddüm etmek : Önce olmak, önce gelmek, önce davran-

mak : O hadiseye takaddüm eden vakalar = O

ölaylardan önceki olgular. Yaş itibariyle o, öte-

kine takaddüm eder = Yaş bakımından o, ötekenden

önce gelir. Siz bana takaddüm edebilseydiniz...

= Siz benden önce davranabilseydiniz....

takarrür : kararlaşma.

takarrür etmek : kararlaşmak.

takas : ödeş, değiş tokuş.

takayyüt : üstüne düşme, özen verme.

takbih : kınama, ayıplama.

takdim : 1. sunma. 2. ^{stir md}tanıtma. Hürmetlerimi takdim ede-

rim = Saygılarımı sunarım. Onu size taktim ede-

rim = Onu size tanıtırım.

3. öme alma, öme fe kirme.

takdir : 1. alkış : Gördüğü takdirlerden şımararak =

Kendisine yapılan alkışlardan şımararak. 2. de-

^{değer lıkme}

ğer verime : Takdir görmediği için = Kendisine

değer verilemediği için. 3. verilen değer :

Takdire bağlı bir mesele = Verilen değere bağlı

bir sorun. 4. alınyazısı : Takdir böyle imiş =

Alinyazısı böyle imiş.

takdirde : 1. böyle olunca : Bu takdirde yapılacak iş
sudur - Böyle olunca yapılacak iş sudur.

2. -se : Geldiği takdirde = Gelirse. Dönmedi-
ği takdirde = Dönmezse ya da dönmiyecek olursa.

takdir etmek : 1. alkışlamak, beğenmek : Bu hareketini-

zi takdir ettim = Bu davranışınızı alkışladım ya

da beğendim. 2. ^{ves melle} ~~değeri anlaşılma~~ : Hizmeti tak-

dir edilmeli = Hizmetinin değeri anlaşılmalı.

3. değer biçmek : Bu mala ne takdir edersiniz ?

= Bu mala ne değer biçersiniz ?

takdirname : beğence.

takibat : kovuşturma.

takip : 1. kovalama, arkasından gelme ; arkasından git-

me : Hâdiseler birbirini takip etti = Olaylar

birbirini kovaladı ya da olaylar birbiri arkasından

geldi. O gidince öteki de onu takip etti = O gi-

dince öteki de arkasından gitti. 2. arkasına düşme :

Bu işi takip etmeli = Bu işin arkasına düşmeli.

el
olmasımda devirme

3. izleme, arama : Bu adamı polis takip ediyor -

Bu adamı polis izliyor ya da arıyor. 4. gültme :

Onun takip ettiği maksat $\neq$ Onun güttüğü erek.

taklip : devirme, alacağı etme; *Kalpime yapma.*

taklit : benzetleme, benzetme, benzet : Taklit para -

Benzetleme ya da benzetme ya da benzet para.

taklit etmek : benzetmek, benzerini yapmak.

takriben : aşâğı yukarı, *yaklaşık olarak.*

takribî : yaklaştırmaca, aşâğı yukarı, *yaklaşık olarak.*

takrir : 1. Önerge : Meclise bir takrir verdi = Mec-

lise bir önerge verdi. 2. anlatış : Biliyor ama

iyi takrir edemiyor = Biliyor ama iyi anlatamı-

yor.

taksim etmek : ayırmak, bölmek, bölüştürmek.

taksit : bölük.

takviye : pekiştirme, berkitme.

takyit etmek : daraltmak : Salâhiyetini takyit etmişler

= Yetkisini daraltmışlar.

talâk : boşanma, boşama.

talan : yağma.

talebe : Öğrenci.

talep : dilek, istek, *isteme.*

talep etmek : istemek : Hakkını talep ediyor - Hakkını istiyor.

tâli : 1. ikincil : Bu ötekinin yanında tâli bir mesele teşkil eder = Bu ötekinin yanında ikincil bir sorundur. Bu işler tâli komisyonlarda görüşülecek = Bu işler ikincil komisyonlarda görüşülecek.

tâlik etmek : ertelemek, bırakmak : Mahkeme başka güne tâlik edildi = Mahkeme başka güne ertelendi ya da bırakıldı.

talim : 1. Öğretim : Talim ve terbiye heyeti = Öğretim ve eğitim kurulu. 2. alıştırı : Asker talime çıktı = Asker alıştırıya çıktı.

Talimat : yönerge.
talimatname : yönetmelik.

talip : isteyen, istekli : Bu işe talip çıkmadı - Bu işe istekli çıkmadı.

~~talimat~~ : yönerge.

talip olmak : istemek.

taltif etmek : gönlnü okşamak, ödüllemek.

tam : tüm, bütün, *eksiksiz*

tamam : tüm, bütün, *eksiksiz*.

tamamen : bütünü, hepten, baştan aşağı, bütün bütün.

tânik etmek : derinleştirmek, derinine gitmek.

tamim : 1. genelleme, genelleştirme. 2. genelge; Vilâ-
yete bir tamim gönderildi = ile bir genelge gön-
derildi.

tamir : onarma, onarım.

tamirat : onarma, onarım.

tamir etmek : onarmak.

tanzifat : temizleme, temizlik işleri.

tanzim etmek : yoluna koymak, düzene koymak, düzen ver-
mek, düzenlemek.

taraf : yön, yan.

tarafeyn : ~~taraf~~ *iki taraf*

tarafgirlik : yan tutma, *yalnızlık*.

tarafdar : yandaş : Onun taraftarları çoktur = Onun
yandaşları çoktur.

tarafından : eliyle.

tarafsız : yansız : Ben bu işde tarafsızım = Ben bu işde yansızım.

tarafı olmak : ^(birimden) ~~enden~~ yanam olmak,

tarassut : gözleme.

tarassut etmek : gözlemek, gözetlemek.

^{t>c}
tardetmek : kovmak, atmak, püskürtmek.

tarh : (matematikte) çıkarma.

tarh etmek : 1. çıkarmak, indirmek. 2. (vergi) salmak.

tarif : tanım, tanımlamak.

tarif etmek : tanımlamak.

tarih : 1. günlemeç, gün. 2. tarih.

tarihli : günlü, günlemeçli.

^{CR}
tarik-i kaza : yargı yolu.

tarikiyle : ~~tarik~~ yoluyla.

tarsin etmek : sağlamlaştırmak, berkitmek.

tart : kovma, püskürtme.

tarz : yol : Bu tarzda hareket etmeyiniz = Bu yolda davranmayınız.

tarz-ı faaliyet : işleyiş.

tarz-ı hareket : *davranış* tutum : Tarzı hareketiniz iyi değil -
Tutumunuz iyi değil.

tarz-ı teşkil : kuruluş, *Kuruluş yolu, kuruluş biçimi.*
tasaddi etmek : kalkışmak, yeltenmek.

tasallût : sataşma, sarkıntılık.

tasarruf etmek : 1. elinde bulundurmak, kullanmak : Bu
ev şimdi kimin tasarrufundadır? - Bu ev şimdi ki-
min elindedir? 2. artırmak, biriktirmek : Ta-
sarruf ettiğim para ile - Artırdığım ya da artırıp
biriktirdiğim para ile.

tasavvur : tasarım, *akıldan geçirme.*

tasavvur etmek : düşünmek, göz önüne getirmek, tasarla-
mak, *akıldan geçirmek.*

tasdik : doğrulama, onaylama.

tasdik etmek : 1. doğrulamak : Sözümlü o da tasdik ediyor
- Sözümlü o da doğruluyor. 2. onamak, onaylamak:
Meclis bütçeyi tasdik etti - Meclis bütçeyi onay-
ladı.

tashih : düzeltme.

tasmin etmek : ~~tasarlamak, tasimlemek.~~ *akıldan koymak*

tasni : uydurma, yapıntı.

tasni etmek : düzmek, uydurmak.

tasnif : bölümlenme *& kitap yazma & sıralama.*

tasnif etmek : bölümlenmek, *sıralamak & kitap yazmak.*

tasrih etmek : açık söylemek, belirtmek, *afakda bildirmek, açık söylemek.*

tasvip etmek : uygun bulmak, doğru bulmak : Ben bu hareketi tasvip etmem - Ben bu davranışı doğru bulmam.

tatbik etmek : uygulamak.

tatbikat : uygulama.

tavassut : aracılık.

tavassut etmek : aracılık etmek, araya girmek.

tavazzuh etmek : aydınlanmak, belli olmak, *afaklanmak.*

tâviz : ödünleme, ödün, *karşılık*

tdvîz vermele : karşılık ödemek, karşılık vermele

tavsif : nitelendirme, nitelendirme.

tavsiye : 1. öğütme. 2. sağlık verme.

tavzif etmek : 1. ödevlendirmek. 2. iş vermek, görevlendirmek.

tavzih : açıklama.

tavzih etmek : açıklamak, aydınlatmak, *afak söylemek, anlattığı gibi bildirmek*

tâyin etmek : 1. göstermek, belirtmek. 2. atamak : 0

işe daha kimseyi tâyin etmemişler = 0 işe daha kimseyi atanamışlar.

tâyin olunmak : atanmak, *belirtilmek, ayrılmak.*

tayyare : uçak.

tayyareci : uçakçı, uçman,

tayyare meydanı : uçak alanı.

tayyetmek : çıkarmak, aradan çıkarmak, *dürmek.*

tazallüm etmek : sızlanmak, *yalvarmak*, ağlaşmak, yakınmak.

tazammun etmek : içine almak, kapsamak, *olduğundan felaket.*

tâzim : ululama, yüceltme.

tâzimat arz etmek : ~~yüksek~~ saygılarını sunmak, *yükümmek.*
karşılığını ödemek, görevi karşılamak

tazmin etmek : ödemek, karşılamak : Benim zararımı

kim tazmin edecek = Benim zararımı kim ödeyecek ya da kim karşılayacak?

tazminat : zarar ödeneği : Bizden bin lira tazminat istiyor = Bizden bin lira zarar ödeneği istiyor.

tazyik : baskı.

tazyik etmek : sıkıştırmak, baskıya almak, *baskı yapmak.*

teadül : denkleşme.

teadül etmek : denk gelmek, denkleşmek, *karpılmak*

teakup etmek : art arda gelmek, birbirini kovalamak.

teamül : yapılagelme ^{me} ; olup gitme -

tearuz : çatışma.

teati etmek : alıp vermek, -laşmak : Mektup teati etmek = Mektuplaşmak.

tebaa : uyruk, uyruklar.

tebaiyet etmek : uymak⁹, baş eğmek.

tebarüz : belirme, *meydana çıkma, kendini gösterme.*

tebarüz etmek : belirme, *kendini gösterme.*

tebdil : değiştirme.

tebdil etmek : değiştirmek.

tebdil³i hava : hava değişimi.

tebeddül etmek : değişmek.

teberru : başış.

teberru etmek : başışlamak.

tebeyyün : belli olma, anlaşılma, *dışıklanma.*

tebeyyün etmek : belli olmak, anlaşılmak, meydana çıkmak.

teb'id^t : uzaklaştırma.

teb'id etmek : uzaklaştırmak, uzaklara sürmek, *zürüm etmek*

tebligat : bildiri.

tebligat yapmak : bildiri salmak, bildirmek.

tebliğ : bildiri.

tebliğ etmek : bildirmek, duyurmak, değirmek.

tebrik : kutlama.

tebriye : aklama.

tebriye etmek : aklamak, temize çıkarmak.

tebyiz etmek : beyaz etmek, beyaza çekmek, temize çekmek.

tecavüz : saldırı, saldırma.

tecavüz etmek : 1. geçmek, aşmak. 2. çatmak, sataşmak.

3. saldırmak. *irzinde geçmek, kirletmek.*

tecavüzkâr : sataşıcı, saldırgan, saldırgan.

teddit : yenileme.

teddit etmek : yenilemek, tazelemek.

tecelli : belirme, görünme.

tecemmu : toplanma, birikme, yığılma.

tecennün etmek : çıldirmek, delirmek.

tecezzi kabul etmez : bölünmez.

tecezzi kabul etmezlik : bütünlük, *hölümmezlik.*

tecil : erteleme.

tecil etmek : sonraya bırakmak, geri bırakmak, geriye
atmak, ertelemek.

tecrim etmek : suçlu görmek, suçlandırmak, *suçlamak.*

tecrit : ayırma : Tecrit kampı = Ayırma kampı.

tecrit etmek : ayırmak.

tecrübe : deneme, sinama.

teceziye : cezalandırma, ceza verme.

teçhiz etmek : donatmak, donatım vermek, *yardaklamak.*

teçhizat : donatım, *yardak.*

tedabir : tedbir (tedbirler) : Tedabir ittihaz etmek =
Tedbir almak.

tedahül : girişiklik, geçişme, *birbirine karışma,*

tedahülde kalmak : ödenmeyip birikmek, *üste binmek,*
zammında ödenmemek.

tedarik etmek : bulmak, sağlamak, *hazırlamak.*

tedavül : sürüm, geçerlik.

tedavül etmek : kullanılmak, geçmek : Orada her çeşit

para tedavül eder = Orada her çeşit para kulla-

nılır ya da geçer.

tedavülde bulunmak : *geçmek, sürülmek* piyasada bulunmak : Bugünlerde te-

vüldeki para çoğaldı - Bugünlerde piyasadaki

para çoğaldı.

tedavüle çekilmek. -

tedbir ittihaz etmek : tedbir almak, *önceden göre düşün-*
men

tedip etmek : uslandırmak, yola getirmek.

tediye etmek : ödemek.

tedricen, tedrici : azar azar, adım adım, yavaş yavaş.

gittikçe.
~~tedrisi olarak : giderek.~~

tedris : Öğretim, Öğretme, *okutma.*

tedrisat : Öğretim, *okutma.*

tedris etmek : Öğretmek, *okutmak.*

tedris heyeti azası : Öğretim üyesi.

tedvir etmek : çevirmek, döndürmek.

tehhül etmek : evlenmek.

tehhür etmek : gecikmek, geri kalmak.

teemmül : ölçme, düşünme, *gereşimle düşünme,*
uzunuzadıya düşünme.

teessüs etmek : 1. yerleşmek, temelleşmek, kökleşmek.

2. kurulmak.

teeyyüt : doğrulama, ^mgerçekleşme.

teferruat : ayrıntılar.

tefevvuk : üstünlük.

tefevvuk etmek : üstün gelmek, üst gelmek, üste çıkmak,
üstünlük kazanmak.

tefeyyüz : yükselme, ilerleme.

tefeyyüz etmek : ilerlemek, yükselmek.

teffiz : ısterme. *ismarlamak*

teffiz etmek : ~~üstüne çevirmek~~. *ismarlamak*

tefhim etmek : anlatmak, bildirmek.

tefrik etmek : 1. ayırmak. 2. ayırdetmek. *+*

tefsir : yorum.

tefsir etmek : yormak, yorumlamak.

teftiş : *araştırma, soruşturma, gerçeği ara* bakı : Teftiş etmek = Bakmak, yoklamak.

tehalüf : ayrılık, değişim. *gerçeği ara* bulmak için *araştırma* *hastalık*

tehalüf etmek : değişiklik göstermek, *hastalık almak,* *ayrı almak,* *aykırı olmak.*

tehcir : göçürme.

tehcir etmek : göçürmek, göç ettirmek.

tehdit : gözdağı, *korutma.*

Korkutmak, korku vermek
tehdit etmek : gözünü korkutmak, gözdağı vermek : Ölümle tehdit ederek kâğıdı imzalatmışlar -
Ölümle gözünü korkutarak kâğıdı imzalatmışlar. Tehdit mektubu - Gözdağı mektubu.

tehir etmek : sonraya bırakmak.

tekabül etmek : karşılık olmak, karşılamak.

tekabül etmek : benimsemek, *kabullenmek.*

tekâsül : gevşeklik, *salkılık, tembellik,*

tekaüt : emekli, emeklilik.

tekaüde sevk etmek : emekliye ayırmak, emekliye çıkarmak.

tekaüdiye : emekli aylığı.

tekeffül etmek : boynuna almak, üstüne almak.

tekemmül etmek : olgunlaşmak, yetkinleşmek, tümlenmek.

tekerrür etmek : tekrarlanmak, yine olmak, yinelenmek.

tekevvün etmek : olmak, oluşmak, meydana almak, meydana çıkmak.

tekiâ : *üsteleme.*

tekiden : Üsteleyerek : Bildirilmesini tekiden rica ederim - Bildirilmesini Üsteleyerek dilerim.

tekit etmek : Üstelemek : Geçen günkü yazıyı tekit etme-
li = Geçen günkü yazıyı üstelemeli.

teklif : Önerme, öneri.

teklif etmek : Önermek, öne sürmek, öne sunmak.

tekmil : bütün, hepsi ^{tüm} : Tekmil işler = Bütün işler
ya da işlerin hepsi.

tekmil etmek : tümlemek, bitirmek.

teksir etmek : çoğaltmak.

tekzip : yalanlama.

tekzip etmek : yalanlamak.

telâki : buluşma, karşılaşma, kavuşma.

telâkki etmek : 1. almak. 2. anlamak, görmek.

^{eh}
telhis : Özet.

telhis etmek : kısaltmak, özetlemek.

teelif etmek : 1. uzlaştırmak, bağdaştırmak. 2. (kitap)
yazmak.

ⁱ
teelif-i beyn etmek : ara bulmak, uzlaştırmak, bağdaştır-
mak.

temadi : süreklilik.

temadi etmek : uzayıp gitmek, sürüp gitmek, ⁴
sürmek

temaruz etmek : hastalık taslamak, *yolumdan hastalanmak*

temas : 1. değme, dokunma : İki ucun birbirine teması -

İki ucun birbirine değmesi, dokunması. 2. alıp

verme, gidip gelme ^{ilişki-} : İki şehir arasında temas

kesildi = İki şehir arasında alıp verme ya da

gidip gelme kesildi.

temasa geçmek, temasa gelmek : ilişki kurmak, değinmek,

değinmeye geçmek : Alâkalılarla hemen temasa geç-

meli = İlgililerle hemen ilişik kurmalı ya da

değinmeli. Bu mesele hakkında sizinle temasa gel-

meden evvel... = Bu iş üzerine sizinle değinme-

ye geçmeden önce...

temas etmek : 1. değmek, dokunmak, ilişmek : Temas et-

tiğimiz mesele = Dokunduğumuz ya da iliştiğimiz

sorun. 2. görüş konuşmak : O iş için kiminle

temas etmeli = O iş için kiminle görüşüp konuş-

malı.

temayüz etmek : kendini göstermek, sivrilmek, *sefilmele.*

tembih : uyarma, uyarım : Tembih cezası = Uyarma ce-

zası.

temdit : uzatma.

temdit etmek : uzatmak, sürdürmek.

temenni : dilek, dileme.

temerküz etmek : yığılmak, derişmek, *toplanmak*

temerrüt : direnme. *imâdetme, dik kafalılık*

temerrüt etmek : dik kafalılık etmek, *direnmek.*

temettü : kazanç *alssa.*

teminat : inanca : Teminat parası = inanca akçası.
Güven verme; güvendirme.

teminatlı : inancalı.

temin etmek : 1. inanç vermek. 2. sağlamak. 3. elde etmek.

temlik etmek : mal kılmak, *iğelemek.*

temyiz : ayırdetme *t = c* *yargıtaya başvurma, götürme.*

temyizen : yargıtaydan geçirilerek.

temyiz etmek : 1. ayırdetmek. *t = c* 2. yargıtaya götürmek.

temyiz mahkemesi : yargıtay.

tenakus : azalma, *eksilme, azdipi düşme.*

tenakus etmek : azalmak, eksilmek, *azdipi düşmek.*

tenakuz : gelişme, tutmazlık.

tenevvür : aydınlanma.

~~tenkid : aleştirme.~~

~~tenkilât : eleştirme, eleştirme.~~

tenkil : tepeleme, *ezme, hastırma*

tenkil etmek : tepelemek, *ezmek, hastırmak*

tenkis : azaltma, *eksiltme, kırpmada.*

tenkis etmek : eksiltmek, azaltmak, kırmak.

tensik etmek : düzenlemek, düzen vermek,

tensip etmek : uygun görmek, yerinde görmek.

tenvirat : aydınlatma, ışıklandırma.

tenvir etmek : aydınlatmak.

tenzil : indirme.

tenzilât : indirim.

tenzilâtli : indirimli.

tenzil etmek : indirmek, aşağı düşürmek, düşürmek, çıkarmak.

terahi : tembellik, gevşeklik, *sarsaklık, salkılık*

teraküm etmek : birikmek,

tercih etmek : üstün tutmak, yeğ tutmak, seçmek, yeğlemek.

tercüman : dilmaç.

tenkil : eleştirme.
tenkilât : eleştirme, eleştirici.
tenkil etmek - eleştirme, kusur bulmak

(
II, 24
ارضاد ۱۰۰

tercüme : çevirme, çeviri : Muvaffak bir tercüme -
Başarılı bir çeviri. Fransızcadan tercüme bir
hikâye - Fransızcadan çevirme bir hikâye.

tercüme etmek : çevirmek.

? tercümeihal : Özgeçmiş : Falancanın tercümei hali -
Falancanın Özgeçmişi.

tereddü : duraksama, kararsızlık : Hiç tereddüt etme-
den aldı - Hiç duraksamadan aldı. Böyle iş-
lerde tereddüt fena neticeler tevhit eder -
Böyle işlerde kararsızlık kötü sonuçlara yol
açar.

tereffü : yükselme, yükseliş.

terfi : yükselme, ilerleme, *yükseltme*

terfi etmek : 1. yükseltmek. 2. Üste alınmak : Memurlar
yükselmek üste geçmek
İzgarlar
üç senede bir terfi ederler - Memurlar üç yıl-
da bir Üste alınırlar. Onun terfi sırası daha
gelmedi - Onun Üste alınma sırası daha gelmedi

terfih : gönendirme, *geçimini kolaylaştırma*
rahatla ve kolay geçime erdirme

terfik etmek : yanına vermek, yanına katmak, *koşmak,*
er koşmak.

terhin : tutuldu.

terhin etmek : tutuya koymak.

terhis etmek : izin vermek, salıvermek, koyvermek.

terhis olmak Askerliğini bitirip dönmek

terkin etmek : silmek, çizmek, kütükten çıkarmak

terkip : bileştirme, bileşim.

terkip etmek : oluşturmak, meydana getirmek.

tersim etmek : çizmek, resmini yapmak.

tertibat : 1. düzenleniş : Ben bu makinanın tertibatını

bilmiyorum - Ben bu makinanın düzenlenişini

bilmiyorum. 2. düzen : Kurdukları tertibat

meydana çıktı - Kurdukları düzen meydana çık-

tı. 3. hazırlık.

tertip : 1. düzen : Bu odanın tertibatı bozuldu - Bu

odanın düzeni bozuldu. 2. düzenleniş ; kuruluş:

Bu işin tertibinde bir noksan var - Bu işin dü-

zenlenişinde (ya da kuruluşunda) bir eksiklik

var. 3. dizgi : İkinci formanın da tertibi

tamamlandı - İkinci formanın da dizgisi tamam-

landı. Yol) : işi bu tertip üzere yürütmeli -

iş bu yolda yürütmeli.

tertip etmek : düzen vermek, düzenlemek, *uzulandırmak, sızaya koymak.*

tertipli : düzenli, derli toplu, yerli yerinde.

terviç etmek : tutmak, desteklemek : Bu fikir terviç

edilmedi - Bu fikir tutulmadı, desteklenmedi.

tesanüt : dayanışma, *arkalaşma, kışkırtma arka-*
verme.

tesbit etmek : 1. oturtmak, tutturmak. 2. saptamak :

~~Üç kişinin suçlu olduğunu tesbit edildi - Üç kişi-~~
~~nin suçlu olduğunu saptandı.~~

tescil etmek : kütüğe geçirmek.

tesellüm etmek : ~~eline almak.~~ *Bir nesneyi almak,*

teselsül etmek : arka arkaya gelmek, zincirleme gitmek.
uzulandırmak, zincirlemek.

teshilât : kolaylık.

tesir : etki : Bu işde onun tesiri oldu - Bu işde onun
etkisi oldu.

tesir etmek : etki yapmak, etkilemek.

tesis : 1. kurum. 2. kurum, kuruluş.

tesis etmek : kurmak.

teslim tesellüm : alaca verece.

tesmiye etmek : ad vermek, ad koymak, adlandırmak.

tertip etmek : düzen vermek, düzenlemek, *uzaklamak, sıraya koymak.*

tertipli : düzenli, derli toplu, yerli yerinde.

terviç etmek : tutmak, desteklemek : Bu fikir terviç *zevâç vermek, sürdürmek, geçer hale kılmak*

edilmedi - Bu fikir tutulmadı, desteklenmedi.

tesanüt : dayanışma, *arkalaşma, birbirine destek-
verme.*

~~tesbit etmek : 1. oturtmak, tutturmak. 2. saptamak :~~

~~Üç kişinin suçlu olduğu tesbit edildi - Üç kişi-
nin suçlu olduğu saptandı.~~

tescil etmek : kütüğe geçirmek.

tesellüm etmek : ~~eline almak.~~ *Bir nesneyi almak,*

teselsül etmek : arka arkaya gelmek, zincirleme gitmek.
uzaklamak, zincirlemek.

teshilât : kolaylık.

tesir : etki : Bu işde onun tesiri oldu - Bu işde onun etkisi oldu.

tesir etmek : etki yapmak, etkilemek.

tesis : 1. kurum. 2. kurum, kuruluş.

tesis etmek : kurmak.

teslim tesellüm : alaca verece.

tesmiye etmek : ad vermek, ad koymak, adlandırmak.

tesmiye olunmak : denmek, denilmek, *ed konmak*.

tespit : ~~saptama~~

tesri etmek : çabuklaştırmak, hızlandırmak, hız vermek.

tesviye etmek : 1. düzlemek, düzeylemek. 2. Ödemek,
3. *(hesabı) kapatmak*.

kapatmak : Hesabı tesviye etmek = Hesabı öde-
mek ya da hesabı kapatmak.

teşebbüs : girişim, girişme *kalkışma, atılma.* : Bu büyük bir teşebbüs-
tür = Bu büyük bir girişimdir.

teşebbüs etmek : 1. girişmek, el atmak *atılmak kalkışmak.* : Artık bu işe
teşebbüs etmeli = Artık bu işe girişmeli. Teşeb-
büs ettiği her işde muvaffak olur = El attığı
her işi başarır.

teşebbüsî şahsi : Özel girişim, *özel kalkışma,*
özel el atma.

teşekkül : oluş, kuruluş.

teşekkül etmek : meydana gelmek, oluşmak, olmak, kurul-
mak.

teşhir etmek : 1. sergilemek, sergisini yapmak : Teşhir
edilen el işleri = Sergisi yapılan el işleri,
ya da sergilenen el işleri. 2. dile düşürmek ;
eleğine bildirmek, göstermek
Birini âleme teşhir etmek = Birini herkesin di-

tespit : *peşinma*

tespit etmek : 1. tartmak, tutturmak. 2. *neyretmek* :

3. *De. hissinin, mülk elâzımı tespit etmek :- De. hissinin*
her anca elâzımı saptama.

line düşürmek.

teşiri silâh : silâh çekme, *silaha davrandıma.*

teşhis : tanıma, tanılama.

teşhis etmek : 1. tanımak, seçmek. 2. (hastalığı) tanılamak.

teşkilât : örgüt.

teşkilâtlandırmak : örgütlendirmek.

teşkilâti esasîye kanunu : anayasa.

tesri : yasama.

tesrih etmek : açıklamak, *açıklamak.*

tesriî : yasama üzerine, yasama -i : Tesriî salâhiyeti vardır = Yasama yetkisi vardır.

tesriî masuniyet : yasama dokunulmazlığı, *dokunulmazlık.*

teşriki mesai : iş birliği.

teşvik : 1. Özendirme, 2. kışkırtma. 3. *yeltirme, isteklendirme, isteğe uyandırma.*

teşvik etmek : 1. isteklendirmek, özendirme, arzu uyandırmak *yeltirmek.*

dirmek | : Ben bu işe onun teşvikiyle giriştim.

= Ben bu işe onun özendirmesiyle giriştim. 2.

kışkırtma.

tesyi : uğurlama, *yola koyma, yola vurma.*

tetkik : inceleme : Tetkik seyahatine çıktı - inceleme
gezisine çıktı.

tevfuk : *uygunlukta* uyma, : Sözü işine tevafuk etmiyor - Sözü
işine uymuyor.

tevfuk etmek : *uygun düşmek, uymak*

? tevarüs etmek : (kendisine) kalmak : Babasından tevarüs
ettiği mal - Babasından (kendisine) kalan mal.

tevazün : denkleşme, dengelik.

tevcih etmek : 1. çevirmek, yöneltmek. 2. (nişan, unvan
v.b.) vermek.

emânet etmek, emânet koymak
tevdi etmek : 1. vermek, ismarlamak : Mali postaya tevdi
etti - Mali postaya verdi. Vatanın namusu ordu-
ya tevdi edilmiştir - Yurdun namusu orduya is-
marlanmıştır. 2. yatırmak : Parayı bankaya tevdi
etti - Parayı bankaya yatırdı.

tevdiet : yatırım, *para yatırma.*

tevdiate bulunmak : para yatırmak.

teveccühkâr : gönül oksayıcı, *gönül alıcı, güler yüzlü.*

teveccüh göstermek : gülleryüz göstermek, gönülünü oksamak.

teveccüh etmek : yönelmek.

teveccüh

teveccühün kaybetmek : gözden düşmek.

tevessü : genişleme, yayılma.

tevessül : girişme, *başvurma, yol tutma*

tevessül etmek : başvurmak, girişmek : Her çareye tevessül edildi = *Çareye* Her ~~yola~~ başvuruldu. Öyle çetin bir işe tevessül etmemeli = Öyle çetin bir işe girişmemeli.

tevfikan : uyarınca, uyararak, uygun olarak, -e göre :

Bu iş kanuna tevfikan yapıldı = Bu iş kanuna göre yapıldı.

tevhit : birleştirme : Bu hesapları tevhit etmeli = Bu hesapları birleştirmeli.

tevkif etmek : 1. durdurmak, alıkoymak : Faaliyeti tevkif ettik = Çalışmayı durdurduk. 2. (suçluyu) alıp götürmek, tutuklamak : Hırsızları tevkif etmişler = Hırsızları tutuklamışlar.

tevkifhane : tutukevi, *Kapan, dam.*

tevkil etmek : vekil etmek, yerine bırakmak, *(kurumunu) yerine koymak.*

tevsî : genişletme.

tevsifi tahkikat : soruşturmayı genişletme.

tevsifi mezuniyet : yetki genişliği.

tevsik etmek : belgelemek, belgeye başlamak.

tevzi : dağıtım.

tevizin etmek : denkleştirmek, dengelemek.

teyit : doğrulama, *kurkitme*.

teyit etmek : 1. *kurkitmek* sağlamlaştırmak. 2. doğru çıkarmak, doğrulamak.

tezahür : belirme, belirti, *ortaya çıkma, def'edilme*.

tezahürat : 1. belirme^{ler}, belirti^{ler}. 2. gösteri : Gençler tezahürat yapıyorlar - Gençler gösteri yapıyorlar.

tezahür etmek : meydana çıkmak, belirme, görünmek, gözükme, *ortaya çıkma*.

tezat : karşıtlık, *aykırılık, terslik*

tezeyüt : çöşalma : Vergi hasılatı tezeyüt ediyor = Vergi geliri çöşalıyor.

tezekkür : *Söyleşme, danışma, danışık* görüşme, oylama : Bu işi tezekkür edelim =

Bu işi görüşelim.

tezavvüç : evlenme.

tezavvüç etmek : evlenmek, (eşliğe) almak.

tezkiye etmek : temiz tanıtmak, arıtlamak, *temize çıkarmak*

tezkiye varakası : arıtılma belgesi.

tezviç : evlendirme, *evetme*,

tezviç etmek : evlendirmek, *evetme*

tezvir, tezvirat : 1. yalan dolan. 2. arabazuculuk, fit.

tezyit : çoğaltma, artırma.

tezyit etmek : çoğaltmak, artırmak.

ticaret : tecim, alımsatım, alışveriş.

ticarethane : tecimevi, alımsatım evi, *alışveriş yeri*.

ticari : tecimlik, tecimsel.

timsal : simge.

tühmet : suçlama : Onu tühmet altında tutuyor = Onu

Q suçlama altında tutuyor.

tüccar : tecimen, tecimci, alımsatımcı.

alışverişçi.

U

uhdesinde olmak : üstünde olmak, sorumluluğu altında
olmak, *yüklenmek*

uhdesine almak : üstüne almak, yüklenmek.

unde : ilke.

uam : hep, bütün, genel, *tüm.*

uamî : genel, *tüm.*

uamî heyet : genel kurul.

uamî kâtip : genel yazman.

uamiyet : genellik.

uamiyet itibariyle : genel olarak.

uamiyetle : genel olarak.

unsur : üye.

unvan : san : Onun unvanı nedir? = Onun sanı nedir?

usul : yol, yöntem.

Ü

ümit : umut.

ümit etmek : ummak.

ümitvar : umutlu.

V

vahim : ağır, korkulu, tehlikeli.

vaka : olay, olgu.

vakar : 1. ağırbaşlılık. 2. onur.

vakıf olmak : bilmek, öğrenmek.

vakur : ağırbaşlı, onurlu.

valilik : il : Valilik makamı = il makamı.

varak : yaprak : Bu defter kaç varaktır ? = Bu defter
kaç yapraktır ?

varidat : gelirler, gelir : Bu senenin varidatı = Bu
yılın geliri.

varide : gelen ~~şyrak.~~

varide defteri : gelen defteri.

vâris : kalıtçı, mirasçı.

8 vârit olmak : olabilmek, düşünölmek : Sizin dediğiniz
vârit değildir = Sizin dediğiniz olamay ya da
düşünölemez.

vasat : 1. orta. 2. (isim olarak) ortam, çevre.

vasati : orta, ortalama.

vasfı mülmeyyiz : ayırıcı nitelik, ayırtmaç.

vasıf : ayırt, nitelik.

vasıflanmak : nitelenmek.

vâsıl olmak : varmak, ulaşmak, ermek.

vasıta : araç, aracı, aracılık.

vasıtâ-i nakliye : taşıt.

vâsi : geniş, engin.

vatan : yurt.

vatandaş : yurttaş.

vatandaşlık : yurttaşlık.

vatani : yurtsal.

vatanperver : yurtsever.

vaz'etmek : koymak.

vazih : seçik, açık.

vazî kanun : kanun yapan, kanun yapıcısı, yasaman, yadsdce

? vazîlyet : el koyan.

vaziyet etmek : el koymak.

vazife : 1. ödev. 2. görev, iş.

vazifedar : görevli.

vazifesinas : ödevcil, işine bağlı.

vaziyet : durum, ~~kanun~~.

vecibe : Ödev, boyun borcu.

vecih : 1. yüz. 2. yol ^{yön} : Bu veçhile = Bu yoldan ya da

böylece. Hiçbir veçhile = Hiçbir yoldan, *hiç mi hiç*

3. bakım : Her veçhile = Her bakımdan.

veçhe : yön, *yüz*

veçhile : bk. vecih.

vefat : Ölüm.

vefat etmek : Ölmek.

vekâlet : 1. bakanlık. 2. vekillik.

vekâleten : vekil olarak, ... yerine : Ona vekâleten =
Onun yerine.

vekâletname : vekillik belgesi.

vekil : 1. bakan : O, vekil oldu = O, bakan oldu.

2. vekil : O, izne gitti, yerine ben vekil oldum.

vekiller heyeti : bakanlar kurulu.

velâyet : yetke : Çocuğu velâyeti altına aldı = Çocuğu
yetkesine aldı.

veli : ege : Bunun velisi kimdir ? = Bunun egesi kimdir

veraset : 1. kalıtım. 2. soyaçekim.

verasetname : kalıtım belgesi.

verese : mirasçılar, ~~kelimeler~~

vesaik : belgeler, belge.

vesaire : ve başkaları, ve benzerleri, ve ötekiler

vesait : araçlar, taşıtlar (araç, taşıt olarak söylenir).

vesaiti nakliye : taşıt, taşıtlar (daha çok birincisi
söylenir).

vesayet : vasilik, ismarç (vâ))

vesika : belge, delil olmak

vesile olmak : yol açmak.

vicahen : yüz yüze, yüzüne karşı.

vicahî : yüzlemece.

vikaye etmek : korumak.

vilâyet : il.

vuku : oluş, olma.

vukuat : (1) olgular, olanlar, / olaylar : Vukuat bunu gösteriyor

- Olgular ya da olanlar bunu gösteriyor.

vukuat (il) vukuatı zabita : polislik iş : Bu gün şehirde

hiçbir vukuat olmadı = Bu gün şehirde polislik

hiçbir iş olmadı.

vuku bulmak, vukua gelmek : olmak, *gelmek*

vukuf : bilgi : Bu iş üzerine *eksiksiz bilgi, tam bilgi, bilis* vukufum yok = Bu iş

üzerine bilgim yok.

vusul : ulaşma, varma, varis, erme, eriş.

vuzuh : açıklık, aydınlık.

vürut : geliş, gelme.

vüsat : genişlik, enginlik.

vüsuk : gerçeklik, *güven, sağlam güven,*

Y

yahut : ya da, *ya*

P yakinen : kesin olarak, iyice.

yeknasak : tek düzenli, tek biçimli, tek örnekli, *bir düzeye.*

yekten : 1. birden, birdenbire. 2. durup dururken.

yekûn : toplam, tutar.

yemin : ant.

yemin etmek : ant içmek.

yeminli : antlı.

yemin verdirmek : ant içirmek.

yetim : öksüz.

yevmi : günlük, gündelik.

yevmiye : 1. gündelik. 2. her gün.

yevmiye defteri : gündelik defteri.

yübuset : kuruluk, kuraklık.

Z

zabit, zabıtname : tutanak.

zabit ceridesi : tutanak dergisi.

zabıta : kolluk- *kenellük, cu (Bk. L0. 661)*

zâhir : açık, belli.

zâhiren : görünüşe göre, *görünüşte*

zâhiri : görünüşte, *dişten*

zair : ziyaretçi, *konuk.*

zam : artırma, *üste koma, katma, ekleme & yükseltme.*

zaman : çağ.

zamime : artırma, ekleme, katma, *üstelik, ek, kuyruk.*

zamineten : ek olarak, *yanında*, üstelik, bir de.

zannetmek : katmak, artırmak, *eklemek, üstüne kormak,*

zan : sanı.

zannetmek : sanmak.

zaptetmek : *el kormak*
1. zorla almak, zorla tutmak : Malını zapt-
etmişler = Malını zorla almışlar.

2. tutmak : Hiddetini zaptedemedi = Öfke-

sini tutamadı. 3. yazıya geçirmek : ifade-

kavramak, tutmak, kullanmak, el koymak
siki tutmak, ele geçirmek
sini zaptetmek = Söylediklerini yazıya geçirmek.

zapturapt, inzibat : düzen baka, düzgü düzen, *Çekidüzen*
Zapturapt altına almak: Basit hokukluktan kurtarmak,
basit hokukluğa geçirmek, Çekidüzen vermek
zarfında : içinde : Bu müddet zarfında = Bu süre içinde

Sıkılgın, Çaresizlik, darıda olma
zaruret : zor, zorunluk, kaçınılmazlık : Bu işi yap-
makta zaruret vardır = Bu işi yapmakta zorun-
luk vardır.

zaruret hissetmek, zaruretinde kalmak : *darılmak, sıkışmak*
zorunluk duymak,
zorunda kalmak : Bunun söylemek zaruretinde
kaldım = Bunu söylemek zorunda kaldım.

zarurî : zorunluk, kaçınılmaz, *isteristemiz, Çaresiz*

zati : özlük, kişilik.

zat işleri : özlük işleri.

zavahir : görünüş, dış yüz : Zavahire aldanma = Görü-
nüşe aldanma ya da dış yüze aldanma.

zayi : yitik.

zayi etmek : yitirmek, yok etmek, *hopa horetmek*

zayi olmak : yitmek, *hopa fitmek, yok almak*

Köklü, kökten
zecri : zorlayıcı : Bu işte zecri sebepler var = Bu işte zorlayıcı nedenler var.

zelzele : deprem.

zem : yergi, yerme, kötüleme, *Kindem*
Zemmetmek yermek, kötülemek, kindemek

zemin : 1. yer : Zemin kat = Yer kat! 2. ortam : Buna zemin müsait değil = Buna ortam elverişli değil.

zemmetmek : yermek, kötülemek, *kindemek*

zer'etmek : ekmek.

zeri : ekme, ekim.

zeriyat : 1. ekim. 2. ekin.

zevahir : bk. zavahir.

zevat : kişiler, kimseler.

zevce : karı, eş.

zevç : koca, eş.

zeyil : ulama, ek, ekleme.

ziddiyet : 1. karşıtlık. 2. geçimsizlik, uyuşmazlık, *aykırılık*

ⁿ
zimni : 1. üstü kapalı, örtülü. 2. kendiliğinden. ?

zit : karşıt, uymaz, uyuşmaz, *ters, aykırı*

zihniyet : anlayış, *görüş.*

zikiymet : değerli, yüksek değerli.

zikretmek : anmak,

zilyet : elde tutan, *işle.*

zimet : verecek, borç.

Zimmetine para peşir mek. —

ziraat : tarım, çiftçilik.

Ziraat Vekâleti : Tarım Bakanlığı.

Zirai : tarımlık, tarımsal.

zirai mahsul : tarım ürünü, *ekim*

zirve : doruk, tepe, uc.

ziya : ışık, aydınlık.

ziyade : çok, artık.

zorla : *zıçle* gücün : işi zorla yetistirdi = iş gücün yetistirdi.

zuhur : çıkma, meydana çıkma, baş gösterme, görünme,

türeme, kopma.

Zuhur et mek kopmak, çıkmak, olmak, görünmek

zübde : özet, öz.

zühul : yanlışlık, sürç, sürçme.

zürra : çiftçiler, çiftçi, ekinci.

zürriyet : döl, döl döş.